

virallinen lehti

Suomenkielinen laitos

Lainsäädäntö

Sisältö

I Säädökset, jotka on julkaistava

.....

II Säädökset, joita ei tarvitse julkaista

Komissio

2003/259/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 20 päivänä joulukuuta 2001, yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi (Asia COMP/M.2530 – Südzucker / Saint Louis Sucre) ⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(2001) 4524)**

1

2003/260/EY:

- ★ **Komission päätös, tehty 21 päivänä helmikuuta 2002, yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi (Asia COMP/M.2495 – Haniel/Fels) ⁽¹⁾ (tiedoksiannettu numerolla K(2003) 554)**

36

⁽¹⁾ ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

Hinta: 18,00 EUR

(Jatkuu kääntöpuolella)

FI

Säädökset, joiden otsikot on painettu laihalla kirjasintyyppillä, ovat maatalouspolitiikan alaan kuuluvia juoksevien asioiden hoitoon liittyviä säädöksiä, joiden voimassaoloaika on yleensä rajoitettu.

Kaikkien muiden säädösten otsikot on painettu lihavalla kirjasintyyppillä ja merkitty tähdellä.

- ★ **Komission päätös, tehty 27 päivänä marraskuuta 2002, valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Ambau Stahl- und Anlagenbau GmbH:lle ⁽¹⁾** (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4483) 50

- ★ **Komission päätös, tehty 27 päivänä marraskuuta 2002, matkanjärjestäjille Kreikassa maksettavia palkkioita koskevasta järjestelmästä ⁽¹⁾** (tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4488) 63

(¹) ETA:n kannalta merkityksellinen teksti.

II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 päivänä joulukuuta 2001,

yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi

(Asia COMP/M.2530 – Südzucker / Saint Louis Sucre)

(tiedoksiannettu numerolla K(2001) 4524)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2003/259/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 57 artiklan,

ottaa huomioon yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89⁽¹⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1310/97⁽²⁾, ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon 23 päivänä elokuuta 2001 tehdyn komission päätöksen menettelyn aloittamisesta tässä asiassa,

on antanut asianomaisille yrityksille tilaisuuden esittää huomautuksensa komission väitteistä,

ottaa huomioon keskittymiä käsittelevän neuvoa-antavan komitean lausunnon⁽³⁾,

ottaa huomioon kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan loppukertomuksen tässä asiassa⁽⁴⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Südzucker AG, Mannheim/Ochsenfurt (jäljempänä 'Südzucker') antoi 20 päivänä heinäkuuta 2001 komissiolle asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (jäljempänä 'sulautuma-asetus') 4 artiklan mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan se aikoo hankkia yksinomaisen määräysvallan yhtiössä Saint Louis Sucre SA, Pariisi (jäljempänä 'SLS').
- (2) Ilmoituksen tutkittuaan komissio on alustavasti todennut, että ilmoitettu hanke kuuluu sulautuma-asetuksen soveltamisalaan ja että sen soveltavuudesta yhteismarkkinoille on vakavia epäilyjä.
- (3) Tarkoin asiaa tutkittuaan komissio on kuitenkin päättänyt, että aiottu keskittymä on tosin sellaisenaan omiaan vahvistamaan määrääviä asemia, jotka estäisivät olennaisesti tehokasta kilpailua yhteismarkkinoiden merkittäväällä osalla. Südzuckerin antamat sitoumukset poistavat kuitenkin keskittymästä aiheutuvat kilpailun rajoittamista koskevat epäilyt.

(1) EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1, oikaisu EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13.

(2) EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1, oikaisu EYVL L 40, 13.2.1998, s. 17.

(3) EUVL C 97, 24.4.2003.

(4) EUVL C 97, 24.4.2003.

I OSAPUOLET

- (4) Saksalainen Südzucker-yhtymä kuuluu maailman suurimpiin sokerinvalmistajiin. Sen liiketoimintaan kuuluu sokerin, makeutusaineiden, elintarvikkeiden lisäaineiden, tärkkelyksen, melassin, maataloustuotteiden (mukaan lukien palvelut), jäätelön ja pakaste-elintarvikkeiden tuotanto ja jakelu. Maantieteellisesti Südzucker-yhtymä harjoittaa toimintaansa pääasiassa Saksassa, erityisesti Etelä- ja Itä-Saksassa, sekä Belgiassa, Itävallassa ja Itä-Euroopassa. Südzuckerin määräysvallassa olevia tytäryhtiöitä ovat muiden muassa belgialainen Raffinerie Tirlemontoise SA, Bryssel, ja itävaltalainen Agrana Zucker und Stärke AG, Wien (jäljempänä 'Agrana'). Myös viimeksi mainittu yhtiö tuottaa ja jakelee sokeria, makeutusaineita, elintarvikkeiden lisäaineita ja melassia.
- (5) SLS on Ranskan toiseksi suurin ja Euroopan seitsemänneksi suurin sokerinvalmistaja. Se toimii sokerin, alkoholin ja melassin valmistajana ja jakelijana. Maantieteellisesti sen toiminta keskittyy lähinnä Ranskaan ja Itä-Eurooppaan. Määräysvaltaa siinä käyttää pariisilainen Financière Franklin Roosevelt SAS -holdingyhtiö, joka omistaa 99,7 prosenttia SLS:n osakkeista. SLS omistaa 13,8 prosenttia Espanjan suurimman sokerinvalmistajan, Ebro Puleva SA:n (jäljempänä 'Ebro Puleva') osakkeista. Lisäksi SLS omistaa 44,5 prosentin vähemmistöosuuden ranskalaisesta sokerinvalmistajasta nimeltä Sucrerie Distillerie des Ouvré Fils SA (jäljempänä 'Souppes-Ouvré').

II TOIMENPIDE

- (6) Ilmoitettu keskittymä on tarkoitus toteuttaa niin, että Raffinerie Tirlemontoise SA, Bryssel, ostaa Financière Franklin Roosevelt SAS -yhtiön kaikki osakkeet.

III YRITYSKESKITTYMÄ

- (7) Südzucker saa ehdotetun toimenpiteen avulla yksinomaisten määräysvallan SLS:ssä. Toimenpiteen tuloksena syntyy sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu yrityskeskittymä.

IV YHTEISÖNLAAJUINEN ULOTTUVUUS

- (8) Osapuolten koko maailmasta kertynyt yhteenlaskettu liikevaihto on yli 5 miljardia euroa⁽⁵⁾ (Südzucker 4,664 miljardia euroa 28 päivänä helmikuuta 2001

päättynään tilivuotena, SLS [...]*)* miljardia euroa 30 päivänä syyskuuta 2000 päättynään tilivuotena). Südzuckerin ja SLS:n yhteisöstä kertynyt liikevaihto on kummallakin yli 250 miljoonaa euroa (Südzucker 3,711 miljardia euroa 28 päivänä helmikuuta 2001 päättynään tilivuotena, SLS [...]*)* miljoonaa euroa 30 päivänä syyskuuta 2000 päättynään tilivuotena). Südzuckerin yhteisön alueelta kertyneestä kokonaisliikevaihdosta yli kaksi kolmasosaa ei ole kertynyt yhdestä ja samasta jäsenvaltiosta. Näin ollen ilmoitetulla keskittymällä on yhteisönlajajuinen merkitys.

V MENETTELY

- (9) Komissio päätti 23 päivänä elokuuta 2001 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti aloittaa menettelyn tässä asiassa.
- (10) Südzuckerille lähetettiin 9 päivänä lokakuuta 2001 väitetiedoksianto, josta Südzucker esitti huomautuksensa 24 päivänä lokakuuta 2001 antamassaan kirjallisessa vastauksessa⁽⁶⁾. Brysselissä pidettiin Südzuckerin pyynnöstä 26 päivänä lokakuuta 2001 yrityskeskittymien valvonnasta annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 4064/89 säädetyistä ilmoituksista, määräajoista ja kuulemisista 1 päivänä maaliskuuta 1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 447/98⁽⁷⁾ 14 artiklan mukainen virallinen suullinen kuuleminen, johon myös SLS ja kolmannet osallistivat.
- (11) Südzucker antoi 22 päivänä marraskuuta 2001 komissiolle sitoumusehdotuksen, jonka joitakin teknisiä yksityiskohtia se muutti 6 päivänä joulukuuta 2001. Komissio ilmoitti 14 päivänä joulukuuta 2001 hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä antamansa tiedonannon mukaisesti⁽⁸⁾ Südzuckerille, että kilpailuongelmien ratkaisu ei riipu tässä tapauksessa Südzuckerin sitoumuksista, jotka liittyvät yhtiön ja espanjalaisen EbroPuleva -yhtiön tulevaan suhteeseen. Südzucker peruutti sen jälkeen tämän osan sitoumuksistaan. Voimaan jääneitä sitoumuksia kuvataan lähemmin johdanto-osan 151 ja 152 kappaleessa ja niiden kilpailuoikeudellista merkitystä arvioidaan 153 kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa.

(5) Liikevaihto on laskettu sulautuma-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan ja liikevaihdon laskemisesta annetun komission tiedonannon (EYVL C 66, 2.3.1998, s. 25) mukaisesti.

(*) Osa tekstistä on jätetty pois luottamuksellisten tietojen suojelemiseksi. Nämä kohdat on merkitty hakasulkeilla ja tähdellä.

(6) Myös kuulemisen jälkeen osapuolet ovat esittäneet lisää kirjallisia huomautuksia. Näitä olivat erityisesti Südzuckerin 5 ja 6 päivänä marraskuuta 2001 päivätyt kirjeet ja SLS:n 5, 9 ja 23 päivänä marraskuuta 2001 päivätyt kirjeet.

(7) EYVL L 61, 2.3.1998, s. 1.

(8) Katso komission tiedonanto neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 ja komission asetuksen (EY) N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä, EYVL C 68, 2.3.2001, s. 3, 12 kohdan alaviite 13.

VI KESKITTYMÄN KILPAILUOIKEUDELLINEN ARVIOINTI ILMOITUKSEN MUKAISESSA MUODOSSA

(12) Aiotun keskittymän pääasiallinen vaikutus kohdistuu kaikkiin Saksan, Belgian ja Ranskan sokerimarkkinoihin. Ilmoituksen perustana olevassa muodossaan hanke aiheuttaa kilpailuongelmia Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoilla.

A. MERKITYKSELLISET TUOTEMARKKINAT

(13) Ehdotettu keskittymä koskee sokerin valmistusta ja jakelua. Osapuolten käsityksen mukaan toiminta voidaan jakaa seuraaviin kolmeen merkityksellisiin tuotemarkkinoihin: teollisuussokeri, kotitaloussokeri ja sokerin toimittaminen kauppiaiden tavaramerkeille.

1. TEOLLISUUSSOKERI (INDUSTRIEZUCKER, GEWERBEZUCKER)

(14) Teollisuussokeria (saksaksi siitä käytetään nimityksiä Industriezucker tai Gewerbezucker) toimitetaan irrallisena (säiliötavarana) tai suurpakkauksissa (säkitavarana, eli yli 5 kg:n yksittäispakkauksissa). Käyttäjät ovat suurimmaksi osaksi elintarvike- ja juomateollisuuden alalla toimivia jalostajia.

2. KOTITALOUSSOKERI (VÄHITTÄISMYNTISOKERI)

(15) Kotitaloussokeria (jota nimitetään myös vähittäismyyntisokeriksi) myydään kunkin valmistajan tuotemerkillä pienissä pakkauksissa (enintään 5 kg:n pakkauksissa) ja ennen kaikkea kotitalouskäyttäjille tai pienimuotoiseen ruuanvalmistukseen. Sen jakelu tapahtuu tukku- ja vähittäiskaupan välityksellä.

(16) Teollisuussokerin ja kotitaloussokerin erottaminen toisistaan vastaa komission päätöksissään noudattamaa vakiintunutta käytäntöä⁽⁹⁾. Tosin näillä kaksilla markkinoilla on päällekkäisyyksiä, kuten molempien yhteinen perustuote. Molempien markkinoiden kokonaistarjontaan sovelletaan myös sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 19 päivänä kesäkuuta 2001 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1260/2001⁽¹⁰⁾, jäljempänä 'sokerin yhteinen markkinajärjestely'. Erot teollisuus- ja kotitaloussokerin pakkauksissa, jakelussa ja asiakasprofiileissa johtavat kuitenkin erilaisiin hintarakenteisiin kaikkialla yhteisössä ja oikeuttavat kummankin erottamisen omille tuotemarkkinoilleen.

3. SOKERIN TOIMITTAMINEN KAUPPIAIDEN TAVARAMERKEILLE

(17) Teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoista on erotettava vielä toimitukset kauppiaiden tavaramerkeille. Kauppayritykset, erityisesti suuret vähittäiskauppaketjut, jotka myyvät kotitaloussokeria omilla tavaramerkeillään, saavat toimituksensa sokerin valmistajilta. Valmistajat pakkaavat sokerin kauppayrityksen toimittamiin tai erityisesti sitä varten valmistettuihin pakkauksiin, jotka on varustettu kauppiaan omalla tavaramerkillä.

(18) Sokerin toimitukset kauppiaan tavaramerkeille muodostavat omat merkitykselliset tuotemarkkinansa. Markkinoiden vastapuolen, eli kysynnästä vastaavien kaupparyitysten, kannalta omalla tavaramerkillä kaupan pidettävien ja sokerinvalmistajan merkillä varustettujen tuotteiden ostaminen on hyvin erilaista⁽¹¹⁾.

(19) Hankkiessaan valmistajan merkillä varustettuja tuotteita kauppayritykset kiinnittävät huomiota erityisesti sellaisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat kyseisen tuotteen asemaan alemmissa portaissa kuluttajamarkkinoilla, toisin sanoen asiakkaiden mieltymyksiin, hintaan ja tapaan, jolla tuotetta mainostetaan. Kaupparyitys voi tehdä realistisin perustein valintansa vain sellaisten valmistajan merkkituotteiden välillä, joiden menekkiä edistetään kyseisellä myyntialueella jossain määrin mainonnan avulla. Näin ollen valintamahdollisuudet rajoittuvat tiettyyn toimittajien piiriin.

(20) Sitä vastoin näillä näkökohdilla ei ole merkitystä, kun kaupparyityksille toimitetaan tuotteita, jotka on tarkoitettu myydä edelleen kauppiaan tavaramerkillä. Tässä tapauksessa kaupparyitys itse määrittelee toimitettavan tuotteen laadun, määrän ja muut ominaisuudet. Toimittaja toimittaa tuotteensa näiden ehtojen mukaisesti. Markkinointi ja mainonta ovat kaupparyityksen vastuulla, ja se päättää myös tuotteen muodosta (pakkauksesta). Näin ollen siirtyminen käyttämään toisen toimittajan tuotteita on kaupparyityksen näkökulmasta huomattavasti helpompaa kuin ostettaessa valmistajan merkillä varustettuja tuotteita. Toimittajan valinta perustuu taloudellisesti edullisimpaan tarjoukseen. Tässä toimittajan valintaan vaikuttavat hinta, laatu, käytettävissä oleva kapasiteetti ja toimitusvarmuus.

(21) Oletus erillisten markkinoiden olemassaolosta kauppiaiden tavaramerkeillä myytävälle tuotteelle ja tuotteille, jotka on varustettu valmistajan merkillä, ei ole myöskään ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että valmistajan merkki ja kauppiaan tavaramerkki kilpailevat keskenään kulutta-

⁽⁹⁾ Ks. asiassa IV/F-3/M.34.621 – Irish Sugar ja muut 14 päivänä toukokuuta 1997 tehty komission päätös 97/624/EY, EYVL L 258, 22.9.1997, s. 1 (90 kappale) ja asiassa IV/F-3/33.708 – British Sugar ja muut 14 päivänä lokakuuta 1998 tehty komission päätös 1999/210/EY, EYVL L 76, 22.3.1999, s. 1 (59 kappale).

⁽¹⁰⁾ EYVL L 178, 30.6.2001, s. 1.

⁽¹¹⁾ Tämän ja seuraavien näkökohtien osalta katso asiassa COMP/M.2097 – SCA / Metsä Tissue 31 päivänä tammikuuta 2001 tehty komission päätös (23 kappale ja seuraavat) ja asiassa COMP/M.2337 – Nestlé / Ralston Purina 27 päivänä heinäkuuta 2001 tehty komission päätös (15 kappale ja seuraavat).

jamarkkinoilla, siis erityisesti vähittäismyymälöissä, joten niiden on katsottava kuuluvan siellä samoille markkinoille. Vähittäisportaassa kyseessä ovat yhtenäiset kuluttajamarkkinat, mutta kaupparyitykset hankkivat molemmat tuotteet erillisiltä ylempään portaan markkinoilta.

4. MARKKINATUTKIMUKSEN TULOKSET

- (22) Komission tekemän markkinatutkimuksen tulokset ovat vahvistaneet eron teollisuussokerin ja kotitaloussokerin välillä. Saksan osalta on vahvistettu myös erillisten tuotemarkkinoiden määrittely sokerin toimittamiselle kauppiaiden tavaramerkeille. Näiden markkinoiden erillisyyttä ei vaarana myöskään se, että muissa jäsenvaltioissa tällainen erottelu tunnetaan markkinatoimijoiden keskuudessa huonommin. Näin esimerkiksi Ranskassa, missä sokeria ei juuri myydä kuluttajamarkkinoilla kauppiaiden tavaramerkeillä. Niissä jäsenvaltioissa, joissa ilmoitettu keskittymä aiheuttaa kilpailuongelmia, erottelu on kuitenkin asianmukainen.

5. YHTEENVETO MERKITYKSELLISISTÄ TUOTEMARKKINOISTA

- (23) Edellä esitettyjen seikkojen perusteella komissio katsoo osapuolten tavoin, että ilmoitetun keskittymähankkeen arvioinnissa on erotettava kolmet merkitykselliset tuotemarkkinat:

- teollisuussokeri
- kotitaloussokeri ja
- sokerin toimittaminen kauppiaiden tavaramerkeille.

B. MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT

- (24) Keskittymän osapuolina olevien yritysten käsityksen mukaan voidaan kuitenkin pitää lähtökohtana sitä, että sokerimarkkinoista on tulossa Euroopan laajuiset. Tämä koskisi erityisesti sokerin toimituksia kauppiaiden tavaramerkeille, jolloin kaupparyityksillä on osapuolten mukaan erityisen suuri vapaus toimittajaa valitessaan. Myös teollisuus- ja kotitaloussokerin alalla markkinoiden määrittely kansalliseksi tai jopa alueelliseksi on arveluttavaa, mutta tältä osin merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määritelmä voidaan jättää avoimeksi.

1. TEOLLISUUSSOKERI JA KOTITALOUSSOKERI

- (25) Teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoiden osalta on komission mielestä ensinnäkin todettava, että sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn mukaisesti kullekin jäsenvaltiolle osoitetaan tietty sokerikiintiö. Tämä menettely vaikuttaa merkittävästi sokerin tuotantoon ja menekkiin yhteisössä sekä vahvistaa osaltaan markkinoiden jakamista kansallisten rajojen mukaan⁽¹²⁾. Vastaavasti tärkeimpien eurooppalaisten sokerinvalmistajien päämenekkialueet erottuvat selvästi toisistaan, mikä näkyy myös näiden yritysten huomattavasti toisistaan poikkeavina markkinaosuuksina eri jäsenvaltioissa (ks. jäljempänä taulukot 2 ja 3). Tämän vuoksi komissio on katsonut EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan mukaisissa menettelyissä tekemissään uusimmissa päätöksissä, että teollisuus- ja kotitaloussokerin merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat vähintään kansalliset⁽¹³⁾.

- (26) Komissio on tosin jo eurooppalaista sokeriteollisuutta koskevassa päätöksessään⁽¹⁴⁾ pitänyt Etelä-Saksaa merkityksellisinä maantieteellisinä markkinoina, jotka ovat jäsenvaltion aluetta pienemmät. Osapuolten käsityksestä poiketen komissio pitää asianmukaisena Saksan markkinoiden jakoa alueellisiin sokerimarkkinoihin myös tämän ilmoitetun keskittymän arvioinnissa. Tällöin analyysissä käytetään jaottelua, joka perustuu tiettyyn osavaltioiden muodostamaan ryhmään. Tätä lähtökohtaa voidaan pitää keskittymähanketta koskevan tutkimuksen (esimerkiksi markkinatutkimukseen kuuluvan markkinaosuuksien tutkimisen) toteuttamiskelpoisuuden kannalta parhaana mahdollisena lähestymistapana. Tässä arvioinnissa ovat ratkaisevia seuraavat Saksan sokerimarkkinoiden rakenteeseen liittyvät havainnot:

- (27) Esimerkiksi Ranskan tilanteesta poiketen voidaan havaita, että Saksassa kolmen merkittävimmän sokerinvalmistajan (Südzucker, Nordzucker ja Pfeifer & Langen) tuotantolaitosten alueellinen sijainti vaihtelee (ks. liitteen I kartta). Esimerkiksi Südzuckerin tuotantolaitokset ovat lähinnä Baijerissa, Baden-Württembergissä, Hessenissä ja

⁽¹²⁾ Ks. myös yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 – Suiker Unie ja muut vastaan komissio 16 päivänä joulukuuta 1975 antama tuomio (Kok. 1975, s. 1663, 16, 17 ja 24 kohta).

⁽¹³⁾ Ks. asiassa IV/F-3/M.34.621 – Irish Sugar ja muut 14 päivänä toukokuuta 1997 tehty komission päätös 97/624/EY, EYVL L 258, 22.9.1997, s. 1 (98 kappale) ja asiassa IV/F-3/33.708 – British Sugar ja muut 14 päivänä lokakuuta 1998 tehty komission päätös 1999/210/EY, EYVL L 76, 22.3.1999, s. 1 (65 kappale).

⁽¹⁴⁾ Ks. asiassa IV/26.918 – Europäische Zuckerindustrie 2 päivänä tammikuuta 1973 tehty päätös 73/109/ETY, EYVL L 140, 26.5.1973, s. 17.

Rheinland-Pfalzissa. Sen sijaan Nordzucker harjoittaa tuotantoa pääasiassa Schleswig-Holsteinissa ja Niedersachsenissa, kun taas Pfeifer & Langenin tuotanto keskittyy Nordrhein-Westfaleeniin. Uusissa osavaltioissa⁽¹⁵⁾ kullakin näistä kolmesta merkittävimästä sokerinvalmistajasta on kapasiteetiltaan keskenään verrannolliset tuotantolaitokset.

- (28) Sokeri on lisäksi tasalaatuista massatavaraa, jonka osalta kilpailu perustuu ennen kaikkea hintaan. Kuljetuskustannukset ovat poikkeuksetta merkittävä kustannustekijä ja näin ollen myös ratkaiseva hinnanmuodostukseen vaikuttava tekijä. Toisin kuin Ranskassa, missä tärkeimpien sokerinvalmistajien tuotantolaitokset ovat keskittyneet maan pohjois- ja koillisosaan, Saksassa edellä kuvatun tuotantolaitosten alueellisen jakauman mukaiset pitemmät kuljetusmatkat aiheuttavat kullakin alueella toimivan paikallisen valmistajan kilpailijoille lisäkustannuksia.
- (29) Saksalaisten sokerinvalmistajien markkinakäyttäytymisen vahvistaa Saksan markkinoiden alueellista segmentoitumista. Useimmat sokeriteollisuuden asiakkaat ovat tehdyn markkinatutkimuksen yhteydessä vahvistaneet, että asiakkaan ja tämän sokerintoimittajan sijainti toistensa lähellä vaikuttaa merkittävästi toimituksiin. Saksalaiset valmistajat toimittavat yleensä sokeria vapaasti vastaanottajalla -toimitusehdolla vain tietyn enimmäismatkan päähän kullakin tuotantopaikkakunnalta. Sokerinvalmistajat kieltäytyvät joko täysin toimittamasta sokeria tämän alueen ulkopuolelle tai sitten toimitukset tapahtuvat poikkeuksetta huomattavasti korotetuilla hinnoilla, jotka johtuvat valmistajien mukaan ylimääräisistä kuljetuskustannuksista. Näin ollen tehty tarjous ei ole useimmiten enää kilpailukykyinen verrattuna kullakin alueella sijaitsevan sokerinvalmistajan tarjoukseen.
- (30) Tästä syystä Saksassa on syntynyt teollisuusokerin ja kotitalousokerin alalla markkina-asetelma, jonka olemassaolon komission tekemä markkinatutkimus on vahvistanut ja jossa kolme suurta sokerinvalmistajaa on kulloistakin tuotantolaitostaan ympäröivällä pääasiallisella myyntialueellaan määrävissä tai ainakin erittäin vahvassa markkina-asemassa. Südzucker saavutti esimerkiksi kampanjavuonna 1999/2000⁽¹⁶⁾ aikaisempien vuosien tavoin kummillakin tuotemerkkinoilla eteläisissä osavaltioissa Baijerissa, Baden-Württembergissä, Saarlandissa, Hessenissä ja Rheinland-Pfalzissa hyvin suuret markkinaosuudet. Südzuckerin yhteenlaskettu markkinaosuus on näillä alueilla noin [yli 80 prosenttia]*. Nordzuckerin tilanne on samankaltainen Schleswig-Holsteinissa, Hampurissa, Bremenissä ja Niedersachsenissa. Vastaava, joskin pienemmässä mittakaavassa, on

Pfeifer & Langenin tilanne Nordrhein-Westfalenissa. Vain Itä-Saksassa kaikki kolme suurta sokerinvalmistajaa ovat edustettuina yhtä suurin markkinaosuuksin.

- (31) Tästä syystä Saksaan on muodostunut kolmen suuren sokerinvalmistajan päämyyntialueita vastaavat teollisuusokerin ja kotitalousokerin markkinat, joiden alueet ovat Etelä-Saksa, Länsi-Saksa, Pohjois-Saksa ja Itä-Saksa. Myös osapuolten kilpailijat ja asiakkaat ovat vahvistaneet markkinatutkimuksen yhteydessä tällaisen alueittaisen segmentoitumisen.

Südzuckerin vastaus

- (32) Komission väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa⁽¹⁷⁾ Südzucker on esittänyt, että sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn ansiosta kilpailuehdot ovat erityisesti hintojen osalta hyvin samankaltaiset koko yhteisössä. Sen mielestä perustavanlaatuinen ristiriita on siinä, että yhteisö on toisaalta lainsäätäjän ominaisuudessa ottanut käyttöön sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn Euroopan sokerimarkkinoilla ja toisaalta se yrityskestämiä valvovana viranomaisena kieltää näiden Euroopan sokerimarkkinoiden olemassaolon.
- (33) Südzucker ei hyväksy Etelä-Saksan määrittelyä erillisiksi teollisuusokerin ja kotitalousokerin markkinoiksi. Saksalaisten sokerinvalmistajien maantieteellisten painopistealueiden erilaisuus ei merkitse, että ne voisivat periaatteessa toimia kukin omalla alueellaan toisistaan riippumatta ja toisiaan huomioon ottamatta, mikä olisi mahdollista erillisillä maantieteellisillä markkinoilla. Etelä-, Länsi- ja Pohjois-Saksan välille jää laajoja päällekkäisiä alueita, joilla joko kaikki kolme tai ainakin kyseiseen alueeseen rajoittuvat kaksi sokerinvalmistajaa toimivat yhtä tehokkaasti. Saksalaiset sokerinvalmistajat eivät voi noudattaa näillä päällekkäisillä alueilla erilaista markkinastrategiaa kuin ydinalueillaan, joilla niihin mahdollisesti kohdistuu vähemmän kilpailua. Tämän osoittaa myös se, että hintataso on eri puolilla Saksaa suurin piirtein tasainen. Hintataso lienee Saksassa jopa tasaisempi kuin toisissa jäsenvaltioissa.

⁽¹⁵⁾ Thüringen, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Mecklenburg-Vorpommern, Berliini ja Brandenburg.

⁽¹⁶⁾ Kampanjalla tarkoitetaan vuosittaista ajanjaksoa lokakuusta joulukuuhun. Tänä aikana Euroopassa valmistetaan sokeria. Vastavasti kampanjavuosi alkaa aina 1 päivänä lokakuuta ja päättyy 30 päivänä syyskuuta seuraavana vuonna.

⁽¹⁷⁾ Vastauksen 64 kohta ja seuraavat.

- (34) Komissio on tutkinut Südzuckerin huomautuksen mutta ei luovu teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoiden maantieteellisestä rajauksestaan. Yhteisönlaajuisen järjestelyn voimassaolosta tietyllä taloudellisella toimialalla ei voida välttämättä päätellä, että myös keskittymän kilpailuoikeudellisen arvioinnin perustana olisi käytettävä yhteisönlaajuisia merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita. Juuri sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn noudattaminen pikemminkin estää kansallisine kiintiöineen eurooppalaisten markkinarakenteiden muodostumisen sokerialalle ⁽¹⁸⁾.
- (35) Südzuckerin esittämistä päällekkäisyysalueista voidaan todeta, että komissio ei väitä, että kunkin sokerinvalmistajan päämyyntialueet eivät voisi mennä reuna-alueillaan päällekkäin, koska asiakkaat ovat siellä yhtä etäällä kahden valmistajan sokeritehtaista. Tällaisilla päällekkäisyysalueilla vallitsevia kilpailuehtoja ei voi kuitenkaan siirtää kunkin myyntialueen ydinosiin, koska sokerin valmistajaan ei kohdistu ydinalueellaan samanlainen kilpailupaine kuin toisen valmistajan alueeseen rajoittuvilla myyntialueiden reunoilla. Suuremmat kuljetuskustannukset tekevät kilpailijoiden tunkeutumisen kunkin valmistajan ydinalueelle vähemmän houkuttelevaksi kuin tunkeutumisen myyntialueiden päällekkäisille reuna-alueille.
- (36) Merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden tarkka rajaaminen käyttäen apuna kunkin tuotanto- ja toimitusvaraston ympärille muodostettuja ympyröitä johtaisi myös käytännön vaikeuksiin. Sen sijaan tämän päätöksen perustana käytetty Saksan osavaltioiden rajoihin pohjautuva lähestymistapa on käyttökelpoinen likiarvo. Näin ollen aiotun keskittymän kilpailuoikeudellinen arviointi ei muuttuisi olennaisesti, vaikka markkinoiden jakoperusteena käytettäisiin säännöllisiä ympyröitä. Myös tällä menetelmällä näet paljastuisi väistämättä, että kullakin sokerinvalmistajalla on oma päämyyntialueensa.

2. SOKERIN TOIMITTAMINEN KAUPPIAIDEN TAVARAMERKEILLE

- (37) Väitetiedoksiannossaan komissio on määritellyt, että myös sokerin toimituksissa kauppiaiden tavaramerkeille Etelä-Saksan alue muodostaa maantieteellisesti merkitykselliset markkinat ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁸⁾ Ks. myös yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 – Suiker Unie ja muut vastaan komissio 16 päivänä joulukuuta 1975 antama tuomio (Kok. 1975, s. 1663, 16, 17 ja 24 kohta).

⁽¹⁹⁾ Väitetiedoksiannon 21–29 kohta.

Südzuckerin vastaus

- (38) Komission väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa ⁽²⁰⁾ Südzucker on kiistänyt tämän maantieteellisten markkinoiden määritelmän. Vaikka teollisuussokerin ja kotitaloussokerin Saksan markkinat jaettaisiinkin alueellisiin perustein, tätä menetelmää ei voisi missään tapauksessa soveltaa sokerin toimittamiseen kauppiaiden tavaramerkeille. Tässä olisi kysymyksessä selvästi eurooppalainen markkinatoimi ja joka tapauksessa olisi muodostettava ainakin Saksan käsittävät kansalliset markkinat. Osapuolten mielestä markkinarakenteet ovat täysin erilaiset kuin molemmilla ensin mainituilla markkinoilla. Erityisesti toimittajien valinta on huomattavasti vapaampaa, palveluilla ja avustavilla toimilla ei ole merkitystä, ostajina on vain muutamia suuria kauppaketjuja ja kaupoista tehdään vain keskitettyjä ratkaisuja, joissa kyseisten asiakkaiden keskusliikkeen ostaja hankkii sokerin, ei vain alueellisella tai kansallisella pohjalla, vaan myös kansainvälisesti. Tästä esimerkkinä on [...]*
- (39) Tutkittuaan perusteellisesti Südzuckerin väitteen myös komissio on nyt tullut siihen tulokseen, että sokerin toimituksissa kauppiaiden tavaramerkeille merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita ei voida rajata Etelä-Saksaan. Markkinatutkimuksen tuloksista ei tosin voida päätellä, että suurten kauppaketjujen sokerihankinnoista vastaa yleisesti ketjun keskusliikkeen ostaja. Kuitenkin on käynyt ilmi, että näillä tuotemarkkinoilla on teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoihin verrattuna merkittäviä erityispiirteitä, jotka oikeuttavat erilaiseen kohteluun. Komission mielestä on tässä yhteydessä otettava huomioon varsinkin seuraavat näkökohdat:
- (40) Toisin kuin kotitaloussokerin markkinoilla ei asiakkaiden merkkiuskollisuudella ole merkitystä toimitettaessa sokeria tuotteisiin, jotka myydään kauppiaan tavaramerkillä. Toisin kuin teollisuussokerin markkinoilla, joilla asiakkaina on myös pienehköjä yrityksiä, sokeria kauppiaan tavaramerkillä myytäviin tuotteisiin ostavat vähittäiskauppaketjut ovat pelkästään suurasiakkaita, joilla on vastaavasti myös suurempi neuvotteluvoima.

- (41) On myös totta, että kauppiaiden tavaramerkeille toimitettavan sokerin markkinoilla saksalaisten ja ulkomaisten kilpailijoiden tuotteet ovat onnistuneet tunkeutumaan Südzuckerin pääasialliselle myyntialueelle huomattavasti tehokkaammin kuin teollisuus- ja kotitaloussokerin markkinoilla. Näin ollen oletetuilla Etelä-Saksan markkinoilla tuonnin yli 50 prosentin osuus on niin suuri ja vastaavasti Südzuckerin alle 50 prosentin markkinaosuus on niin pieni, että se oikeuttaa laajentamaan maantieteellisten markkinoiden määritelmää. Tämä ha-

⁽²⁰⁾ Vastauksen 64 kohta ja seuraavat.

vainto vastaa myös komission noudattamaa uudempaa käytäntöä muissa sellaisissa asioissa, jotka ovat koskeneet tuotteiden toimittamista kauppiaiden tavaramerkeille ⁽²¹⁾.

3. YHTEENVETO MERKITYKSELLISISTÄ MAANTIETEELLISISTÄ MARKKINOISTA

a) *Teollisuusokeri ja kotitaloussokeri*

(42) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että teollisuusokerin ja kotitaloussokerin merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat pääasiassa kansallisia. Osa-puolten käsityksestä poiketen on markkinat Saksassa vallitsevan markkinarakenteen vuoksi jaettava vielä suppeampiin segmentteihin. Tällöin erityisesti Etelä-Saksa ⁽²²⁾ muodostaa omat merkitykselliset maantieteelliset markkinat. Näin ollen ilmoitetun keskittymähankkeen arvioinnissa käytetään perustana Belgian ja Etelä-Saksan muodostamia merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita.

b) *Sokerin toimittaminen kauppiaiden tavaramerkeille*

(43) Sokerin toimittamisesta kauppiaiden tavaramerkeille on todettava, että merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita ei voida rajata Etelä-Saksaan. Muilta osin merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määrittely voidaan kuitenkin jättää avoimeksi, koska aiottu keskittymä ei aiheuta Saksan laajuisten eikä Euroopan laajuisten markkinoiden perusteella kilpailun kannalta merkittäviä ongelmia.

C. YHTEISMARKKINOIDEN MERKITTÄVÄ OSA

(44) Etelä-Saksan markkinat muodostavat alueen väkiluvun (noin 33,8 miljoonaa asukasta), sokerin kulutuksen (noin 1 miljoona tonnia kampanjavuonna 1999–2000) ja keskeisen maantieteellisen sijainnin perusteella yhteis-markkinoiden merkittävän osan. Sama koskee myös Belgiaa, jonka väkiluku on noin 10 miljoonaa ja jonka sokerinkulutus oli kampanjavuonna 1999–2000 noin 540 000 tonnia ⁽²³⁾.

D. OIKEUDELLINEN KEHYS

1. SOKERIALAN YHTEINEN MARKKINAJÄRJESTELY

(45) Osana yhteistä maatalouspolitiikkaa voimassa olevan sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteena on yhteisön sokerintuotannon tukeminen ja turvaaminen. Tähän tavoitteeseen pyritään ennen kaikkea seuraavilla kolmella toimenpiteellä ⁽²⁴⁾:

- Yhteismarkkinoilla myytäväksi tarkoitettun sokerin valmistukseen yhteisössä korjatusta sokerijuurikkaasta ja sokeriruo'osta sovelletaan neuvoston vahvistamia kansallisia kiintiöitä (niin kutsutut A- ja B-kiintiöt). Kunkin maan hallitus jakaa yksittäisille jäsenvaltioille osoitetut kiintiöt kyseisessä maassa toimivien sokerinvalmistajien ja niiden tuotanto-paikkojen kesken.
- Käytössä on hintatukijärjestelmä, jonka mukaisesti A- tai B-kiintiön kuuluvalla sokerille määritellään ensin interventiohintaa, joka takaa kiintiösokerin myynnissä saatavan vähimmäishinnan.
- Sokerijuurikkaille, jotka käytetään A- tai B-kiintiösokerin tuotannossa, vahvistetaan myös taattu vähimmäishinta.

(46) Sokerikiintiöt koskevat tuotantoa niin kutsuttujen ”kampanjavuosien” aikana, joiden kestoksi on määriteltävä ajanjakso lokakuusta seuraavan vuoden syyskuuhun.

(47) Tämän järjestelmän lisäksi A- ja B-kiintiösokeriin sovelletaan yhteisön ja kolmansien maiden välillä tehtyjä sopimuksia. Yhteisön ja esimerkiksi Intian tai niin kutsuttujen AKT-maiden ⁽²⁵⁾ välillä on voimassa tällainen sopimus, jonka nojalla kyseisillä valtioilla on etuuskohteluun oikeuttava asema sokerin viennissä. Näin saatavat hinnat ovat kiintiösokerin hintojen kanssa verrannolliset. Näin ollen sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn pohjalta tällaista tuontia voidaan nimittää ”kiintiötuonniksi”.

(48) Yhteisöön sijoittautuneiden yritysten A- tai B-kiintiöt tai kiintiötuonnin ylittävät tuotantomäärät ovat ”C-sokeria”, joka niiden on joko myytävä ilman tukia maailmanmarkkinoilla, toisin sanoen kolmansien maihin, tai varastoitava vähintään kahdeksitoista kuukaudeksi ja käytettävä osana seuraavien vuosien A- tai B-kiintiöitä.

⁽²¹⁾ Katso asiassa COMP/M.2097 – SCA / Metsä Tissue 31 päivänä tammikuuta 2001 tehty komission päätös (60 kappale ja seuraavat) ja asiassa COMP/M.2337 – Nestlé / Ralston Purina 27 päivänä heinäkuuta 2001 tehty komission päätös (32 kappale ja seuraavat).

⁽²²⁾ Etelä-Saksan alue käsittää tässä käytetyssä merkityksessä Baijerin, Baden-Württembergin, Saarlandin, Hessenin ja Rheinland-Pfalzin osavaltiot.

⁽²³⁾ Jo Rheinland-Pfalzin osavaltion suuruinen alue, jonka pinta-ala on noin 20 000 neliökilometriä ja asukasluvu noin 4 miljoonaa, on yhteisöjen tuomioistuimen ennakkopäätösten mukaisesti katsottava yhteismarkkinoiden merkittäväksi osaksi (asiassa C-475/99 – Ambulanz Glöckner 25 päivänä lokakuuta 2001 annettu tuomio, 38 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

⁽²⁴⁾ Ks. myös asiassa IV/F-3/33.708 – British Sugar ja muut 14 päivänä lokakuuta 1998 tehty komission päätös 1999/210/EY, EYVL L 76, 22.3.1999, s. 1 (4 kappale).

⁽²⁵⁾ Afrikka, Karibia ja Tyynenmeren alue. Ks. Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenen sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välisen Cotonoussa 23 päivänä kesäkuuta 2000 allekirjoitetun kumppanuussopimuksen 36 artiklan 4 kohta ja liitteen V 13 artikla, EYVL L 317, 15.12.2000, s. 3. Kyseisessä sopimuksessa vahvistetaan Loméssa 28 päivänä helmikuuta 1975 allekirjoitettu AKT-sokeria koskeva pöytäkirja 3, EYVL L 25, 30.1.1976, s. 114.

- (49) Kampanjavuoden 1999–2000 kokonaismarkkinatilanteesta voidaan esittää seuraava jäsenvaltioittain eritelty yhteenveto:

Taulukko 1

Markkinatilasto kampanjavuodelta 1999–2000

EU: sokeritase kampanjavuonna 1999–2000

(1 000 tonnia)

	A- ja B-sokerikiintiö	A- ja B-sokerin tuotanto, 1999–2000	Siirto vuodelle 2000–2001	Siirto vuodelta 1998–1999	A- ja B-kiintiösokeri yhteensä vuonna 1999–2000	(Kiintiötä vastaava) sopimus-tuonti EU:hun	Käytävissä oleva kiintiösokeri 1999–2000	Kulutus	Ylituotanto	C-sokerin tuotanto vientiin
Ranska	3 802	3 603	– 509	506	3 600	119	3 719	2 177	1 542	1 200
Saksa	3 449	3 523	– 220	147	3 450	38	3 488	2 752	736	878
Alankomaat	872	952	– 80	–	872	55	927	642	285	165
Belgia/ Luxemburg	826	885	– 82	23	826	8	834	544	290	206
Italia	1 568	1 614	– 261	215	1 568	21	1 589	1 411	178	91
Tanska	425	426	– 43	42	425	–	425	245	180	127
Itävalta	390	391	– 63	63	391	1	392	309	83	110
Irlanti	200	200	– 18	18	200	–	200	135	65	16
Yhdistynyt kuningaskunta	1 144	1 144	– 115	115	1 144	1 077	2 221	2 187	34	402
Portugali	70	75	– 5	–	70	277	347	327	20	–
Ruotsi	370	370	– 37	37	370	–	370	375	– 5	60
Suomi	147	165	– 18	–	147	52	199	223	– 24	2
Kreikka	319	232	–	–	232	19	251	306	– 55	–
Espanja	1 000	978	– 152	174	1 000	71	1 071	1 268	– 197	127
EU yhteensä	14 582	14 558	– 1 603	1 340	14 295	1 738	16 033	12 901	3 132	3 384

Lähde: Euroopan komission sokeritase.

2. KILPAILUSÄÄNTÖJEN SOVELTAMINEN SOKERIMARKKINOIHIN

- (50) EY:n perustamissopimuksen 32 artiklan 3 kohdan ja sen liitteessä I olevan 17 kappaleen nojalla sokerialaan sovelletaan yhteistä maatalouspolitiikkaa. EY:n perustamissopimuksen 36 artiklan 1 kohdassa ja tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 4 päivänä huhtikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 26⁽²⁶⁾ sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella N:o 49⁽²⁷⁾, 1 artiklassa julistetaan, että tähän alaan sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 85–90 artiklaa (nykyiset 81–86 artikla) sekä niiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä, joihin erityisesti sulautuma-asetus kuuluu⁽²⁸⁾. Asiassa Suiker Unie antamassaan tuomioissa myös yhteisöjen tuomioistuim vahvistaa sokerin yhteisen markkinajärjestelyn huomioon ottaen yhteisön kilpailusääntöjen soveltamisen sokerimarkkinoihin⁽²⁹⁾.

”Huolimatta siitä, mitä vastaväitteitä voidaan esittää sellaiseen järjestelmään, joka edistää kansallisten markkinoiden suojaamista erityisesti kansallisten kiintiöiden avulla, (...) tosiasia on kuitenkin, että kilpailusäännöille jää todellinen, vaikkakin kapea soveltamisala.”

- (51) Sulautuma-asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti keskittymät, joilla luodaan määräävä asema tai vahvistetaan sellaista määräävää asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla olennaisesti estyisi, on julistettava yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.

3. SOKERIMARKKINOIDEN NYKYISIÄ MARKKINAHETOJA KOSKEVAN MARKKINATUTKIMUKSEN TULOKSET

- (52) Kuten edellä (ks. 29 kappale) on jo todettu, monet sokeriteollisuuden asiakkaat ovat ilmoittaneet markkinatutkimuksen yhteydessä, että erityisesti Saksan sisäiset markkinat ovat jakautuneet tiukasti yksittäisten sokerinvalmistajien alueellisiin vaikutuspiireihin, minkä vuoksi jäsenvaltion sisäistä kilpailua ei käytännössä ole. Sokeriteollisuuden asiakkaat ilmoittavat lisäksi, että kilpailua esiintyy suurimmaksi osaksi vain maan rajojen lähellä tuotantoa harjoittavien ulkomaisten sokerinvalmistajien viennin ansiosta.
- (53) Euroopan sokerimarkkinoilla vallitsevaa hintatasoa voidaankin pitää yksiselitteisenä osoituksena hyvin rajallisesta kilpailusta. Niinpä eurooppalaiset sokerin valmistajat voivat merkittävästä ylituotannosta huolimatta saavuttaa sokerin myynissä sellaisen hintatason, joka on paitsi maailmanmarkkinahintaan verrattuna kaksinkertainen, myös merkittävästi korkeampi (10–20 prosenttia) kuin EU:n interventiohintana.

Südzuckerin vastaus

- (54) Komission väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa⁽³⁰⁾ Südzucker katsoo, että Etelä-Saksaan ei tule Ranskasta enempää sokeria kuin muualta Saksasta. WZV-tilastojen mukaan Ranskasta vietiin kampanjavuonna 1999–2000 Saksaan noin 195 000 tonnia sokeria. Südzuckerin arvion mukaan Etelä-Saksan osuus tästä oli noin 100 000 tonnia, kun taas samana ajanjaksona Pohjois- ja Länsi-Saksasta Etelä-Saksaan tuodun sokerin määrä oli noin 108 000 tonnia.

⁽²⁶⁾ EYVL 30, 20.4.1962, s. 993/62.

⁽²⁷⁾ EYVL 53, 1.7.1962, s. 1571/62.

⁽²⁸⁾ Tämän myös Südzucker nimenomaisesti myöntää väitetiedoksiintoon antamansa vastauksen 6 kohdassa.

⁽²⁹⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa 40–48, 50, 54–56, 111, 113 ja 114/73 – Suiker Unie ja muut vastaan komissio 16 päivänä joulukuuta 1975 antama tuomio (Kok. 1975, s. 1663, 24 kohta).

⁽³⁰⁾ Vastauksen 93 kohta.

- (55) Tutkittuaan Südzuckerin väitteen komissio pysyy kannassaan, jonka mukaan Saksan sisäinen kilpailu on hyvin rajallista ja ulkomaiset tarjoajat merkitsevät Etelä-Saksan ja Belgian markkinoilla tärkeää tasoittavaa tekijää. Suurin osa Pohjois- ja Länsi-Saksasta Etelä-Saksaan tulevista toimituksista ei päädy Südzuckerin kotimarkkinoiden ydinalueelle, vaan pääasiassa merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden väliselle raja-alueelle. Markkinatutkimus on myös osoittanut, että ulkomaisten tarjoajien eteläsaksalaisille asiakkaille laskemat sokerin hinnat ovat olleet huomattavasti edullisempia kuin Südzuckerin ja muiden saksalaisten sokerinvalmistajien hinnat. Kampanjavuoden 1996–1997 ja kampanjavuoden 1999–2000 välisenä ajanjaksona ranskalaisten valmistajien toimitukset Saksaan ovat lisääntyneet huomattavasti (ks. jäljempänä 95 kappale), kun taas Saksan sisäiset toimitukset ovat komission tietojen mukaan pysyneet samana ajanjaksona ennallaan.

E. YRITYSKESKITTYMÄN SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

1. JOHDANTO

a) *Tärkeimpien eurooppalaisten sokerinvalmistajien markkina-asema*

- (56) Jo ennen keskittymää Südzucker-yhtymä kuuluu maailman suurimpiin sokerinvalmistajiin. Ottaen huomioon yhteisössä toimivien sokeria tuottavien kilpailijoiden osuudet A- ja B-sokerikiintiöistä tilanne on seuraava:

Taulukko 2

Kiintiöosuudet kampanjavuodelta 1999–2000

Yritys / yhtymä	Osuus EY:n A- ja B-sokerikiintiöstä	Pääasialliset myyntimarkkinat
Südzucker	16,4 %	Etelä-Saksa, Itä-Saksa, Belgia, Itävalta
Béghin-Say	13,3 %	Ranska, Italia
British Sugar	7,7 %	Yhdistynyt kuningaskunta
Nordzucker	7,1 %	Pohjois-Saksa
Danisco	7,0 %	Tanska, Ruotsi, Suomi
Ebro Puleva	5,4 %	Espanja
SLS	5,1 %	Ranska

Lähde: Osapuolet, kilpailijat.

- (57) Näin ollen Südzucker-yhtymä on jo ennen keskittymän toteutumista Euroopan laajuisesti johtavassa asemassa. Aiottu keskittymä kasvattaisi sen osuuden yhteisönlaajuisesta A- ja B-sokerin tuotanto-kiintiöstä 16,4 prosentista 21,5 prosenttiin.

b) **Vaikutusalaan kuuluvat markkinat**

(58) SÜdzuckerin ja SLS:n keskittymähankkeen vaikutusalaan kuuluvat seuraavat markkinat:

Taulukko 3

Markkinaosuudet kampanjavuodelta 1999–2000 myyntimäärien perusteella ⁽³¹⁾

Merkitykselliset tuotemarkkinat	Merkitykselliset maantieteelliset markkinat	Määrät (1 000 tonnia)	Südzucker	Saint Louis Sucre (SLS)	Kilpailija 1	Kilpailija 2
Teollisuussockeri	Ranska	1 660	[0–10 %]*	[10–20 %]*	[20–30 %]* (Béghin-Say)	[10–20 %]* (Sucre Union)
	Italia	891	[10–20 %]*	[0–10 %]*	[35–45 %]* (Béghin-Say)	[10–20 %]* (SFIR) ⁽³²⁾
	Belgia	502	[60–70 %]*	[0–10 %]*	[15–25 %]* (Groupe Sucrier)	[0–10 %]* (COSUCRA)
	Etelä-Saksa	878	[75–85 %]*	[0–10 %]*	[0–10 %]* (Pfeifer & Langen)	[0–10 %]* Béghin-Say ⁽³³⁾
	Saksa	2 045	[30–40 %]*	[0–10 %]*	[25–35 %]* (Nordzucker)	[15–25 %]* (Pfeifer & Langen)
	EU	10 055	[10–20 %]*	[0–10 %]*	Tarkkoja tietoja ei ole käytettävissä	Tarkkoja tietoja ei ole käytettävissä
Kotitaloussockeri	Ranska	510	[0–10 %]*	[20–30 %]*	[20–30 %]* (Béghin-Say)	[5–15 %]* (Union SDA)
	Belgia	59	[85–95 %]*	[0–10 %]*	Tarkkoja tietoja ei ole käytettävissä	Tarkkoja tietoja ei ole käytettävissä
	Etelä-Saksa	180	[80–90 %]*	[0–10 %]*	[10–20 %]* (Pfeifer & Langen)	[0–10 %]* (Nordzucker)
	Saksa	497	[30–40 %]*	[0–10 %]*	[20–30 %]* (Nordzucker)	[19,0 %]* (Pfeifer & Langen)
Kauppiaiden tavaramerkeille myytävä sockeri	Saksa	152	[15–25 %]*	[5–15 %]*	[40–50 %]* (Nordzucker)	[20–30 %]* (Pfeifer & Langen)

Lähde: ilmoituksen tehnyt osapuoli, kilpailijat ja asiakkaat.

⁽³¹⁾ SLS:n ja Béghin-Sayn sokerinmyyntiluvut Etelä-Saksasta olivat käytettävissä vain kalenterivuodelta 2000. Tämä myynti suhteutettiin kuitenkin markkinaosuuksia laskettaessa Etelä-Saksan kokonaismyyntiin kampanjavuonna 1999–2000. Koska kalenterivuoden 2000 kokonaismäärät eivät sanottavasti poikkea kampanjavuoden 1999–2000 kokonaismääristä, tämä menettely vaikuttaa kohtuulliselta.

⁽³²⁾ Società Fondaria Industriale Romagnola SpA (SFIR).

⁽³³⁾ Béghin-Say-yhtiön sokeria on myyty lähes yksinomaan yhden ainoan saksalaisen sokeritukkukauppiaan välityksellä.

- (59) Keskittymä aiheuttaa kilpailuongelmia vain Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoilla, koska se vahvistaa Südzuckerin määrääviä markkina-asemia sikäläisillä teollisuus- ja kotitaloussokerin markkinoilla. Ranskan ja Italian sokerimarkkinoilla Südzucker ei pääse keskittymän ansiosta määräävään markkina-asemaan. Itävallan sokerimarkkinoilla Südzuckerin nykyinen määräävä markkina-asema (noin [yli 90 prosentin]* markkinaosuudet kaikilla sokerimarkkinoilla) ei keskittymän vuoksi vahvistu.

2. SÜDZUCKERIN MÄÄRÄÄVÄT MARKKINA-ASEMAT

- (60) Keskittymä vahvistaisi Südzuckerin määrääviä markkina-asemia Etelä-Saksassa ja Belgiassa sekä teollisuussokerin että kotitaloussokerin markkinoilla.

- (61) Erityisen suuri merkitys on tässä mielessä teollisuussokerilla, joka vastaa yhteisössä noin 80:tä prosenttia kaikesta myydystä sokerista. Südzucker-yhtymässä sen määrällinen osuus on jopa noin [...] prosenttia (SLS:ssä noin [...] prosenttia) yhtymän kampanjavuonna 1999–2000 kolmilla merkityksellisillä tuotemarkkinoilla myymästä sokerista. Vastaavasti seuraavien Etelä-Saksaa ja Belgiaa koskevien selvitysten painopiste on näillä tuotemarkkinoilla. Tähän mennessä tehdyn kilpailuoikeudellisen arvioinnin voidaan kuitenkin suurimmaksi osaksi katsoa koskevan myös Etelä-Saksan ja Belgian taloussokerimarkkinoita, joista kumpienkin määrällinen painoarvo on yhtä vähäinen. Siitä syystä aiotun keskittymän vaikutuksia käsitellään seuraavassa käyttäen esimerkkinä Etelä-Saksan teollisuussokerimarkkinoita. Tarvittaessa kiinnitetään samalla huomiota myös Etelä-Saksan kotitaloussokerimarkkinoiden erityispiirteisiin ja Belgian sokerimarkkinoihin.

a) *Südzuckerin määräävä markkina-asema Etelä-Saksan ja Belgian teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoilla*

- (62) Yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt määräävän markkina-aseman tietyllä yrityksellä olevaksi taloudelliseksi valta-asemaksi, joka mahdollistaa kyseiselle yritykselle tehokkaan kilpailun estämisen kyseisillä markkinoilla. Tällainen yritys pystyy toimimaan huomattavan riippumattomasti kilpailijoistaan, asiakkaistaan ja viime kädessä kuluttajista. Tällainen asema ei estä tietynasteista kilpailua, mutta asettaa siinä olevan yrityksen asemaan, jossa se pystyy määrittelemään ehdot, joiden mukaisesti kilpailu voi kehittyä, tai ainakin merkittävästi vaikuttamaan niihin. Joka tapauksessa se pystyy kuitenkin jättämään toiminnassaan kilpailun suurimmaksi osaksi huomiotta ilman, että tästä koituisi sille vahinkoa.

- (63) Määräävä asema voi johtua useiden sellaisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta, joiden ei tarvitse yksinään olla ratkaisevia, mutta joihin merkittävät markkinaosuudet kuitenkin hyvin tyypillisesti kuuluvat. Merkittävä osoitus määräävän aseman olemassaolosta on kuitenkin suhde, joka vallitsee keskittymän osapuolten markkinaosuuksien ja näiden kilpailijoiden, erityisesti seuraavaksi suurimman kilpailijan, markkinaosuuksien välillä⁽³⁴⁾.

- (64) Südzuckerin nykyinen markkinaosuus Etelä-Saksan teollisuussokerin markkinoilla on noin [75–85]* prosenttia, kun taas muiden sokerinvalmistajien markkinaosuudet tällä alueella jäävät vastaavasti pieniksi (ks. taulukko 3). Tässä jakaumassa ei ole komission tietojen mukaan viimeisten viiden vuoden aikana tapahtunut myöskään olennaisia muutoksia, eivätkä osapuolet ole sitä kiistäneet komission väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa eikä kuulemisen aikana.

⁽³⁴⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 85/76 – Hoffmann-La Roche vastaan komissio 13 päivänä helmikuuta 1979 antama tuomio (Kok. 1979, s. 461, 39 kohta). Ks. myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-102/96 – Gencor vastaan komissio 25 päivänä maaliskuuta 1999 antama tuomio (Kok. 1999, s. II-753, 201 ja 202 kohta).

- (65) Südzuckerin vahvuus Etelä-Saksassa ei kuitenkaan ilmene pelkästään omien markkinaosuuksien ja muiden saksalaisten sokerimonopoliin osuuksien välisenä selvänä erona. Se ilmenee myös erityisesti siinä, että Südzucker-yhtymän tuotanto- ja toimituspaikat ovat keskittyneet Saksan eteläosaan, kun taas Nordzuckerin ja Pfeifer & Langenin, kuten edellä on jo todettu, vastaavat painopistealueet sijaitsevat Saksan muissa osissa (ks. edellä 27 kappale).
- (66) Tehdyn markkinatutkimuksen tulokset ovat myös vahvistaneet, että Saksan sokerimarkkinat ovat jakautuneet yksittäisten sokerinvalmistajien alueellisiin vaikutusalueisiin. Suuri osa sokeriteollisuuden asiakkaista onkin huomauttanut, että jo nykytilanteessa Saksan sisäinen kilpailu on hyvin voimakkaasti rajoittunutta. Tämä kilpailun rajallisuus näkyy myös siitä, että sokerin hinta on maailmanmarkkinahintaan verrattuna kaksinkertainen ja lisäksi huomattavasti (10–20 prosenttia) korkeampi kuin yhteisön interventiohintaa, vaikka ylituotanto ja suuret ylikapasiteetit ovat tunnusomaisia Euroopan sokeriteollisuudelle ja erityisesti Saksan tilanteelle.
- (67) Koska Saksan sokerimarkkinat ovat näin ollen käytännössä jakautuneet alueittain toimivien sokerinvalmistajien alueellisiin vaikutuspiireihin, ei näillä ole myöskään juuri kannustimia pyrkiä tunkeutumaan toistensa päämyyntialueille. Ottaen huomioon ylimääräiset kuljetuskustannukset ja keskipitkät ja pitkät asiakassuhteet, jotka on mainittu monissa komission markkinatutkimukseensa saamissa vastauksissa, sokerinvalmistajille vaikuttaa kannattavammalta vahvistaa asemiaan omilla päämyyntialueillaan ja käyttää omat tuotantokiintiönsä ennen kaikkea omien asiakkaidensa tarpeiden tyydyttämiseksi. Tämä on sitäkin todennäköisempää siksi, että jos sokerinvalmistaja pyrki tunkeutumaan jonkin kilpailijansa päämyyntialueelle, siihen kohdistuisi välitön vastatoimenpiteiden vaara. Tällaiset vastatoimenpiteet ovat sokerialalla erityisen helppoja toteuttaa, koska sokeri on tasalaatuista massatavaraa ja markkinat ovat voimassa olevien tuotantokiintiöiden ja interventiohintojen vuoksi läpinäkyvät.
- (68) Myös sokeriteollisuuden asiakkaat, joille lähetettiin komission markkinatutkimukseen liittyvä kysely, ilmoittivat, että Saksassa on lähinnä vain maan rajojen lähellä tuotantoa harjoittavien ulkomaisten sokerinvalmistajien viennistä aiheutuvaa kilpailua.
- (69) Edellä esitetyistä syistä komissio päättää, että Südzuckerilla on jo nyt Etelä-Saksassa niin vahva taloudellinen asema, että se antaa yhtymälle mahdollisuuden toimia huomattavan riippumattomasti kilpailijoistaan, asiakkaistaan ja loppujen lopuksi myös kuluttajista. Südzuckerilla on jo ennen keskittymän toteutumista määräävä markkina-asema Etelä-Saksassa, joka muodostaa merkittävän osan yhteismarkkinoista.
- (70) Esitetyt seikat soveltuvat suurimmaksi osaksi kuvaamaan tilannetta myös kotitaloussokerin markkinoilla Etelä-Saksassa. Myös niillä Südzucker-yhtymän [80–90]* prosentin markkinaosuus merkitsee sille huomattavaa etumatkaa pääkilpailijoihinsa verrattuna. Näin ollen 65–69 kappaleessa sanottu koskee vastaavasti myös näitä markkinoita.
- (71) Südzuckerilla on määräävä asema myös teollisuussokerin ja kotitaloussokerin Belgian markkinoilla. Belgiassa Südzucker-yhtymän markkinaosuus on teollisuussokerin markkinoilla [60–70]* prosenttia ja kotitaloussokerin markkinoilla [85–95]* prosenttia. Tästä syystä edellä esitetyt seikat koskevat myös Belgian markkinoita.

Südzuckerin vastaus

- (72) Komission väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa ⁽³⁵⁾ Südzucker kiistää ”kilpailuttomuuskuvan”, jonka komissio on sen mukaan antanut Etelä-Saksasta ja Belgiasta. Südzuckerin hinnat ovat vastauksen mukaan alhaisemmat kuin hinnat muualla Euroopassa, ja kuitenkin sen oheispalvelujen taso ylittää eurooppalaisten kilpailijoiden tarjoamien palvelujen keskitason. Muiden sokerinvalmistajien vähäiset pyrkimykset tunkeutua Südzuckerin päämyyntialueelle johtuvat vastauksen mukaan juuri siitä, että kyseisillä kilpailijoilla ei ole kaupallisia mahdollisuuksia haastaa Südzuckeria kilpailuun. Se, että Saksan kotimarkkinat rakentuvat kunkin sokeritehtaan ympärille, johtuu markkinoiden luonnollisesta kehityksestä eikä kilpailun puutteesta.

⁽³⁵⁾ Vastauksen 90–94 kohta.

(73) Komissio on tutkinut Südzuckerin huomautukset, mutta ei muuta arviotaan, joka koskee teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinatilannetta Etelä-Saksassa ja Belgiassa. Se on osapuolten kanssa yhtä mieltä siitä, että muut saksalaiset sokerinvalmistajat eivät aiheuta Südzuckerille sen päämyyntialueella merkittäviä kilpailupaineita. Tämä ei kuitenkaan johdu kyseisten yritysten välisestä riittävästä kilpailusta vaan päinvastoin edellä kuvatusta Saksan markkinoiden tosiasiallisesta jaosta päämyyntialueisiin ja alueellisiin vaikutuspiireihin.

b) **Ei määräävää markkina-asemaa sokerin toimituksissa kauppiaiden tavaramerkeille Etelä-Saksassa ja Belgiassa**

aa) **Etelä-Saksa**

(74) Vielä väitetiedoksiannossaan komissio oli olettanut myös kauppiaiden tavaramerkeille toimitettavan sokerin osalta, että Südzucker oli Etelä-Saksassa [40–50]* prosenttien markkinaosuudellaan ainakin hyvin lähellä määräävää asemaa, ja että keskittymä voisi nostaa tämän aseman Saint Louis Sucren [20–30]* prosenttien markkinaosuuden myötä kaikkiaan [60–80]* prosenttiin. Tästä komissio päätteli väitetiedoksiannossaan, että keskittymähänke johtaisi joko Südzuckerin määrävän markkina-aseman syntymiseen tai sellaisen vahvistumiseen Etelä-Saksassa ⁽³⁶⁾.

(75) Viimeksi mainitun arvion ei kyseisten markkinoiden maantieteellistä laajuutta koskevien muuttuneiden päätelmien (ks. edellä 37 kappale ja seuraavat) nojalla voida katsoa olevan enää voimassa. Niinpä esimerkiksi koko Saksaa tarkasteltaessa Südzuckerin markkinaosuus on vain [15–25]* prosenttia ja SLS:n markkinaosuus [5–15]* prosenttia (yhteensä [20–40]* prosenttia), kun taas pelkästään Nordzuckerin markkinaosuus koko Saksassa on kokonaista [40–50]* prosenttia. Näin ollen ei voida katsoa, että keskittymä johtaisi sokerin toimituksissa kauppiaiden tavaramerkeille Saksassa määrävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen.

(76) Se ei kuitenkaan vaikuta ilmoitettua keskittymähanketta koskevaan kokonaisarvioon. Sokerin toimittaminen kauppiaiden tavaramerkeille jää laajuudeltaan ja merkitykseltään huomattavasti jälkeen teollisuussokerista, jolla on ollut alusta alkaen ratkaiseva merkitys aiottua keskittymää koskevassa komission kilpailuoikeudellisessa arvioinnissa (ks. edellä 61 kappale) ⁽³⁷⁾.

bb) **Belgia**

(77) Belgiassa ei ole ollut havaittavissa mainittavaa Südzucker-yhtymän toimintaa sokerin toimittamiseksi kauppiaiden tavaramerkeille, joten tässä yhteydessä sillä ei myöskään voida katsoa olevan määrävää markkina-asemaa ⁽³⁸⁾.

3. SÜDZUCKERIN MÄÄRÄÄVIEN MARKKINA-ASEMIEN VAHVISTUMINEN TEOLLISUUSSOKERIN JA KOTITALOUSSOKERIN MARKKINOILLA

(78) Aiottu keskittymä aiheuttaa vaaran, että Südzuckerin määrävät markkina-asetat Etelä-Saksan ja Belgian teollisuussokerin ja kotitaloussokerin markkinoilla vahvistuvat ja että selvästi interventiohintaa korkeampi hintataso lujittuu.

(79) Komissio katsoo, että seuraavat kolme tekijää vahvistavat Südzuckerin määrävää markkina-asemaa:

- Keskittymä vähentäisi merkittävästi kilpailumahdollisuuksia Etelä-Saksan ja Belgian markkinoilla.

⁽³⁶⁾ Ks. erityisesti väitetiedoksiannon 54 ja 57 kohta.

⁽³⁷⁾ Ks. myös väitetiedoksiannon 45 kohta.

⁽³⁸⁾ Ks. myös väitetiedoksiannon 55 kohta.

- Ranskan toiseksi suurimman sokerinvalmistajan ostaminen antaisi Südzuckerille ennennäkemättömän vahvat mahdollisuudet ryhtyä vastatoimiin, joiden avulla sillä olisi entistä paremmat mahdollisuudet suojautua ulkomaiselta kilpailulta päämyyntialueillaan Etelä-Saksassa ja Belgiassa. Yhtymällä olisi mahdollisuus ryhtyä tehokkaiisiin vastatoimiin myös Ranskan sokerimarkkinoilla ja saada näin mahdolliset ranskalaiset kilpailijat luopumaan yrityksistä tunkeutua Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille.
- Lisäksi keskittymä antaisi Südzuckerille pääkilpailijoihinsa verrattuna ainutlaatuiset mahdollisuudet tehdä suurten teollisuusasiakkaiden kanssa ”yleiseurooppalaisia sopimuksia”, joiden mukaisesti se toimittaisi niille sokeria kansallisista rajoista riippumatta.

a) **SLS:n häviäminen potentiaalisena kilpailijana**

- (80) Keskittymästä johtuva SLS:n häviäminen potentiaalisena kilpailijana vahvistaa Südzuckerin määräävää asemaa Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoilla.
- (81) Potentiaalisella kilpailulla on kilpailuoikeuden kannalta periaatteessa ratkaiseva sääntelevä vaikutus markkinoilla, joilla on vain vähän kilpailua. Tämä potentiaalinen kilpailu auttaa suojaamaan asiakkaita siltä, että marginaaliseksi jäävä kilpailu johtaa hinnoitteluun, joka olisi muutoin mahdollinen vain monopolitilanteessa. Siksi on välttämätöntä säilyttää mahdollisimman monta vahvassa taloudellisessa asemassa olevaa ja merkittävää potentiaalista kilpailijaa, koska näillä on parhaat mahdollisuudet tulla sellaisille naapurimarkkinoille, joilla toimii määräävässä asemassa olevia markkinatoimijoita.
- (82) Potentiaalisella kilpailulla katsotaan olevan sitä suurempi merkitys,
- mitä vähäisempää markkinoilla vallitseva kilpailu on,
 - mitä tarkemmin säännellyt markkinat ovat,
 - mitä riippuvaisempia asiakkaat ovat kyseisistä tuotteista, eli mitä vaikeampi niiden on korvata kyseisiä liiketoiminnassaan välttämättä tarvitsemiaan tuotteita tai palveluja toisilla tuotteilla tai palveluilla,
 - mitä suurempi markkinavoima on kyseisellä markkinatoimijalla, jonka potentiaalisia kilpailijoita naapurimarkkinoilla toimivat yritykset ovat.

Jos markkinoille on ominaista yksi tai useampi näistä tekijöistä, merkittävän potentiaalisen kilpailijan poistaminen heikentää ratkaisevasti kilpailurakennetta.

- (83) Kuten edellä esitetystä ilmenee, luetellut tekijät ovat hyvin selvästi ominaisia Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoille, joten niiden naapurimarkkinoilta peräisin olevalla potentiaalisella kilpailulla on ratkaiseva merkitys.
- (84) Koska kuljetuskustannuksilla on sokerimarkkinoilla merkittävä vaikutus, rajat ylittävä kilpailu on tehokasta vain naapurimaiden välillä. Belgiaan kilpailua voidaan ajatella kohdistuvan siihen rajoittuvilta Alankomaissa, Ranskassa ja Saksassa sijaitsevilta alueilta. Etelä-Saksassa rajat ylittävää kilpailua voidaan odottaa tulevan vain rajantakaiselta Ranskan alueelta, sillä markkinat ovat etelän suunnalla Südzuckerin itävaltalaisen tytäryhtiön Agranan (noin [yli 90]* prosenttien markkinaosuudet kaikilla sokerimarkkinoilla) monopoliaseman saartamat. Näin ollen ranskalaisilla sokerinvalmistajilla on ehdotettua keskittymää tarkasteltaessa potentiaalisina kilpailijoina ratkaiseva merkitys.

- (85) Voidakseen toimia potentiaalisena kilpailijana yrityksellä on oltava sekä kannustimet pyrkiä uusille markkinoille että myös mahdollisuudet tunkeutua naapurimarkkinoille. SLS täyttää molemmat edellytykset erityisen hyvin.

aa) **Ranskalaisten sokerinvalmistajien kannustimet tunkeutua Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille**

- (86) Konkreettisia kannustimia ranskalaisten sokerinvalmistajien pyrkimiselle Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille ovat Ranskan sokerinvalmistajien suuri tuottavuus, sokeritehtaiden sijainti, Ranskan suuri sokerin ylituotanto, hiipuvat vientimahdollisuudet kolmansiin maihin ja sokerin myynnistä yhteisön sisällä saatavat suuremmat voittomarginaalit verrattuna kolmansiin maihin suuntautuvaan vientiin.
- (87) Ranskalaisilla sokerinvalmistajilla on käytettävissään Euroopan tehokkaimmat viljelyalueet (suurin sokerijuurikastuotanto viljeltyä hehtaaria kohti, sokerijuurikkaiden suurin sokeripitoisuus). Näin ollen niillä on merkittävä kilpailuetu kaikkiin ulkomaisiin kilpailijoihin nähden erityisesti siitä syystä, että niille juurikkaiden kuljettamisesta tuotantolaitokseen aiheutuvat kustannukset ovat huomattavasti pienemmät. Tämä lisää tuottavuutta ja tuo mukanaan kiistattomia kustannusetuja.
- (88) Ranskan sokeritehtaat ovat keskittyneet maan pohjois- ja koillisiin, joten ne ovat lähempänä kuin mikään muu ulkomainen kilpailija Südzuckerin päämyyntialuetta Etelä-Saksassa ja Belgiassa.
- (89) A- ja B-kiintiösokerin ylituotanto on Ranskassa ylivoimaisesti suurempi kuin missään muussa jäsenvaltiossa. Kiintiösokerin ylituotanto kampanjavuonna 1999–2000 oli 1,5 miljoonaa tonnia eli lähes kaksi kertaa niin suuri kuin Saksan ylituotanto (ja yli viisinkertainen verrattuna Belgian ylituotantoon). Ranskan ylituotantomäärä vastasi noin 56 prosenttia Saksan koko sokerinkulutuksesta (ja lähes 300 prosenttia Belgian koko sokerinkulutuksesta).
- (90) Sokerin yhteisessä markkinajärjestelyssä säädetään, että osalla nettovientiä harjoittavien jäsenvaltioiden sokerin ylituotannosta on katettava niiden jäsenvaltioiden tarve, joiden sokerinkulutukseen maan oma sokerintuotanto ei riitä. Espanja on ainoa jäsenvaltio, jossa kiintiösokerin alituotantanto tai kiintiösokerin tuonti yhteisöstä on merkittävää, 197 000 tonnia kampanjavuonna 1999–2000. Kuten edeltä voidaan havaita, tämä Espanjan nettotarve on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin pelkästään Ranskan vuosittainen ylituotanto.
- (91) Jäljelle jäävän kiintiösokerin ylituotantonsa osalta jäsenvaltio voi periaatteessa toimia kahdella vaihtoehdoisella tavalla:
- se voi sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn puitteissa viedä kiintiösokerin tuettuna vientinä kolmansiin maihin, tai
 - se voi viedä kiintiösokerin toisiin jäsenvaltioihin.

- (92) Yhteisön sokerinvalmistajille A- tai B-kiintiösokerin vienti kolmansiin maihin on huomattavasti vähemmän kannattavaa kuin yhteisön sisäinen vienti. Vietäessä kiintiösokeria kolmansiin maihin sokerialan yhteisessä markkinajärjestelyssä säädetään vain myyntihinnan (maailmanmarkkinahinnan) ja interventiohinnan välisen erotuksen korvaamisesta. Yhteisön sisäinen hintataso on sen sijaan useimmiten 10–20 prosenttia interventiohintaa korkeampi. Viennissä kolmansiin maihin myös kuljetuskustannukset nousevat huomattavasti suuremmiksi.
- (93) Lisäksi kiintiösokerin vientiä kolmansiin maihin vaikeuttavat merkittävästi GATT-sopimuksen mukaiset vientitukia koskevat rajoitukset. Esimerkiksi edellisillä GATT-neuvottelukierroksilla⁽³⁹⁾ yhteisö on sitoutunut vähentämään sekä tuettua sokerinvientiään että tukiansa kokonaismäärää. Vuosina 1995–2000 on tukikelpoisen viennin sallittu määrä GATT-sopimusten mukaisesti jo supistunut yhteisössä 14,5 prosenttia eli 1 329 900 tonniin. Samana ajanjaksona on sallittujen tukien kokonaismäärä vähentynyt 25,5 prosenttia 545,9 miljoonaan euroon. Samalla sokerin kiintiötuonnin vuosittaiset määrät nousevat jatkuvasti.
- (94) Sen sijaan yksittäisten jäsenvaltioiden välisiä sokerin toimituksia haittaavan markkinoilletulon esteen muodostaa vain kuljetuskustannusten suuri osuus. Tosin juuri ranskalaisille toimittajille kuljetuskustannukset eivät muodosta yhtä suurta estettä kuin esimerkiksi saksalaisille, koska ranskalaisille välimatkat ovat joka tapauksessa pitempiä kotimaassakin. Kuten edellä on mainittu (ks. 27 ja 88 kappale), Ranskan sokeritehtaat sijaitsevat enimmäkseen maan pohjois- ja koillisosassa. Ranskan kaakkoisosassa ei sokeria tuoteta käytännöllisesti katsoen lainkaan. Etäisyydet Etelä-Saksaan ja Belgiaan ovat näin ollen usein lyhyempiä kuin tietyille kotimaan paikkakunnille.
- (95) Osoituksena ranskalaisten sokerinvalmistajien kannustamista tehostaa toimintaansa Saksan markkinoilla voidaan pitää Saksan sokerintuonnin kehitystä viime vuosina. Sokerintuonti Saksaan on lisääntynyt kampanjavuodesta 1996–1997 kampanjavuoteen 1999–2000 kaikkiaan 46 prosenttia eli 267 000 tonniin, mikä vastaa noin 10 prosenttia Saksan koko sokerinkulutuksesta. Suurin osa tästä kasvusta johtuu Ranskan lisääntyneestä sokerinviennistä Saksaan. Absoluuttisina lukuina on sokerinvienti Ranskasta Saksaan kasvanut vuoden 1997 noin 140 000 tonnista vuoden 2000 noin 187 000 tonniin. Tämä Saksan sokerintuonnissa tapahtunut suhteettoman voimakas kasvu on nostanut Ranskan osuuden 70 prosenttiin Saksan koko sokerintuonnista⁽⁴⁰⁾. Komission käytettävissä ei ole Belgiaa koskevia luotettavia tilastoja tästä aiheesta. Markkinatutkimuksesta voitiin kuitenkin havaita, että myös Ranskasta Belgiaan suuntautuva vienti on kasvussa.
- (96) Koska kotitaloussokerin markkinoille on hieman suuremmat markkinoilletulon esteet, kuten mahdollisen uusille maantieteellisille markkinoille tunkeutumisen edellyttämät korkeammat markkinointikustannukset, mainitut tekijät ilmenevät Etelä-Saksan ja Belgian kotitaloussokerin markkinoilla jonkin verran vähemmän korostuneina. Käytännössä tämä merkitsee, että määräävästä markkina-asetuksesta johtuvien kielteisten vaikutusten hintoihin on oltava vastaavasti suurempia. Tällä rajoituksella potentiaalisilla kilpailijoilla on kuitenkin kannustimia tulla myös kotitaloussokerin markkinoille.

⁽³⁹⁾ Ks. erityisesti WTO:ssa vuonna 1994 maataloudesta tehdyn sopimuksen 8 ja 9 artikla, EYVL L 336, 23.12.1994, s. 22.

⁽⁴⁰⁾ Etelä-Saksan markkinoista ei ole käytettävissä luotettavia tilastoja. Markkinatutkimuksen tuloksena saatujen tietojen perusteella voidaan Saksan kehitysuuntauksen kuitenkin katsoa pätevän myös Etelä-Saksassa.

Osapuolten vastaus

- (97) Väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa⁽⁴¹⁾ Südzucker epäilee komission havaitseman Ranskasta Saksaan suuntautuvan sokerintuonnin kasvun paikkansapitävyyttä. Sen mukaan olisi kampanjavuonna 2000–2001 ollut havaittavissa jopa hieman taantumista. Suhteellisen lyhyen ajan sisällä tapahtunutta yksittäistä kasvua ei vastauksen mukaan ole perusteltua pitää yleisenä kehityssuuntauksena. Yleiseurooppalaisessa kehityksessä kyseinen kasvu olisikin suhteellisen vähäinen. Komission käyttämiä lukuja ei ole myöskään eritelty teollisuussokeriin, kotitaloussokeriin ja kauppiaiden tavaramerkeille myytyyn sokeriin.
- (98) Osapuolet kiistävät myös, että viennin lisääntyminen Ranskasta Saksaan olisi merkittävämpää kuin viennin lisääntyminen kolmansiin maihin⁽⁴²⁾. Ne esittävät, että ranskalaisten sokerinvalmistajien tähänastisen kolmansiin maihin suuntautuneen viennin muuttaminen vienniksi toisiin jäsenvaltioihin, erityisesti Saksaan ja Belgiaan, olisi ”täysin epärealistista”, edellyttäisi valtavia markkinointiponnistuksia ja johtaisi sikäläisen hintatason jyrkkään putoamiseen.
- (99) Osapuolten esittämät väitteet tutkittuaan komissio ei muuta arviotaan. Tilastotietojen laadusta voidaan todeta, että vientiluvut, joihin komissio väitetiedoksiannossaan viittaa, perustuvat Saksan tilastokeskuksen aineistoon. Yksittäisten sokerimarkkinoiden mukaista erittelyä ei ole tehty, mutta markkinatutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että suurin osa viennin määrällisestä kasvusta on tapahtunut teollisuussokerin markkinoilla. Neljän vuoden pituinen tarkasteluajanjakso on komission käsityksen mukaan katsottava riittäväksi, jotta siitä voitaisiin päätellä ainakin keskipitkän aikavälin kehityssuuntaus.
- (100) Sokeritukkukauppiat voisivat vastata markkinointiponnisteluista kolmansiin maihin suuntautuvan viennin muuttamiseksi mahdollisesti Saksaan ja Belgiaan suuntautuvaksi vienniksi. Ranskalaiset sokerinvalmistajat ovat jo valinneet tämän markkinointikanavan viennissään Saksan sokerimarkkinoille. Kyseinen muutos voisi näin ollen tapahtua nopeasti eikä siitä aiheutuisi alkuvaiheessa investointikustannuksia omaan paikalliseen jakeluverkkoon. Hintatason jyrkkää romahdusta Etelä-Saksassa ei komission näkemyksen mukaan ole myöskään odotettavissa, koska massiivisia suuria vientimääriä on odotettavissa vain, jos Südzucker käyttää määräävää markkina-asemaansa hintojen nostamiseksi merkittävästi. Tällöin potentiaalinen kilpailu Etelä-Saksassa ja Belgiassa muodostaa keskeisen korjaustoimenpiteen.
- (101) Kuten edellä 82 kappaleessa on todettu, tämä korjaustoimenpide on sitäkin merkittävämpi, koska
- kilpailu Euroopan sokerimarkkinoilla on hyvin rajallista,
 - sokerimarkkinat ovat pitkälle säänneltyt,
 - sokeriteollisuuden asiakkaat voivat korvata sokerin raaka-aineena muilla raaka-aineilla vain hyvin harvoin ja
 - monilla yrityksillä on määräävät markkina-asetat Euroopan eri sokerimarkkinoilla.

⁽⁴¹⁾ Vastauksen 105 kohta ja seuraavat.

⁽⁴²⁾ Südzuckerin vastauksen 109 kohta ja seuraavat, SLS:n huomautus 26 päivänä lokakuuta 2001 pidetyn kuulemisen aikana ja SLS:n 5, 9 ja 23 päivänä marraskuuta 2001 päivätyt kirjeet.

Ranskalaisten sokerinvalmistajien kannustimia tunkeutua Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille koskeva päätelmä

- (102) Komissio toteaa yhteenvedona, että ranskalaisten sokerinvalmistajien kannustimista tunkeutua Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille on olemassa merkittävää näyttöä. Ranskalaisilla sokerinvalmistajilla on joka tapauksessa ylivoimaisesti parhaat kilpailumahdollisuudet, joiden avulla ne voivat yrittää tunkeutua Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoille. Kaikkien muiden kyseisten markkinoiden lähellä sijaitsevien sokerinvalmistajien kilpailumahdollisuudet ovat joko niiden kilpailukäyttämisen (saksalaiset sokerinvalmistajat, katso tästä erityisesti 67 kappale) tai niiden vientiä varten käytettävissä olevien tuotantomäärien vähäisyyden (alankomaalaiset ja italialaiset sokerinvalmistajat) vuoksi hyvin rajalliset.

bb) **SLS:n mahdollisuudet kilpailuun**

- (103) SLS:n mahdollisuudet kilpailla sekä Belgiassa että Etelä-Saksassa ovat sen tuotantokiintiö ja sen nykyiset Ranskassa sijaitsevat tuotanto- ja toimituspaikat huomioon ottaen erittäin hyvät. SLS:lle osoitettu A- ja B-sokerin kiintiö on lähes yhtä suuri kuin koko Alankomaiden kiintiö. SLS:n tuotantolaitokset ja toimitusvarastot, Marseillessa sijaitsevaa suurta puhdistamoa lukuun ottamatta (tätä laitosta käytetään sokerin kiintiötuonnin ja Euroopan ulkopuolisilta viljelyalueilta (esimerkiksi Réunionista) tuotavan yhteisön kiintiösokerin puhdistukseen) ovat pääasiassa keskittyneet Ranskan pohjois- ja koillisosaan (lähelle Belgian ja Saksan rajaa). SLS:n tuotantolaitosten sijainti tekee siitä muita ranskalaisia kilpailijoita paremmin soveltuvan kilpailuun Etelä-Saksan ja Belgian alueella. Eroja etäisyyksissä ja niistä mahdollisesti aiheutuvia suurempia kuljetuskustannuksia voidaan pitää marginaalisina.

- (104) Absoluuttisina lukuina SLS:llä oli kampanjavuonna 2000–2001 käytettävissä jakelua varten yhteensä [...]* tonnia kiintiösokeria tai sokerin kiintiötuontia. Tämä määrä jakautuu seuraavasti:

- [...]* tonnia A- tai B-kiintiösokeria,
- [...]* tonnia A- tai B-kiintiösokeria Euroopan ulkopuolisilta viljelyalueilta tai sokerin kiintiötuontia,
- [...]* tonnia A- tai B-kiintiösokeria, jonka SLS on ostanut toisilta sokerinvalmistajilta ja jota se pitää itse kaupan. Suurin osa tästä on Souppes-Ouvrén toimittamaa sokeria. Kuten edellä on todettu, SLS omistaa kyseisestä yrityksestä 44,5 prosentin vähimmäisosuuden (ks. 5 kappale) ja huolehtii kaiken sen tuottaman sokerin jakelusta.

- (105) SLS:n oman ilmoituksen mukaan sen liiketoiminnan strategisena periaatteena on, että yli [...]* prosenttia kyseisestä kiintiösokerista käytetään pitkäaikaisiin ja keskipitkiin liikesuhteisiin perustuvien toimitusten hoitamiseen lähinnä Ranskan sokerimarkkinoilla. Loput kiintiösokerista on näin ollen mahdollista viedä joko muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin. Jos oletetaan, että kyseinen strateginen periaate pysyy voimassa, jäljelle jäävällä sokerilla on huomattavat kilpailumahdollisuudet Etelä-Saksan ja Belgian markkinoilla.

- (106) Kuten edellä on jo mainittu, Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoiden hintataso on noin 10–20 prosenttia korkeampi kuin interventiohintana, joka on mahdollista saavuttaa viennissä kolmansiin maihin. SLS:lle kertyviä mahdollisia lisätuloja sen siirtäessä ainakin osan kolmansin maihin suuntautuvasta kiintiösokerin viennistään ([...]*) tonnia yhteisön sisäiseen vientiin on näin ollen pidettävä merkittävänä.

- (107) SLS on komissiolle antamissaan tiedoissa todennut tehneensä suuria infrastruktuuri-investointeja, jotka mahdollistavat sokerin viennin kolmansiin maihin. Kyse on erityisesti osallistumista sokerin kuljetuslaivoja ja satamalaitteita koskevista investoinneista aiheutuviin kustannuksiin. Tämän investointeihin osallistumisen perusteella samoja infrastruktuuri-investointeja rahoittaneella [...]*-sokeritukkukauppiaalla on vuosittain velvollisuus ottaa vastaan [...]* tonnia SLS:n sokeria, joka on varattu vietäväksi kolmansiin maihin kyseistä infrastruktuuria käyttäen. Tämän [...]*-yhtiön vastaanottovelvollisuuden hyödyntämiseksi kokonaisuudessaan SLS:n ei ole tosin pakko käyttää kiintiösokeria, sillä SLS valmistaa tai ostaa vuosittain riittävän määrän C-sokeria (esimerkiksi kampanjavuonna 2000–2001 se valmisti [...]* tonnia ja osti [...]* tonnia C-sokeria).
- (108) Mainittujen investointikustannusten poistokulut ovat lisäksi marginaaliset verrattuna edellä mainittuihin lisätulomahdollisuuksiin, joita kiintiösokerin tehokkaampi myynti yhteisössä merkitsisi.
- (109) SLS on myös huomauttanut komissiolle nykyisestä rajoitetusta jakelumekanismistaan Saksaan suuntautuvaa sokerin vientiä varten. Komission käsityksen mukaan tämä puute olisi mahdollista korjata lyhyellä aikavälillä tukkuportaan avulla. Jakelumekanismiin mahdollisesta strategisesta muuttamisesta keskipitkällä aikavälillä aiheutuvat kustannukset jäisivät tarjolla oleviin lisätulomahdollisuuksiin verrattuna marginaalisiksi.
- (110) SLS on myös huomauttanut komissiolle, että kolmansiin maihin suuntautuvan viennin muuttaminen jäsenvaltioihin suuntautuvaksi vienniksi kasvattaisi varastointikustannuksia. Tämän väitteen perusteluja komissio ei voinut pitää ymmärrettävinä. Lisäksi mainitut SLS:n ilmoittamat ylimääräiset varastointikulut muodostaisivat vain murto-osan lisätulomahdollisuuksista, joita kyseinen liiketoimintaperiaatteiden muuttaminen toisi mukanaan.

Osapuolten vastaus

- (111) Komission väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa ⁽⁴³⁾ Südzucker katsoo, että ranskalaisten sokerinvalmistajien potentiaaliset myyntimahdollisuudet olisivat rajoituksitta ja samalla tavoin myös muiden ranskalaisten sokerinvalmistajien ulottuvilla. Suullisen kuulemisen yhteydessä ⁽⁴⁴⁾ SLS on myös esittänyt olevansa vain yksi monista potentiaalisista kilpailijoista Etelä-Saksan ja Belgian markkinoilla. SLS:n käsityksen mukaan komissio on pitänyt väitetiedoksiannossaan potentiaalisina kilpailijoina vain ranskalaisia sokerinvalmistajia ja on jättänyt huomiotta saksalaisten, alankomaalaisten ja italialaisten kilpailijoiden mahdollisuudet. Näin ollen SLS:n poistuminen potentiaalisten kilpailijoiden joukosta ei vaikuttaisi kilpailuun Südzuckerin päämyyntialueilla, koska Südzuckerilla olisi myös keskittymän toteuduttua Belgian ja Etelä-Saksan markkinoilla edelleen vastassaan monia kilpailijoita.
- (112) Komissio on tutkinut tarkoin tämän osapuolten esittämän väitteen. Koska potentiaalinen kilpailu ja sitä seuraavat vastatoimet liittyvät sokerimarkkinoilla läheisesti yhteen, molempia näkökohtia käsitellään samanaikaisesti jäljempänä 130 kappaleesta alkaen.

SLS:n vastaus

- (113) SLS on esittänyt suullisen kuulemisen yhteydessä ⁽⁴⁵⁾, että tähänastisen kolmansiin maihin suuntautuvan viennin muuttaminen yhteisön sisäiseksi vienniksi, joka kohdistuisi erityisesti Saksaan ja Belgiaan, ei olisi yritykselle kaupallisesti kannattavaa ja jäisi sen vuoksi epätodennäköiseksi. Tähän liittyvistä SLS:n laskelmista laadittu yhteenvedo on oheisessa taulukossa 4.

⁽⁴³⁾ Vastauksen 120 kohta ja seuraavat.

⁽⁴⁴⁾ Vahvistettu 5, 9 ja 23 päivänä marraskuuta 2001 päivätyillä kirjeillä.

⁽⁴⁵⁾ Vahvistettu 5, 9 ja 23 päivänä marraskuuta 2001 päivätyillä kirjeillä.

Taulukko 4

SLS:n esittämät laskelmat (kuulemisen yhteydessä ja 5 sekä 9 päivänä marraskuuta 2001 päivätyissä kirjeissä) sen osoittamiseksi, että vienti kolmansiin maihin on yrityksille edullisempaa kuin vienti Etelä-Saksaan

(euroa 1 000 tonnia)

SLS:n laskelmat	Vienti kolmansiin maihin ennen kesäkuuta 2001	Vienti Etelä-Saksaan	Erotus
Asiakkaan maksama hinta	631,00	[...]* ⁽⁴⁶⁾	
Yhteisön logistiikkakustannusten tasausjärjestelmä	+50,00	Tieto puuttuu	
Yhteisön varastointikustannusten tasausjärjestelmä	+20,00	Tieto puuttuu	
[...]*	[...]*	[...]*	
[...]*	[...]*	[...]*	
[...]*	[...]*	[...]*	
Varastointikustannukset	[...]*	[...]*	
Yhteisön varastointimaksu	[...]*	[...]*	
Nettohinta vapaasti tehtaalla	[...]*	[...]*	[...]*
Jakeluverkko	Tieto puuttuu	[...]*	
Uudet investoinnit varastoon	Tieto puuttuu	[...]*	
Varastovuokrien säästö	Tieto puuttuu	[...]*	
Laadun parantaminen	Tieto puuttuu	[...]*	
Etelä-Saksan hintojen aleneminen [...]* prosentilla	Tieto puuttuu	[...]*	
Vertailukelpoinen nettohinta	[...]*	[...]*	[...]*

⁽⁴⁶⁾ Hinta [...]* euroa on SLS:n [...]* perimä hinta.

(114) SLS:n laskelmien mukaan sokerin viennistä Saksaan nykyisin saatavissa oleva nettotuotto 1 000 tonnilta on tosin [...]* euroa suurempi kuin viennistä kolmansiin maihin saatavissa oleva nettotuotto. Mahdollinen suurehkojen sokerimäärien vienti Etelä-Saksaan tai Belgiaan edellyttäisi kuitenkin SLS:n käsityksen mukaan lisäinvestointeja. Näiden investointien ja Etelä-Saksan hintatason yleisen laskun vuoksi tuotot 1 000 tonnilta jäisivät [...]* euroa pienemmiksi kuin SLS:n mukaan kannattavammassa viennissä kolmansiin maihin.

(115) Tutkittuaan SLS:n väitteen komissio ei muuta omaa arviotaan.

- (116) Markkinointivuodeksi 2001/2002 voimaan tulleen sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn uudistuksen yhteydessä poistettiin varastointikustannusten tasausjärjestelmä (20 euroa 1 000 tonnilta), mikä poisti myös merkittävän osan kolmansiin maihin suuntautuvan viennin tulonlähteistä. Tosin laskennallinen kannattavuus ei supistu koko 20 euron määrällä, koska samanaikaisesti poistui myös varastointimaksu ⁽⁴⁷⁾. Koska sekä viennissä kolmansiin maihin sovellettu varastointikustannusten tasausjärjestelmä että yhteisön varastointimaksu ovat poistuneet, viennistä Etelä-Saksaan kertyvä lisäarvo verrattuna kolmansiin maihin suuntautuvaan vientiin kasvaa [...] eurosta [...] euroon 1 000 tonnia kohti. Tämä tulos perustuu seuraavaan laskelmaan (ks. taulukko 5):

Taulukko 5

Komission laskelmat SLS:n kolmansiin maihin ja Etelä-Saksaan suuntautuvan viennin vertailemiseksi*(euroa 1 000 tonnia)*

Komission laskelmat	Vienti kolmansiin maihin kesäkuun 2001 jälkeen	Vienti Etelä-Saksaan	Erotus
Asiakkaan maksama hinta	631,00	[...] ⁽⁴⁸⁾	
Yhteisön logistiikkakustannusten tasausjärjestelmä	+50,00	Tieto puuttuu	
Yhteisön varastointikustannusten tasausjärjestelmä	Tieto puuttuu	Tieto puuttuu	
[...] [*]	[...] [*]	Tieto puuttuu	
[...] [*]	[...] [*]	Tieto puuttuu	
[...] [*]	[...] [*]	[...] [*]	
Varastointikustannukset	[...] [*]	[...] [*]	
Yhteisön varastointimaksu	Tieto puuttuu	Tieto puuttuu	
Nettohinta vapaasti tehtaalla	[...] [*]	[...] [*]	[...] [*]

(48) Hinta [...] euroa on SLS:n [...] perimä hinta.

- (117) SLS:n taulukossa 4 esittämät vahvemman Etelä-Saksan markkinoille suuntautumisen edellyttämät investoinnit eivät myöskään vaikuta uskottavilta. Oman jakeluverkon rakentaminen ei vaikuta välttämättömältä, koska suurten määrien jakelu Saksassa tai Belgiassa voi tapahtua myös sokeritukkukauppiaan välityksellä, jolloin investointikustannuksia ei syntyisi. Tämä jakelutie on tavanomainen menettelytapa, jota naapurimarkkinoille tunkeutumaan pyrkivät sokerinvalmistajat käyttävät. Sokerivarastoon tehtävien uusinvestointien huomioon ottaminen ei myöskään vaikuta välttämättömältä. Tämä johtaisi varastokustannusten laskemiseen kahteen kertaan, koska jo kannattavuusvertailussa on otettu huomioon yhteisön sisäisen viennin aiheuttamat suuremmat

⁽⁴⁷⁾ Varastointimaksu oli 3,3 euroa kuukaudessa. SLS:n antamien tietojen mukaan kolmansiin maihin vietävän sokerin keskimääräinen [...] kuukauden varastointiaika on huomattavasti lyhyempi kuin yhteisön markkinoille tarkoitettun sokerin keskimääräinen kuuden kuukauden varastointiaika. SLS:n mukaan tämä ero varastointiajassa johtuu ennen kaikkea siitä, että vienti kolmansiin maihin keskittyy kampanja-aikaan, jotta varastointikustannukset voitaisiin pitää mahdollisimman alhaisina. Eripituisten varastointiaikojen vuoksi varastointimaksun poistaminen aiheuttaa sen, että keskimääräinen tulonmenetys 1 000 tonnilta kiintiösokeria viennissä kolmansiin maihin on [...] euroa ($[...] \times 3,3 = [...]$), eli pienempi kuin tulonmenetys viennissä yhteisön jäsenvaltioihin ($[...] \times [...]$), eli [...] euroa ($[...] \times [...]$).

varastointikustannukset. Laadun parantamisesta johtuvat kustannukset eivät myöskään vaikuta hyväksyttäviltä, koska tämä antaisi SLS:lle mahdollisuuden korottaa myös myyntihintojaan ainakin yhtä paljon. Hintojen aleneminen vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä, koska SLS:n laskelmissa käytetty [...]* euron hinta 1 000 tonnilta ⁽⁴⁹⁾ on jo sinänsä Etelä-Saksassa vallitsevaa hintatasoa huomattavasti alhaisempi.

- (118) Kolmansiin maihin suuntautuva vienti on myös huomattava epävarmuustekijä, koska komissio jakaa siihen varatut määrät eurooppalaisten sokerinvalmistajien kesken tarjouskilpailun perusteella ja SLS joutuu näin ollen kilpailemaan muun eurooppalaisen sokeriteollisuuden kanssa.

Yhteenveto SLS:n kilpailumahdollisuuksista

- (119) Kaikki edellä esitetyt tekijät huomioon ottaen voidaan SLS:n kilpailumahdollisuuksia Etelä-Saksassa ja Belgiassa pitää huomattavina. Toisiin jäsenvaltioihin suuntautuvan viennin houkuttelevuutta lisää merkittävästi myös varastokustannuksia koskevan yhteisön järjestelyn voimassaolon lakkaaminen.

cc) SLS:n poistumisen vaikutukset

- (120) SLS ja sen ranskalaiset kilpailijat Sucre Union ja Béghin-Say ovat ainoat ulkomaiset kilpailijat, jotka jo nyt toimivat jossain määrin Etelä-Saksan markkinoilla. Kauppioiden tavaramerkeille myytävän sokerin osalta ovat SLS ja Sucre Union onnistuneet viime vuosina jopa voimakkaasti kasvattamaan markkinaosuuttaan Etelä-Saksassa (SLS [20–30]* prosenttiin ja Sucre Union noin [10–20]* prosenttiin. Béghin-Say toimii Saksassa enimmäkseen teollisuussokerin alalla ja tarjoaa sitä lähinnä Pohjois- ja Länsi-Saksassa.

- (121) SLS toimii Saksan sokerimarkkinoilla pääasiassa [...]* välityksellä. [...]* ostaa SLS:n sokerin vapaasti tehtaalla -ehdoin ja kuljettaa sen omalla kustannuksellaan Länsi- ja Etelä-Saksan yksittäisiin tuotantolaitoksiin (teollisuussokeri) tai vähittäiskaupoille (kauppioiden omilla tavaramerkeillä myytäväksi tarkoitettu sokeri). Viime vuosina (1997–2000) SLS:n ja [...]* liikesuhteet ovat muuttuneet huomattavasti läheisemmiksi.

- (122) [...]* ja SLS:n liikesuhteiden lähentymisen on mahdollistanut erityisesti SLS:n toteuttama huomattava sokerin hinnan alentaminen Saksassa ([...]*) prosenttia alemmat hinnat vuonna 2001 kuin vuonna 1999). SLS tarjoaa sokeriaan Saksassa siis huomattavasti edullisemmin kuin sen saksalaiset kilpailijat (vuonna 2001 teollisuussokeri oli noin [...]*) prosenttia ja kauppioiden tavaramerkeille toimitettava sokeri noin [...]*) prosenttia halvempaa). Edullisempi hinta korvaa joka tapauksessa selvästi hieman suuremmat kuljetuskustannukset (ostajien tietojen mukaan lisäkustannukset ovat noin 3–5 prosenttia). Tässä yhteydessä on todettava, että SLS tarjoaa sokeria saksalaisille ostajille huomattavasti halvemmalla kuin asiakkailleen Ranskassa, mikä koskee myös Südzuckerin ranskalaisilta ostajiltaan perimiä hintoja.

- (123) Näin ollen voidaan katsoa, että keskittymä muuttaa päinvastaiseksi kehityssuuntauksen, jonka mukaan ranskalaisten ja saksalaisten sokerintarjoajien välinen kilpailu on kiihtymässä. Keskittymä poistaa tämän vasta vähäisen kilpailun ja lisäksi se vähentää ratkaisevalla tavalla potentiaalista kilpailua Etelä-Saksassa. Juuri SLS:llä on toiseksi suurimpana ranskalaisena sokerinvalmistajana ja Etelä-Saksan markkinoilla jo läsnä olevana toimijana huomattavat mahdollisuudet kilpailuun, jotka se voisi ottaa käyttöön heti ryhtymällä välittömästi laajentamaan nykyistä markkina-asemaansa Etelä-Saksassa.

⁽⁴⁹⁾ Hinta [...]*) euroa on SLS:n [...]*) perimä hinta.

- (124) Näiden kilpailumahdollisuuksien vähenemisellä on sitäkin ratkaisevampi merkitys ottaen huomioon Saksan sokerinvalmistajien välinen Saksan markkinoiden alueittainen jako (ks. edellä 29 kappale), jonka useimmat Saksan sokeriteollisuuden asiakkaat ovat markkinatutkimuksen aikana vahvistaneet. Monet Saksan sokeriteollisuuden asiakkaat huomauttivat, että rajat ylittävää kauppaa voidaan pitää nykytilanteessa ainoana todellisena kilpailuna sokerimarkkinoilla. Kyseiset asiakkaat pelkäsivät myös, että näin merkittävä keskittymä heikentäisi huomattavasti tätä kilpailumahdollisuutta.
- (125) Belgian sokerimarkkinoilla SLS:n potentiaalisen kilpailun poistuminen vahvistaa sen tuotantolaitosten ja Belgian sokerimarkkinoiden lyhyen välimatkan vuoksi myös merkittävästi SÜdzuckerin määräävä markkina-asemaa.

b) *SÜdzucker saa mahdollisuuden vastatoimiin*

- (126) Keskittymän myötä SLS poistuisi potentiaalisena kilpailijana ja samalla SÜdzucker saisi ennennäkemättömät mahdollisuudet toteuttaa vastatoimia, kun yhtiö tunkeutuu nyt mahdollisten uusien ranskalaisten kilpailijoiden kotimarkkinoille ja pääsee siellä merkittävään asemaan.
- (127) Kuten edellä on todettu (ks. 5 kappale), haltuunotettava yritys SLS on nykyisin Ranskan toiseksi suurin sokerinvalmistaja. Keskittymän myötä SÜdzucker-yhtiö saisi Ranskassa [20–30]* prosentin markkinaosuuden kotitaloussokerin alalla ja [10–20]* prosentin markkinaosuuden teollisuussokerin alalla (ks. edellä taulukko 3). Markkinajohtaja Béghin-Sayn vastaavat luvut ovat [20–30]* prosenttia (kotitaloussokeri) ja [20–30]* prosenttia (teollisuussokeri), kun taas lähinnä suurimpien kilpailijoiden saavuttamat osuudet ovat [5–15]* prosenttia (Union SDA kotitaloussokerin alalla) ja [10–20]* prosenttia (Sucre Union teollisuussokerin alalla). Näin ollen SÜdzucker-yhtiö olisi Ranskan kotitaloussokerin markkinoilla vain hieman jäljessä markkinajohtajasta ja teollisuussokerin markkinoilla lähes tasoissa kolmanneksi suurimman tarjoajan kanssa.
- (128) Näin merkittävän aseman hankkiminen Ranskan markkinoilla merkitsee tähänastiseen tilanteeseen verrattuna SÜdzuckerin kilpailuaseman olennaista paranemista, eikä yksinomaan Ranskan markkinoilla, vaan erityisesti myös sen kotimarkkinoilla Etelä-Saksassa ja Belgiassa. Kuten edellä on kuvattu (ks. 68 kappale, 84 kappale ja seuraavat), Etelä-Saksassa ja Belgiassa potentiaalista kilpailua on odotettavissa lähinnä juuri Ranskasta. SÜdzucker-yhtiön tuleva läsnäolo Ranskassa mahdollistaa sille kuitenkin muiden ranskalaisten valmistajien pyrkiessä tunkeutumaan Etelä-Saksaan ja Belgiaan näiden pyrkimysten torjumisen tehokkain vastatoimin niiden omilla kotimarkkinoilla Ranskassa alentamalla siellä tulevan tytäryhtiönsä SLS:n hintoja. Mahdollisia vastatoimia edistäisi myös se, että Ranskan nykyinen hintataso on toisaalta pysyvästi ja huomattavasti interventiohintaa korkeampi ja toisaalta SLS:n noin [...] (50) voittomarginaalit jättävät huomattavasti tilaa hinnanalennuksille.

Osapuolten vastaus

- (129) Komission väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa (51) SÜdzucker esittää, että mahdollisista vastatoimista olisi keskittymän toteuduttua haittaa yhtymälle, koska ne vaikuttaisivat kielteisesti SÜdzuckerin tulevaan tytäryhtiöön SLS:ään alentamalla hintatasoa Ranskassa, mistä olisi vahinkoa yhtymälle. SÜdzuckerin edun mukaista olisi keskittymän jälkeen pikemminkin välttää sellaisia vastatoimia, koska niiden seuraukset kohdistuisivat SLS:n kautta myös siihen itseensä. Hyökkäyksen ja vastatoimien merkitys olisi sokerialalla myös ilman muuta huomattavasti vähäisempi kuin sääntelemättömillä markkinoilla, sillä eurooppalaisten sokerinvalmistajien tuotantokapasiteetti on määrätty kiintiöjärjestelmässä, eikä sitä voida kasvattaa.

(50) SLS:n omien tietojen mukaan sen voittomarginaali kaikki kustannukset huomioon ottaen on [...] teollisuussokerin alalla ja [...] kotitaloussokerin alalla. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että markkinavoimaa koskevan analyysin kannalta paljon merkittävämpi voittomarginaali muuttuvien kulujen jälkeen on huomattavasti suurempi. Sokerin toimittamisella kauppiaiden tavaramerkeille ei ole merkitystä tässä suhteessa yksin kiinnostavien Ranskan markkinoiden kannalta.

(51) Vastauksen 128 kohta ja seuraavat.

- (130) Tutkittuaan Südzuckerin väitteen komissio ei muuta omaa arviotaan. Ei ole missään tapauksessa odotettavissa, että osapuolet ryhtyisivät yleiseen ja kaikkia osapuolia vahingoittavaan hintasotaan. Ranskan hintatason yleistä laskua mahdollisten vastatoimien vuoksi ei ole odotettavissa myöskään siksi, että kyseiset vastatoimet koskisivat tietenkin vain kohdistetusti yksittäisiä strategisesti valittuja kilpailijan asiakkaita, jotta ne vaikuttaisivat tarkasti kilpailijaan. Koska sokerinvalmistajien ei tarvitse, elleivät ne ole markkinoilla määräävässä asemassa, toimittaa asiakkailleen samanarvoisia suorituksia samoilla ehdoilla, yksittäisille strategisesti valituille kilpailijan asiakkaille tehdyt kohdistetut edulliset tarjoukset ovat ilman muuta mahdollisia ja alalla myös yleisiä.
- (131) Koska potentiaalinen kilpailu ja sitä seuraavat vastatoimet liittyvät sokerimarkkinoilla läheisesti yhteen, molempia näkökohtia käsitellään seuraavassa samanaikaisesti.
- (132) Kuten edellä 29 ja 124 kappaleessa on jo todettu, suurin osa Saksan sokeriteollisuuden asiakkaista katsoo, että yksittäisten sokerinvalmistajat ovat jakaneet alueellisesti keskenään Saksan sokerimarkkinat. Tämä aluejako johtuu erityisesti Saksan sokerinvalmistajien käytettävissä olevista mahdollisuuksista toteuttaa vastatoimia saksalaisia kilpailijoita vastaan (ks. edellä 67 kappale). Tästä syystä Saksan sokerinvalmistajilla ei ole juuri merkitystä Südzuckerin potentiaalisina kilpailijoina. Myös Skandinaviassa, Brittein saarilla ja Italiassa sokerin ylijäämät ovat liian pieniä, jotta niitä voisi käyttää mainittavaan potentiaaliseen kilpailuun (ks. taulukko 1).
- (133) Ranskalaiset sokerinvalmistajat ovat näin ollen ainoita vakavasti otettavia potentiaalisia kilpailijoita Etelä-Saksan sokerimarkkinoilla. Niiden 1,54 miljoonan tonnin sokeriylijäämä on ylivoimaisesti suurin, kun saksalaisten sokerinvalmistajien 736 000 tonnin ylituotanto on vain puolet siitä (ks. taulukko 1). Myös kuljetusetäisyyksillä on ranskalaisille valmistajille vähemmän merkitystä kuin saksalaisille, koska jo Ranskan sisällä välimatkat ovat säännöllisesti pitempiä kuin Saksassa ja etäisyydet tietyille kohdepaikkakunnille Etelä-Saksassa ja Belgiassa ovat niille lyhemmät kuin tietyille Ranskan kohdepaikkakunnille (ks. edellä 94 kappale).
- (134) Belgiassa voidaan vain ranskalaisilla ja alankomaalaisilla sokerinvalmistajilla katsoa olevan mainittavia mahdollisuuksia toimia kilpailijoina. Alankomaalaisten sokerintuottajien mahdollisuuksia rajoittaa tosin hyvin voimakkaasti se, että niiden sokerintuotannon ylijäämät ovat huomattavasti pienempiä (vain 285 000 tonnia).
- (135) Keskittymä mahdollistaa Südzuckerille lisäksi ensimmäistä kertaa vastatoimien toteuttamisen kohdistetusti paikan päällä useassa jäsenvaltiossa. Erityisesti Ranskassa tämä uusi ennennäkemätön vastatoimien mahdollisuus estää muiden potentiaalisten ranskalaisten kilpailijoiden pyrkimisen tunkeutumaan Südzuckerin päämyyntialueille. Südzucker pystyy useilla sokerimarkkinoilla määräävien markkina-asemiensa ja markkinavoimansa ansiosta kohdistamaan vastatoimensa suoraan ja tarkasti sellaisiin kilpailijoihin, jotka aikovat tunkeutua Südzuckerin päämyyntialueille. Kyseiset toimet ovat lyhytkestoisia ja täsmällisiä ja niiden tavoitteena on varmistaa keskipitkällä aikavälillä Südzuckerin määräävät markkina-asetat tai jopa laajentaa niitä.

Päätelmä Südzuckerin mahdollisuuksista vastatoimiin

- (136) Edellä esitetyistä syistä komissio päätelee, että Südzuckerin asema Etelä-Saksan ja Belgian teollisuus-sokerin ja kotitalous-sokerin markkinoilla vahvistuisi aiotun keskittymän vuoksi siinä määrin, että sen kasvaneet mahdollisuudet vastatoimiin antaisivat konsernille entistä paremmat keinot suojautua mahdollisten ranskalaisten kilpailijoiden tunkeutumiselta Etelä-Saksan ja Belgian markkinoille.

c) **Kilpailuetu, joka johtuu mahdollisuudesta toimittaa suurasiakkaille (lähinnä teollisuussoke-
ria) jäsenvaltioiden rajoista riippumatta**

- (137) Südzuckerin ja SLS:n sulautuminen antaisi Südzucker-konsernille sen kilpailijoihin verrattuna ainutlaatuiset mahdollisuudet toimittaa sokeria teollisille suurasiakkaille yli rajojen. Tämä voisi vahvistaa sen asemaa Etelä-Saksassa ja Belgiassa, missä monilla sokeriteollisuuden suurasiakkailta on tuotantolaitoksensa, joissa tarvitaan suuria määriä sokeria.

Yhtymän- ja Euroopan laajuisten toimitusten merkitys teollisille suurasiakkaille kasvaa

- (138) Osapuolten oman ilmoituksen mukaan⁽⁵²⁾ teolliset asiakkaat ja sokerimarkkinoilla toimivat välittäjät kehittävät yhä enenevässä määrin eurooppalaisia ostostrategioita. Tämä teollisten suurasiakkaiden, erityisesti elintarviketeollisuuden ja juomateollisuuden piirissä kehittyvä suuntaus kohti yhtymänlaajuisia tai ainakin rajat ylittäviä sokerinhankintoja "yleiseurooppalaisten sopimusten" avulla on tullut esille myös markkinatutkimuksen yhteydessä. Pienistä ja keskisuurista yrityksistä poiketen teollisilla suurasiakkailta on mahdollisuudet ottaa vastaan tarjouksia eri sokerinvalmistajilta ja valita niistä kulloinkin edullisin.

Südzucker-yhtymän ainutlaatuinen jalansija Manner-Euroopassa

- (139) Tästä syystä Südzucker-yhtymän tulevalla jalansijalla Euroopassa on ilmoitetun keskittymän arvioinnin kannalta ratkaiseva merkitys. Südzuckerilla on jo nyt määräävä markkina-asema Etelä-Saksassa, Itävallassa ja Belgiassa. Hankkimalla omistukseensa SLS:n yhtymästä tulisi myös Ranskan toiseksi suurin sokerintoimittaja (ks. edellä 5 kappale ja taulukko 3).
- (140) Kilpailijat ovat huomauttaneet komissiolle myös SLS:n ja Espanjan suurimman sokerintuottajan Ebro Pulevan välisistä läheisistä taloudellisista ja kaupallisista siteistä. Ebro Puleva itse väittää⁽⁵³⁾, että SLS:llä on tähän espanjalaiseen yritykseen tietty vaikutusvalta. Komission näkemyksen mukaan ei ole todellisuudessa osoitettu, että Ebro Puleva olisi SLS:n määräävän vaikutuksen alainen tai että se olisi jopa oikeudellisessa mielessä kyseisen yrityksen määräysvallassa. Siksi ei ole riittäviä todisteita siitä, että Südzucker-yhtymä pystyisi tulevaisuudessa velvoittamaan Ebro Pulevan osallistumaan rajat ylittäviin toimituksiin teollisille suurasiakkaille.

Südzucker-yhtymän ratkaiseva kilpailuetu

- (141) Riippumatta tulevasta asemastaan Espanjassa Südzucker saavuttaisi SLS:n itseensä sulauttamalla muihin suuriin eurooppalaisiin sokerinvalmistajiin verrattuna ainutlaatuisen läsnäolon useissa eri jäsenvaltioissa, mikä merkitsisi sille kilpailijoihinsa nähden ratkaisevaa etumatkaa. Kun kilpailijoilla on merkittävä asema etupäässä vain kotimarkkinoillaan tai enintään kahdessa eri jäsenvaltiossa, Südzucker-yhtymällä olisi huomattava edustus kaikkiaan neljässä jäsenvaltiossa, jotka ovat lisäksi toistensa rajanaapureita. Kolmilla maantieteellisesti merkittävillä markkinoilla (Etelä-Saksassa, Itävallassa ja Belgiassa) Südzucker-yhtymällä olisi jopa määräävä markkina-asema ja Ranskassakin se olisi toiseksi suurin toimittaja.

⁽⁵²⁾ Ks. SLS:n 25 päivänä syyskuuta 2001 päivätty vastaus komission 31 päivänä elokuuta 2001 päivättyyn tiedusteluun, s. 57, jossa mainitaan "clients industriels et distributeurs qui développent de plus en plus des stratégies d'achats européennes".

⁽⁵³⁾ Ebro Pulevan huomautus 6 päivänä joulukuuta 2001 käydyssä keskustelussa yrityskeskittymien valvontaa hoitavan työryhmän jäsenten kanssa ja 7 päivänä joulukuuta 2001 päivättyssä kirjeessä.

- (142) Näin ollen Südzucker-yhtymällä olisi jatkossa kaikkia muita eurooppalaisia sokerinvalmistajia paremmat mahdollisuudet aloittaa toimitukset teollisille suurasiakkaille ”yleiseurooppalaisten sopimusten” puitteissa. Näin Südzucker-yhtymä kykenisi komission käsityksen mukaan sitomaan kyseiset asiakkaat tiukemmin itseensä. Südzuckerilla olisi myös suurempien toimitusmääriensä ansiosta mahdollisuus myöntää yhtymänlaajuisissa ja rajat ylittävissä toimituksissa suurasiakkaille vastaavasti suuremmat määrälennukset. Näin ollen yhtymä saavuttaisi myynnissä teollisille suurasiakkaille yksiselitteisen kilpailuedun verrattuna muihin eurooppalaisiin sokerinvalmistajiin.

Tulos: Südzuckerin määrävän aseman vahvistuminen Etelä-Saksassa ja Belgiassa seurauksena mahdollisuudesta rajat ylittäviin toimituksiin suurasiakkaille

- (143) Ottaen huomioon, että Südzucker-yhtymällä jo on rinnan kolme määrävää markkina-asemaa Etelä-Saksassa, Belgiassa ja Itävallassa ja että se pääsee toiseksi suurimman toimittajan asemaan Ranskassa, joka on jäsenvaltioista suurin sokerintuottaja, keskittymän voidaan odottaa edistävän Südzuckerin johtavien asemien sinetöimistä ja vahvistamista Belgiassa ja Etelä-Saksassa.
- (144) Erityisesti Südzucker-yhtymän huomattavasti koheneva kyky hoitaa Euroopan ja yhtymänlaajuisia sokerintoimituksia suurasiakkaille on omiaan parantamaan sen markkina-asemia uusilla markkinoilla ja lisäksi vahvistamaan sen määrävää markkina-asemaa Etelä-Saksassa ja Belgiassa. Useilla tunnetuilla teollisilla suurasiakkailla, kuten Coca-Colalla, Nestlällä ja Danonella, on näet Etelä-Saksassa ja Belgiassa suuria tuotantolaitoksia. Kohdistettu ”yleiseurooppalaisten sopimusten” tekeminen johtaisi toisaalta siihen, että Südzuckerin kilpailijat menettäisivät markkinaosuuksia. Südzuckerin valtaisa markkinavoima Etelä-Saksassa ja Belgiassa johtaisi siihen, että kilpailevat yritykset eivät pystyisi korvaamaan markkinaosuuksiensa menetyksiä kyseisillä Südzuckerin päämyyntialueilla.

Südzuckerin vastaus

- (145) Südzucker esittää komission väitetiedoksiintoon antamassaan vastauksessa⁽⁵⁴⁾, että keskittymä tosin parantaa konsernin mahdollisuuksia saada uusia asiakkaita Ranskassa, mutta ei Saksassa, Belgiassa eikä Itävallassa. Mahdollisena vahvistavana tekijänä Etelä-Saksassa ja Belgiassa ei voitaisi näin ollen pitää kykyä rajat ylittäviin toimituksiin suurasiakkaille.
- (146) Tutkittuaan Südzuckerin väitteen komissio ei muuta omaa arviotaan. Komission käsityksen mukaan on ratkaisevaa, että keskittymä antaa Südzuckerille mahdollisuuden toimittaa sokeria teollisille suurasiakkaille samanaikaisesti monessa jäsenvaltiossa. Jos kuitenkin osa kyseisten suurasiakkaiden tuotantolaitoksista on Etelä-Saksassa ja Belgiassa, mikä markkinatutkimuksen mukaan myös pitää niistä monien osalta paikkansa, Südzucker saa mahdollisuuden sitoa nämä asiakkaat entistä tiukemmin itseensä myös tähänastisilla päämyyntialueillaan.

Rajat ylittäviä toimituksia suurasiakkaille koskeva päätelmä

- (147) Rajat ylittävien sokerintoimitusten Südzuckerille antama mahdollisuus sitoa teolliset suurasiakkaat itseensä entistä tiukemmin myös Etelä-Saksassa ja Belgiassa merkitsee, että aiottu keskittymä vahvistaa Südzuckerin määrävää markkina-asemaa Etelä-Saksassa ja Belgiassa.

⁽⁵⁴⁾ Vastauksen 134 kohta ja seuraavat.

4. PÄÄTELMÄ

- (148) Sulauttamalla Ranskan toiseksi suurimman sokerinvalmistajan SLS:n itseensä Südzucker saisi mahdollisuuden supistaa merkittävästi potentiaalista kilpailua Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoilla. Keskittymä antaisi Südzuckerille myös mahdollisuuden toteuttaa vastatoimia Ranskan markkinoilla. Südzuckerin ja SLS:n sulautuminen antaisi Südzucker-yhtymälle sen pääkilpailijoihin verrattuna ainutlaatuiset mahdollisuudet hoitaa rajat ylittäviä sokerintoimituksia teollisille suura-siakkaille.
- (149) Edellä esitetyistä syistä aiottu keskittymä on omiaan vahvistamaan Südzuckerin määrääviä asemia teollisuusokerin ja kotitalousokerin markkinoilla sekä Etelä-Saksassa että Belgiassa, jotka muodostavat kumpikin merkittävän osan yhteismarkkinoista.

VII SÜDZUCKERIN SITOUMUKSET

- (150) Poistaakseen edellä kuvatut komission havaitsemat Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoita koskevat kilpailuongelmat Südzucker on ehdottanut seuraavia 151 ja 152 kappaleessa kuvattuja sitoumuksia. Sitoumusten täydellinen sisältö on liitteessä II, joka muodostaa tämän päätöksen erottamattoman osan.

A. BELGIAA KOSKEVAT SITOUMUKSET

- (151) Südzucker omistaa tytäryhtiönsä Raffinerie Tirlemontoise SA, Bryssel, välityksellä 68 prosenttia yhtiön Suikerfabriek van Veurne SA, Veurne/Belgia (jäljempänä 'Veurne'), osakkeista. Loput Veurnen osakkeet ovat Warcoing SA -holdingyhtiön hallussa. Viimeksi mainittu yhtiö on puolestaan etuyhteydessä toiseen Belgian pienemmistä sokerinvalmistajista, SA Sucrerie de Fontenoy -yhtiöön. Südzucker sitoutuu asetetun määräajan kuluessa keskittymän hyväksymisestä myymään omistussuutensa Veurnessa. Ostajan on kyettävä hoitamaan Veurnen toimintaa niin, että siitä tulee Südzuckerin kanssa aktiivisesti kilpaileva markkinatoimija ⁽⁵⁵⁾.

B. ETELÄ-SAKSAA KOSKEVAT SITOUMUKSET

- (152) Südzucker sitoutuu lisäksi asettamaan sokerin jakelusta Etelä-Saksassa kiinnostuneen riippumattoman kauppaa käyvän yrityksen tai sokerinvalmistajan (jäljempänä kummastakin käytetään nimitystä 'kauppias') käytettäväksi vuosittain enintään 90 000 tonnia eteläsaksalaisista sokeritehtaistaan peräisin olevaa kiintiösokeria. Tätä koskeva puitesopimus laaditaan asetetun määräajan kuluessa ja sen on aluksi voimassa 30 päivään kesäkuuta 2006. Komission vaatimuksesta sopimuksen voimassaoloa on pidennettävä siihen ajankohtaan saakka, johon mahdollinen sokerialan yhteinen markkinajärjestely on voimassa. Jos kauppias luopuu sopimuksesta, sille on valittava seuraaja. Toimitusehtojen lähtökohtana on sokerialan yhteisessä markkinajärjestelyssä vahvistettu interventiohintaa, johon on mahdollista lisätä tiettyjä Südzuckerille aiheutuviin kustannuksiin perustuvia eriä, kuten lisää interventiohinnan perustana olevaa sokerilaatua korkealaatuisemman sokerin toimittamisesta ⁽⁵⁶⁾.

VIII ILMOITETUN KESKITTYMÄN KILPAILUOIKEUDELLINEN ARVIOINTI OTTAEN HUOMIOON SÜDZUCKERIN EHDOTTAMAT SITOUMUKSET

- (153) Edellä 151 ja 152 kappaleessa kuvatut sitoumukset ovat komission käsityksen mukaan riittävät poistamaan asianmukaisella tavalla Etelä-Saksan ja Belgian sokerimarkkinoihin liittyvät kilpailuongelmat. Myös tehty markkinatesti on vahvistanut tämän.

⁽⁵⁵⁾ Ks. tarkemmin liitteen II A osa.

⁽⁵⁶⁾ Ks. tarkemmin liitteen II B osa.

A. BELGIAA KOSKEVIEN SITOUMUSTEN ARVIOINTI

- (154) Südzuckerin hallussa on nykyisin tytäryhtiönsä Raffinerie Tirlemontoise SA:n välityksellä lähes 68 prosenttia Belgian A- ja B-sokerikiintiöistä ja sillä on määräysvalta myös Veurne-nimisessä sokeritehtaassa, jolle kuuluu lisäksi 7,4 prosenttia kiintiöistä. Sen sijaan kahden riippumattoman belgialaisen kilpailijan, jotka ovat SA Sucrerie de Fontenoy (6,6 prosenttia) ja Groupe Sucrier SA (18,3 prosenttia), tuotantokiintiöt ovat huomattavasti pienemmät.
- (155) Südzuckerin sitoutuminen myymään Veurnesta omistamansa enemmistöosuuden antaa kilpailijoille mahdollisuuden vahvistaa asemaansa Belgian markkinoilla tai yleensä sijoittautua kyseisille markkinoille. Südzucker-yhtymän myydessä enemmistöosuutensa Veurnessa sillä nykyisin olevat Belgian A- ja B-kiintiöt vähenevät 7,4 prosenttiyksikköä, ja ostajan kiintiöt kasvavat vastaavalla määrällä. Kyseiset sokerimäärät vastaavat määrällisesti noin 10 prosenttia Belgian koko markkinoista ja yli 10 prosenttia Belgian teollisuussokerin markkinoiden volyyminä (ks. Belgian tarkempia määrätietoja taulukosta 3).
- (156) Näin ollen Südzuckerin täyttäessä sitoumuksensa kilpailu Belgian sokerialalla vahvistuu, mikä tasoittaa riittävästi SLS:n poistumista kilpailijana.

B. ETELÄ-SAKSAA KOSKEVIEN SITOUMUSTEN ARVIOINTI

- (157) Etelä-Saksan markkinoiden osalta Südzucker ei ole Belgiasta poiketen sitoutunut myymään sokeritehdasta, vaan pelkää tietyn määrän sokeria vuodessa ("virtuaalisen sokeritehtaan").
- (158) Komission vakiintuneen käytännön mukaan elinkelpoisen liiketoiminnan myyminen tarkoitukseen soveltuvalle ostajalle on periaatteessa suositeltavampi tapa kuin pelkää siellä valmistettavien tuotteiden myyminen. Sitä on pidettävä parhaana ratkaisuna kilpailun turvaamiseksi tilanteessa, jossa määräävän markkina-aseman syntyminen tai vahvistuminen estäisi merkittävästi tehokasta kilpailua⁽⁵⁷⁾.
- (159) Tarkasteltavana olevan asian erityispiirteet huomioon ottaen ei sokeritehtaan myynti ja siihen kuuluvien sokerikiintiöiden siirto ostajalle tosin olisi Etelä-Saksassa – Belgiasta poiketen – riittänyt varmistamaan menestystä (ks. jäljempänä 1. jakso).
- (160) Südzuckerin sen sijaan antama sitoumus myydä kauppiaan käytettäväksi vuosittain enintään 90 000 tonnia kiintiösokeria riittää kuitenkin komission käsityksen mukaan tässä asiassa vallitsevat erityisolosuhteet huomioon ottaen tasoittamaan yhtymän määräävän markkina-aseman vahvistumisen Etelä-Saksassa (ks. jäljempänä 2. jakso).

1. MAHDOLLISEEN TEHTAAN MYYNTIIN JA SOKERIKIINTIÖIDEN SIIRTOON LIITTYVIEN MENESTYMINEN NÄKYMIEN RIITTÄMÄTTÖMYYS

- (161) Etelä-Saksan sokerialan erityistilanteen vuoksi ei siellä sijaitsevan Südzuckerin tehtaan myynti eikä erityisesti siihen kuuluvien sokerintuotantokiintiöiden siirto ostajalle olisi tuonut mukanaan riittäviä menestymismahdollisuuksia. Tämä arvio perustuu jäljempänä 162 kappaleessa ja sitä seuraavissa kappaleissa esitettyihin syihin.

⁽⁵⁷⁾ Katso komission tiedonanto neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 ja komission asetuksen (EY) N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä, EYVL C 68, 2.3.2001, s. 3, 13 kohta ja seuraavat.

a) **Oikeudellinen kehys**

- (162) Sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn 12 artiklassa ja liitteessä IV säädetään sokerintuotantokiintiöiden jakamisesta uudelleen, mikä tulee tarpeelliseksi sokeria tuottavien tehtaiden myynnin yhteydessä. Kiintiöiden siirrosta vastaa kukin jäsenvaltio. Saksan liittotasavallassa toimivaltainen viranomainen on kuluttajansuojasta, elintarvikkeista ja maataloudesta vastaava ministeri ⁽⁵⁸⁾.
- (163) Sisällöllisesti tässä noudatetaan sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn periaatetta, jonka mukaan vastaava sokerintuotantokiintiö on siirrettävä myytävän tehtaan ostajalle ⁽⁵⁹⁾. Erityisesti molemmista jäljempänä kuvatuista tätä periaatetta koskevista rajoituksista johtuu, että kyseisellä jäsenvaltiolla on EY:n perustamissopimuksen 10 artiklassa määrätyn uskollisuutta yhteisölle koskevan velvoitteensa mukaisesti – kiintiöitä siirtäessään tietty harkintavalta:
- Kaikkien asianomaisten osapuolten, erityisesti sokerijuurikkaan- ja sokeriruo'ontuottajien, edut on otettava huomioon sokerintuotantokiintiöitä muutettaessa ⁽⁶⁰⁾.
 - Kiintiöiden siirtäminen on luvallista vain, jos niillä voidaan kyseisen jäsenvaltion mielestä parantaa sokerijuurikkaantuotantoalan, sokeriruo'ontuotantoalan tai sokerinvalmistusalan rakenteita ⁽⁶¹⁾.

b) **Sokerijuurikkaantuottajien etujen ottaminen huomioon**

- (164) Kaikkien asianomaisten osapuolten, erityisesti sokerijuurikkaantuottajien, etujen ottamiseksi huomioon tarkasteltavana olevassa asiassa on merkittävä seikka, että Südzuckerin rakenne on useimmista muista eurooppalaisista sokerinvalmistajista poiketen korporatiivinen. Sen osakkeiden enemmistö on maanviljelijöiden omistuksessa, ja näiden etuja valvoo Etelä-Saksan sokerijuurikkaantuottajien osuuskunta (Süddeutsche Zuckerrübenverwertungs-Genossenschaft, SZWG). Osakkuuteen liittyy välillisesti se, että viljelijät toimittavat sokerijuurikkaitaan Südzuckerille. Käytännössä Südzuckerille sokerijuurikkaita toimittavat viljelijät ovat samalla myös yhtiön osakkaita. Puhutaan jopa "toimitusoikeudesta", jonka viljelijät olisivat ostaneet itselleen tullessaan Südzucker AG:n osakkaiksi. Südzuckerin ja tällä tavoin sen kanssa yhteydessä olevien viljelijöiden välille syntyy [...] * erityinen suhde.
- (165) Jos Südzucker myisi eteläsaksalaisen tehtaan, tämä läheinen suhde sokerijuurikkaantoimitusten ja maanviljelijöiden osakkuuden välillä katkeaisi. Tämä vaikuttaisi merkittävästi asianomaisten maanviljelijöiden etuihin.
- (166) Liittotasavallan kuluttajansuojasta, elintarvikkeista ja maataloudesta vastaava ministeriö on ilmoittanut tässä yhteydessä komissiolle, että se ei vakiintuneen hallintokäytäntönsä mukaisesti käyttäisi missään tapauksessa sokerialan yhteiseen markkinajärjestelyyn perustuvia valtuuksiaan sokerintuotantokiintiöiden jakamiseksi uudelleen niin, että se johtaisi kyseisten maanviljelijöiden asettumiseen päätöstä vastaan.

⁽⁵⁸⁾ Sokerikiintiöiden jakamisesta ja muuttamisesta 22 päivänä lokakuuta 1981 annetun Saksan liittotasavallan asetuksen 2 § (Verordnung über die Zuteilung und Änderung von Quoten für Zucker, BGBl. I S. 1161).

⁽⁵⁹⁾ Sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn 12 artiklan 1, 3 ja 4 kohta sekä liitteessä IV olevan II kohdan 1 alakohdan c alakohta.

⁽⁶⁰⁾ Sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn 12 artiklan 1 ja 4 kohta sekä liitteessä IV olevan IV kohdan a alakohta.

⁽⁶¹⁾ Sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn 12 artiklan 4 kohta sekä liitteessä IV olevan IV kohdan b alakohta.

- (167) Tässä asiassa voidaan kuitenkin jättää avoimeksi, olisiko myyntisitoumuksen toteuttaminen väistämättä sokerijuurikkaantuottajien etujen vastaista, varsinkin kun asianomaiset maanviljelijät kannattavat SÜDZUCKERIN enemmistöosakkaina kyseistä keskittymähanketta ja saavat SÜDZUCKERISTA omistamansa pääomaosuuden kautta osuutensa mahdollisista keskittymän tuomista eduista. Onkin hyvin todennäköistä, että eteläsaksalaisen sokeritehtaan myynti SÜDZUCKER-ryhmästä ei olisi omiaan parantamaan sokerijuurikkaantuotantoalan ja sokerinvalmistusalan rakenteita (ks. jäljempänä 168 ja 169 kappale).

c) **Sokerijuurikkaantuotantoalan ja sokerinvalmistusalan rakenne**

- (168) Tehtaan mahdollisen myynnin vaikutuksista Etelä-Saksan sokeriteollisuuden rakenteisiin on todettava, että sokerialan yhteisessä markkinajärjestelyssä säädetyissä perusteissa puhutaan vain sokerijuurikkaantuotantoalan ja sokerinvalmistusalan rakenteiden parantamisesta, mutta ei mainita mahdollisia vaikutuksia sokerimarkkinoiden kokonaisrakenteeseen eikä erityisesti kuluttajansuojaan. Tämä käy ilmi myös sokerin yhteisen markkinajärjestelyn johdanto-osan 17 ja 19 kappaleesta, jonka mukaan eurooppalaisen sokerialan markkinajärjestelyn todellisen suojelutavoitteen muodostavat sokerijuurikkaan- ja sokeri-*u*ontuottajien edut.

- (169) Tarkasteltavana olevassa asiassa on tärkeää, että SÜDZUCKER on rakentanut Etelä-Saksaan kattavan sokeritehtaiden verkon, joka toimii yhdessä ja integroituneena yhtymämuotoon, joka mahdollistaa yksittäisten laitosten erikoistumisen. Etelä-Saksan tilanne poikkeaa sikäli Belgian tilanteesta, että Veurnen sokeritehdas (ks. edellä 151 kappale) ei kuulu vastaavaan tehtaiden ryhmään. Liittotasavallan kuluttajansuojasta, elintarvikkeista ja maataloudesta vastaava ministeriö on jo ilmoittanut komissiolle, että sen mielestä yksittäisten tehtaiden myynti SÜDZUCKERIN toiminta-alueella olevien tehtaiden ryhmästä ei olisi omiaan parantamaan tämän alueen sokerijuurikkaantuotantoalan ja sokerinvalmistusalan rakenteita.

d) **Etelä-Saksan sokerialan erityispiirteitä koskeva päätelmä**

- (170) Komissio katsoo, että edellä kuvatut Etelä-Saksan sokerialan erityispiirteet ja Saksan liittotasavallan kuluttajansuojasta, elintarvikkeista ja maataloudesta vastaavan ministeriön vakiintunut hallinnollinen käytäntö huomioon ottaen olisi epävarmaa, voitaisiinko Etelä-Saksassa sokeria tuottavan tehtaan myynti ja siihen liittyvä sokerintuotantokiintiöiden siirto toteuttaa. Onnistumismahdollisuudet eivät näytä riittävän hyviltä, jotta sokeria tuottavan eteläsaksalaisen tehtaan myynti voitaisiin asettaa keskittymän hyväksymisen ehdoksi. Komissio tunnustaa, että SÜDZUCKER ei ole tämän asian erityispiirteet huomioon ottaen voinut ehdottaa tällaista sitoumusta.

2. TEHTAAN MYYMISEN SIJAAN EHDOTETUN SITOUMUKSEN VAIKUTUKSET ETELÄ-SAKSAN MARKKINOIHIN

- (171) SÜDZUCKERIN sokeritehtaan myynnin sijaan ehdottama sen eteläsaksalaisilta tuotantolaitoksilta peräisin olevan 90 000 sokeritonnin asettaminen riippumattoman kauppiaan käytettäväksi on komission käsityksen mukaan riittävä tasoittamaan SLS:n poistumisen seuraukset Etelä-Saksan markkinoilla. Päätelmään johtaneita syitä ovat erityisesti seuraavat:

- (172) Tarjottu 90 000 tonnin enimmäismäärä vastaa määrällisesti noin 10 prosenttia Etelä-Saksan koko markkinoista ja yli 10 prosenttia Etelä-Saksan teollisuussokerin markkinoiden volyyminä (ks. Etelä-Saksan tarkempia määrätietoja taulukosta 3). Näin ollen sitoumuksen suhde markkinoiden kokoon on verrannollinen Belgiassa tarjottuun Veurnen sokeritehtaan enemmistöosakkuuden myyntiin ja siihen liittyvään kiintiöiden siirtoon (ks. edellä 151 kappale). Riippumaton kauppias, jolle kyseinen sokerimäärä annetaan käytettäväksi, voi näin ollen vaikuttaa merkittävästi markkinoiden toimintaan ja erityisesti hintarakenteeseen Etelä-Saksan markkinoilla.

- (173) Tässä yhteydessä on ratkaisevaa, että kauppiaan Südzuckerille maksama interventiohintaan ja pelkkiin Südzuckerille mahdollisista lisäsuorituksista aiheutuviin kustannuksiin perustuva hinta on selvästi alempi kuin vertailukelpoinen markkinahinta. Näin ollen kauppialla on selvästi liikkumavaraa tarjota Etelä-Saksan nykyisiä markkinahintoja alhaisempia hintoja.
- (174) Südzuckerin sitoumuksen mukaisesti kauppialla on myös oikeus ostaa valintansa mukaan eri sokerilaatuja, eikä esimerkiksi vain interventiohinnan pohjana olevaa "EG II" -peruslaatua. Näin ollen sillä on riittävä mahdollisuus noudattaa mahdollisten asiakkaiden laatuvaatimuksia.
- (175) Koska Südzucker tarjoaa kauppialle toimituksia tämän valinnan mukaan kaikista Etelä-Saksan toimipaikoistaan, kauppialle ei koidu toimituksissa Etelä-Saksan alueen asiakkailleen pitkää toimitusetaisyydestä johtuvia kilpailuhaittoja verrattuna Südzuckeriin. Muihin kuin Etelä-Saksassa toimiviin tarjoajiin nähden kauppialla on puolellaan toimitusmatkojen suhteen jopa kilpailuetu.
- (176) Südzuckerin tarjoama sitoumus vastaa komission mielestä kokonaisuudessaan sokerialan yhteisen markkinajärjestelyn mukaisten erityisten kilpailuehtojen vallitessa vaikutukseltaan pääosin tehtaan myyntiä koskevaa sitoumusta. Myös mahdollisesti myytäväksi tarjotun sokeritehtaan ostajaan kohdistuisivat voimassa olevista sokerintuotannon kiintiösäännöksistä johtuvat kapasiteettirajoitukset, joiden vuoksi se olisi samassa tilanteessa kuin kauppias, jolla on käytettävissään tietty määrä sokeria vuodessa. Yhteisön vahvistaman interventiohinnan ottaminen huomioon antaa kauppialle myös varman pohjan tehdä laskelmia ja suunnitelmia.

3. ETELÄ-SAKSAA KOSKEVIEN SITOUMUSTEN ARVIOINTIIN PERUSTUVA PÄÄTELMÄ

- (177) Komissio katsoo, että Südzuckerin täyttäessä sitoumuksensa kilpailu Etelä-Saksan sokerialalla vahvistuu, mikä tasoittaa riittävästi SLS:n poistumista kilpailijana.

C. SITOUMUSTEN ARVIOINTIIN PERUSTUVA PÄÄTELMÄ

- (178) Näin ollen komissio katsoo kaiken kaikkiaan, että kaikki Südzuckerin antamat sitoumukset huomioon ottaen ilmoitettu keskittymä ei johda Südzuckerin määräävien markkina-asemien vahvistumiseen Etelä-Saksassa eikä Belgiassa. Erityisesti sitoumukset riittävät Etelä-Saksan ja Belgian osalta myös estämään sen, että Südzuckerin määräävät markkina-asetat vahvistuisivat siitä syystä, että se pystyy rajat ylittäviin sokeritoimituksiin teollisille suurasiakkaille ("yleiseurooppalaiset sopimukset"). Annettujen sitoumusten seurauksena kilpailu vahvistuu, mikä vaikeuttaa Südzuckerin mahdollisuuksia sitoa eteläsaksalaisia ja belgialaisia asiakkaita tiukemmin itseensä tarjoamalla niille rajat ylittäviä sokeritoimituksia.

IX EHDOT JA VELVOITTEET

- (179) Sulautuma-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti komissio voi liittää päätökseensä ehtoja ja velvoitteita, joiden tarkoituksena on varmistaa, että keskittymään osallistuvat yritykset noudattavat komissiolle antamiaan sitoumuksia keskittymän saattamiseksi yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

- (180) Toimenpiteille, joiden tuloksena markkinoiden rakenne muuttuu, on asetettava ehdot, kun taas niiden toteuttamiseksi tarvittaviin toimiin liitetään osapuolille asetetut velvoitteet. Jos ehtoa ei täytetä, komission päätös keskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille soveltuvaksi kumoutuu. Jos osapuolet rikkovat velvoitteen, komissiolla on mahdollisuus sulautuma-asetuksen 8 artiklan 5 kohdan b alakohdan nojalla peruuttaa myönteinen päätöksensä. Lisäksi osapuolille voidaan määrätä sakkoja ja uhkasakkoja sulautuma-asetuksen 14 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 15 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla⁽⁶²⁾.
- (181) Edellä kuvatun peruseron mukaisesti komissio asettaa päätöksensä ehdoksi niiden Südzuckerin sitoumusten täydellisen täyttämisen, jotka koskevat omistussuoksien myyntiä ja tietyn sokerimäärän asettamista käytettäväksi Etelä-Saksan markkinoilla⁽⁶³⁾. Näiden sitoumusten tavoitteena on tasoittaa Südzuckerin Etelä-Saksassa ja Belgiassa havaittu markkinaosuuden vahvistuminen ja säilyttää näin kilpailu kyseisillä markkinoilla. Kaikki muut sitoumukseen kuuluvat osat, erityisesti sitoutuminen pitämään toistaiseksi yllä myytävät liiketoimet ja erottamaan niiden hallinto yhtymän muusta hallinnosta sekä Südzuckerin nimittämään toimitsijamieheen liittyvät yksityiskohdat ovat sen sijaan velvoitteita, koska niiden tarkoituksena on yksinomaan edistää edellä mainittujen ehtojen toteutumista.

X PÄÄTELMÄ

- (182) Edellä esitetyistä syistä voidaan katsoa, että jos Südzuckerin antamat sitoumukset täytetään kokonaisuudessaan, aiottu keskittymä ei luo eikä vahvista sellaista määräävää asemaa, joka voisi olennaisesti estää tehokasta kilpailua yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla. Näin ollen yritys keskittymä on sillä ehdolla, että liitteessä II kuvatut velvoitteet täytetään kokonaan, julistettava sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan sekä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 57 artiklan nojalla yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Ilmoitettu keskittymä, jolla Südzucker AG hankkii sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua yksinomaisen määräysvallan yhtiössä Saint Louis Sucre SA, julistetaan yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi.

2 artikla

1 artikla on voimassa sillä ehdolla, että Südzucker AG:n liitteessä II olevassa 1, 2 ja 10–15 kohdassa sekä 23 kohdan ensimmäisessä virkkeessä antamat sitoumukset täytetään kokonaan.

3 artikla

Tämä päätös on tehty velvoittaen Südzucker AG täyttämään kokonaan liitteessä II olevassa 3–9 ja 16–22 kohdassa, 23 kohdan toisessa, kolmannessa ja neljännessä virkkeessä sekä 24–27 kohdassa antamansa sitoumukset.

⁽⁶²⁾ Katso kokonaisuudessaan komission tiedonanto neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 ja komission asetuksen (EY) N:o 447/98 mukaan hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä, EYVL C 68, 2.3.2001, s. 3, 12 kohta.

⁽⁶³⁾ Liitteen II 1, 2 ja 10–15 kohta sekä 23 kohdan ensimmäinen virke.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraavalle:

Südzucker Aktiengesellschaft
Maximilianstr. 10
D-68165 Mannheim.

Tehty Brysselissä 20 päivänä joulukuuta 2001.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

LIITE I

Kartta Saksan merkittävimpien sokerintuottajien tuotantopisteiden sijainnista on saatavana komission [www-sivuilta](http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html) seuraavasta osoitteesta:

http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

LIITE II

Alkuperäinen saksankielinen teksti, jossa esitetään täydellisessä muodossaan 2 ja 3 artiklassa tarkoitetut ehdot ja velvoitteet, on saatavilla seuraavalla komission [www-sivulla](http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html):

http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 21 päivänä helmikuuta 2002,****yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi****(Asia COMP/M.2495 – Haniel/Fels)***(tiedoksiannettu numerolla K(2003) 554)***(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)**

(2003/260/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 57 artiklan 2 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89⁽¹⁾, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY) N:o 1310/97⁽²⁾, ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon menettelyn aloittamisesta tässä asiassa 17 päivänä lokakuuta 2001 tehdyn komission päätöksen,

on kuullut keskittymiä käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa⁽³⁾,ottaa huomioon kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan loppukertomuksen tästä asiasta⁽⁴⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Haniel Baustoff-Industrie Zuschlagsstoffe GmbH (jäljempänä 'HBI') teki komissiolle 4 päivänä syyskuuta 2001 asetuksen (ETY) N:o 4064/89 (jäljempänä 'sulautuma-asetus') 4 artiklan mukaisen ilmoituksen ehdotetusta yrityskeskittymästä, jolla Haniel hankkii yksinomaisen määräysvallan Fels-Werke GmbH:ssä (jäljempänä 'Fels') osakkeita ostamalla.
- (2) Tutkittuaan ilmoituksen komissio on ensinnäkin todennut, että ilmoitettu ehdotus kuuluu sulautuma-asetuksen soveltamisalaan ja että sen soveltuvuus yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan on erittäin kyseenalainen.

- (3) Tämän vuoksi komissio päätti 17 päivänä lokakuuta 2001 aloittaa menettelyn sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla. Sulautuma-asetuksen 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti komissio siirsi samana päivänä tekemällään päätöksellä asian Saksan toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi siltä osin kuin ehdotettu yrityskeskittymä koskee Saksaa.

- (4) Tutkittuaan asian yksityiskohtaisesti komissio päättää, että ilmoitettu yrityskeskittymää koskeva ehdotus ei luo eikä vahvista sellaista määrävää asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla olennaisesti estyy.

I OSAPUOLET JA EHDOTUS

- (5) HBI on monilla aloilla toimivan saksalaisen holdingyhtiön Franz Haniel & Cie GmbH:n (jäljempänä 'Haniel') välillinen tytäryhtiö. Rakennusainealalla Haniel valmistaa ja myy seinänrakennusmateriaaleja kuten kalkkihiekakiveä, höyrykarkaistua kevytbetonia ja valmisbetonia. Haniel toimii pääasiallisesti Saksassa mutta myös Alankomaissa, koska se on välillisesti osakkaana alankomaalaisessa yhteisyrietyksessä, jonka nimi on Coöperatieve Verkoop- en Produktievereniging van Kalkzandsteenproducenten (jäljempänä 'CVK'). Haniel on osakkaana useissa kalkkihiekkakivitehtaissa, joista noin 30 sijaitsee Saksassa, kahdeksan Alankomaissa, yksi Belgiassa ja kaksi Puolassa. Lisäksi Hanielilla on Tanskassa kalkkihiekkakivitehdas, jossa valmistetaan julkisivukiviä (verhouskiviä), ja Ranskassa se on osakkaana kolmessa valmisbetonitehtaassa.

- (6) Haniel teki komissiolle 16 päivänä lokakuuta 2001 ilmoituksen yrityskeskittymästä, joka koski Ytong Holding AG:n (jäljempänä 'Ytong'), Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivan RMC plc:n määräysvallassa olevan Rheinisch-Westfälische Kalkwerke AG:n tytäryhtiön... ostamista (asia COMP/M.2568 – Haniel/Ytong). Ilmoi-

(1) EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1; oikaisu: EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13.

(2) EYVL L 180, 9.7.1997, s. 1.

(3) EUVL C 97, 24.4.2003.

(4) EUVL C 97, 24.4.2003.

tuksen käsittely on vielä kesken. Komissio päätti 30 päivänä marraskuuta 2001 sulautuma-asetuksen 9 artiklan mukaisesti siirtää myös tämän asian Saksan toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi siltä osin kuin ehdotettu yrityskeskittymä koskee Saksaa ja aloittaa muilta osin sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti yrityskeskittymää koskevan menettelyn.

- (7) Fels, joka on saksalaisen Preussag AG:n (jäljempänä 'Preussag') tytäryhtiö, valmistaa itse tai valmistuttaa tytäryhtiöllään Hebel AG:llä (jäljempänä 'Hebel') rakennusaineita kuten höyrykarkaistua kevytbetonia, kalkki-tuotteita, kipsikuitulevyjä ja kuivalaastijärjestelmiä ja myy näitä tuotteita. Lisäksi yritys valmistaa ja myy höyrykarkaistusta kevytbetonista tehtyjä tehdasrakenteisia taloja sekä suunnittelee ja rakentaa höyrykarkaistun kevytbetonin tuotantolaitoksia.

Haniel aikoo hankkia Preussagilta kaikki Felsin osakkeet.

II YRITYSKESKITTYMÄ

- (8) Suunnitellun hankkeen myötä Haniel aikoo hankkia yksinomaisen määräysvallan Felsissä. Näin toteutuu sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu yrityskeskittymä.

III YHTEISÖNLAAJUINEN ULOTTUVUUS

- (9) Keskittymään osallistuvien yritysten maailmanlaajuinen kokonaisliikevaihto on yli viisi miljardia euroa⁽⁵⁾ (Haniel 18,7 miljardia euroa, Fels 0,8 miljardia euroa). Sekä Hanielin että Felsin yhteisönlajajuinen liikevaihto on yli 250 miljoonaa euroa (Haniel 17,5 miljardia euroa, Fels 0,7 miljardia euroa). Fels saa yli kaksi kolmasosaa yhteisönlajajuudesta liikevaihdostaan Saksasta, Haniel ei. Ilmoitetulla yrityskeskittymällä on näin ollen yhteisönlajajuinen ulottuvuus.

IV MENETTELY

- (10) Komissio vastaanotti 28 päivänä syyskuuta 2001 toimivaltaisen saksalaisen kilpailuviranomaisen (Bundeskartellamt) pyynnön siirtää ehdotettu yrityskeskittymä saksalaisten kilpailuviranomaisten käsiteltäväksi siltä osin kuin se koskee Saksaa. Siirtopyyntö koskee nousevan sisäkuoren muurauksessa käytettävien rakennusaineiden markkinoita Saksassa mutta ei seinärakennusmateriaalien markkinoita Saksan ulkopuolella. Komissio siirsi 17 päivänä lokakuuta 2001 tekemällään päätöksellä asian Saksan toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi siltä osin kuin se koskee Saksaa.

⁽⁵⁾ Liikevaihto on laskettu sulautuma-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan ja liikevaihdon laskemisesta annetun komission tiedonannon (EYVL C 66, 2.3.1998, s. 25) mukaisesti. Siltä osin kuin tietoihin sisältyy ennen 1 päivää tammikuuta 1999 toteutunutta liikevaihtoa, liikevaihto lasketaan ecun keskiarvojen perusteella ja muunnetaan euroiksi suhteessa 1:1.

- (11) Komissio päätti 17 päivänä lokakuuta 2001 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti myös aloittaa menettelyn, joka koskee asian muita kuin Saksan viranomaisten käsiteltäviksi siirrettyjä osia.

V SOVELTUVUUS YHTEISMARKKINOILLE

A. MERKITYKSELLISET TUOTEMARKKINAT

- (12) Osapuolten toiminnoissa on päällekkäisyyttä seinärakennusmateriaalien tuotannon ja myynnin osalta. Haniel valmistaa ja myy kalkkihiekkakiviä ja kalkkihiekkakivielementtejä; Alankomaissa tämä tapahtuu yhteisyritys CVK:n kautta. Fels myy höyrykarkaistua kevytbetonia ja kipsituotteita. Kalkkihiekkakiven, höyrykarkaistun kevytbetonin ja kipsituotteiden ohella seinärakennuksessa käytetään myös betonituotteita ja tiiliä sekä vähäisemmässä määrin teräspeltiä ja puulevyjä.

1. TUOTTEET

- (13) Kalkkihiekkakivi on muurauskivi, joka valmistetaan kalkista ja hiekasta lisäämällä seokseen vettä, puristamalla tiiviiksi ja sitten kovettamalla höyrynpaineen avulla. Kalkkihiekkakiviä käytetään yksinomaan seinien rakentamiseen. Yleensä kivet joko rapataan, laastitaan ohuesti tai kätetään eteen muurattavan julkisivun avulla. Jos kalkkihiekkakivimuuraus on näkyvässä, kyseessä ovat yleensä julkisivuissa käytettävät kalkkihiekkakivet (verhouskivet), joita valmistetaan vain pienikokoisina⁽⁶⁾. Näillä kivillä on omat, erilliset markkinansa, joita ei tässä yhteydessä käsitellä tämän tarkemmin, koska osapuolet valmistavat tämäntyyppisiä julkisivukiviä vain vähäisessä määrin. Kalkkihiekkakivien lisäksi käytetään suurempia kalkkihiekkakivestä tehtyjä seinäelementtejä (joiden enimmäiskoko Alankomaissa on yleensä 900 × 625 × 300 mm).
- (14) Höyrykarkaistua kevytbetonia on rakennuskivi, joka valmistetaan hiekasta, kalkista ja sementistä ja jonka rakenteesta tulee valmistusprosessin aikana lisätyn alumiini-jauheen ja veden reaktion seurauksena hyvin huokoinen. Höyrykarkaistusta kevytbetonista valmistettuja tuotteita (höyrykarkaistuja kevytbetonitiiliä ja höyrykarkaistuja kevytbetonielementtejä) käytetään pääasiallisesti talonrakennuksessa. Seinärakennuksessa niitä voidaan käyttää sekä kantaviin seiniin – erityisesti hyvin tiiviitä höyrykarkaistuja kevytbetonitiiliä ja -elementtejä – että ei-kantaviin seiniin.

⁽⁶⁾ Enimmäiskoko 240 × 175 × 113 mm.

- (15) Kipsi on kevyt seinärakennusmateriaali, jota käytetään yksinomaan ei-kantavien seinien rakentamiseen; tämän materiaalin kantavuus on erittäin pieni. Sitä käytetään kipsilaattojen ja kipsilevyjen muodossa.
- (16) Betoni on myös paljon käytetty seinärakennusmateriaali. Betoniseiniä voidaan valmistaa valamalla rakennustyömaalla sekoitettu betoni muotteihin (valubetoni) tai käyttämällä betonista valmistettuja seinäelementtejä. Kolmannen betonin käyttötavan muodostavat pienikokoiset betonitiilet. Betoniseinät ovat aina kantavia seinäiä.
- (17) Valubetoni voidaan joko valaa perinteisellä tavalla rakennustyömaalla valmistettuihin muotteihin tai ns. tunnelimenetelmällä (hollanniksi "tunnelgietbouw") valmiisiin "tunnelimuotteihin", joissa voidaan samalla kertaa valmistaa sekä seinät että sisäkatot. Tunnelimenetelmästä aiheutuu suuret kiinteät kustannukset, minkä vuoksi se on kannattava vasta rakennettaessa suurta määrää samanmuotoisia ja samankokoisia suorakulmaisia kerroksia. Se ei näin ollen ole sopiva vaihtoehto pienissä rakennushankkeissa eikä hankkeissa, joissa ei ole suorakulmaisia muotoja tai muotin toistuvaa käyttöä.
- (18) Betonista valmistetut seinäelementit valmistetaan tehtaissa täsmällisten eritelmien perusteella, kuljetetaan rakennustyömaalle ja asennetaan rakennukseen, johon ne on tarkoitettu. Betonista valmistetut seinäelementit ovat useimmiten kokonaisia seinäiä. Ne ovat huomattavasti suurikokoisempia kuin muurauksessa useimmiten käytetyt kalkkihiekkatiilet ja kalkkihiekkakivielementit, ja niiden siirtämiseen tarvitaan raskaita laitteita. Tämän vuoksi betonielementtejä käytetään ensisijaisesti suurehkoissa hankkeissa. Betonista valmistettuja seinäelementtejä käytetään pääasiallisesti muussa kuin asuntorakentamisessa (hollanniksi "utiliteitsbouw", lyhennetty muoto "u-bouw"), harvemmin asuntorakentamisessa (hollanniksi "woningbouw", lyhennetty muoto "w-bouw").
- (19) Tiilet valmistetaan savea ja vettä sekoittamalla saadusta massasta ja polttamalla yli 1000 celsiusasteen lämpötilassa. Niitä käytetään perinteisesti muurauksena materiaalina. Yksittäisten tiilien koko on kuitenkin rajoitettu, sillä polttamisen aikana tiilien muoto muuttuu esimerkiksi siten, että ne kutistuvat tai käyristyvät. Näitä tuotteita käytettäessä saumojen tasoittaminen onkin tämän vuoksi tarpeen. Näiden näkökohtien vuoksi tiilien käyttö merkitsee pidempää rakennusaikaa ja suurempia palkkakustannuksia.
- (20) Teräspeltilevyjä käytetään pääasiallisesti muussa kuin asuntorakentamisessa. Niiden tarkoituksena on esimerkiksi täyttää seinätila kantavissa betoni- tai teräsrakenteissa. Tällöin seinä yleensä koostuu kahdesta teräspeltilevystä (vastakkaisista metallilevyistä), joiden välissä on eriste.
- (21) Puulevyjä käytetään kaikenlaisessa rakentamisessa useimmiten valmiina seinäelementteinä, joilla katetaan rakennuksen ulkosivut silloin, kun rakennuksessa ei ole kantavia ulkoseiniä. Alankomaissa puuta käytetään kantaviin seiniin vain poikkeustapauksissa.

2. TUOTEMARKKINOIDEN MÄÄRITTELYÄ KOSKEVAT VAIHTOEHDOT

- (22) Määritellään tuotemerkkinoiden laajuuden komission on arvioitava useita vaihtoehtoisia tuotemerkkinoiden määritelmiä. Tällöin on otettava huomioon, että erilaisen seinärakennusmateriaalien käyttö ja keskinäinen korvaavuus riippuu varsin merkittävällä tavalla kansallisista rakennustavoista ja -perinteistä sekä rakennusteollisuuden perusedellytyksistä, minkä vuoksi erot joidenkin ETA:n jäsenvaltioiden välillä ovat hyvin suuria. Komissio on tutkimuksessaan rajoittunut lähinnä Alankomaissa vallitseviin olosuhteisiin, koska se on ainoa jäsenvaltio, jossa markkinaosuudet kasvavat yrityskeskittymän seurauksena kilpailuoikeuden kannalta merkittävällä tavalla.

a) *Ilmoituksen tehneen osapuolen käyttämä markkinoiden määritelmä (seinärakennusmateriaalit)*

- (23) Hanielin mukaan seinärakennusmateriaalien markkinoita voidaan pitää yhtenäisinä ottaen huomioon vallitsevat kilpailuedellytykset, erityisesti siksi, että hintoja ei ole eriytetty käytön mukaan ja että myynti tapahtuu yhtenäisellä tavalla rakennusainekauppiaiden kautta. Näille markkinoille kuuluvat kaikki seinien rakentamisessa käytetyt tuotteet: tiilet, betonitiilet, kalkkihiekkatiilet, höyrykarkaistut kevytbetonitiilet, betonista valmistetut seinäelementit, kalkkihiekkakivielementit, höyrykarkaistut kevytbetonielementit, muuraukselaasti, valubetoni, teräspelti, kipsilevyt, kipsilaatat ja puulevyt. Haniel toteaa, että rakennusta suunniteltaessa valittavana on yleensä useita erilaisia seinärakennusvaihtoehtoja.
- (24) Hanielin mukaan arkkitehti tai rakennuttaja yleensä määrittelee rakennuksen kantavuutta, vanhenemisenkestävyyttä, kunnossapitokustannuksia, lämpöeristystä, paloturvallisuutta ja äänieristystä koskevat vaatimukset. Joissakin tapauksissa arkkitehti myös valitsee rakennusmateriaalit laatiessaan rakennusta koskevan eritelmän. Hanielin mukaan nämä eritelmät kuitenkin jättävät usein liikkumavaraa vaihtoehtoisille ratkaisuille. Rakennusyhtiö voi valita rakennusmateriaalin vapaasti, kunhan valittu rakennusmateriaali täyttää eritelmässä asetetut vaatimukset. Rakennusyhtiö voi siis hanke-ehdotuksessa ehdottaa joko tietyn rakennusmateriaalin käyttöä tai vaihtoehtoisia ratkaisuja.

(25) Haniel myöntää kuitenkin, että erilaiset seinärakennusmateriaalit eivät ole kaikissa käyttötarkoituksissa aina keskenään täysin korvaavia. Koska kantaviin seiniin ja ei-kantaviin seiniin käytettävien rakennusaineiden vaatimukset eroavat toisistaan huomattavasti, Hanielin mielestä on syytä erottaa toisistaan kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat ja ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat.

b) *Komission aiempi käytäntö (muuraus / kantava muuraus)*

(26) Asiassa Preussag/Hebel⁽⁷⁾ tekemässään päätöksessä komissio tarkasteli kahta vaihtoehtoista tuotemerkkinoiden määritelmää mutta ei kuitenkaan tehnyt lopullista päätöstä. Ensinnäkin komissio tarkasteli kaikkien seinärakennuksessa käytettävien rakennusaineiden markkinoita, joihin kuuluisivat tiiliseiniin käytettävät muurauskivet, kalkkiahiekkatiilet, höyrykarkaistut kevytbetonitiilet ja hohkakivet, joiden avulla voidaan rakentaa seinää muuraamalla. Tuolloisissa tutkimuksissa kävi ilmi, että nämä tuotteet olivat rakennusta suunniteltaessa keskenään vaihtoehtoisia. Komission mielestä tähän markkinoiden määritelmään oli mahdollista sisällyttää lisäksi jako kantaviin ja ei-kantaviin seiniin (kantava muuraus). Betonista valmistetut seinäelementit ja valubetonin jäivät tuolloin tarkastelun ulkopuolelle.

c) *Bundeskartellamntin käytäntö (muuraus)*

(27) Bundeskartellamntin vakiintuneena käytäntönä on määritellä seinärakennusmateriaalien tuotemerkkinat samalla tavalla kuin komissio ne aluksi määritteli asiassa Preussag/Hebel tekemässään päätöksessä. Bundeskartellamnt käyttää lähtökohtana nousevan sisäkuoren muurauksessa käytettävien rakennusaineiden markkinoita, joihin kuuluvat höyrykarkaistusta kevytbetonista valmistetut tuotteet, kalkkiahiekkakivituotteet, tiilet, hohkakivet ja betonitiilet. Bundeskartellamnt ei tee eroa kantavien ja ei-kantavien seinien välillä. Sen mukaan Saksassa molempiin seinätyyppeihin käytetään pääosin samoja materiaaleja.

d) *Alankomaiden kilpailuviranomaisen NMa:n käytäntö (kantavien seinien rakennusmateriaalit)*

(28) Alankomaiden kilpailuviranomainen (Nederlands Mededingingsautoriteit, NMa) sen sijaan erottaa toisistaan kantavat ja ei-kantavat seinät, koska sen mukaan Alankomaissa käytetään kantaviin seiniin usein eri materiaaleja

kuin ei-kantaviin seiniin⁽⁸⁾. Kalkkiahiekkakivi, jota käytetään molempiin seinätyyppeihin, kilpailee kulloisestakin käyttötarkoituksesta riippuen muiden materiaalien kanssa. NMa on sisällyttänyt kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoiden määritelmäänsä kaikki seinärakennusmateriaalit, joita käytetään kantaviin seiniin. Niihin eivät kuulu ainoastaan edellä mainitut muurauksessa käytettävät seinärakennusmateriaalit (kivi kiven päälle) vaan myös betonielementit ja valubetonin. On kuitenkin syytä huomauttaa, että myöhemmin tekemässään päätöksessä NMa on esittänyt mahdollisuuden valubetonin ja muiden seinärakennusmateriaalien erottamiselle toisistaan⁽⁹⁾.

3. ARVIOINTI

(29) Komissio päättelee käytettävissä olevien tietojen ja varsinkin tekemänsä markkinatutkimuksen perusteella NMa:n tavoin, että Alankomaissa on syytä erottaa toisistaan kantavien seinien ja ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien tuotemerkkinat mutta näitä markkinoita ei ole mielekästä jakaa edelleen muurauksessa käytettäviin rakennusaineisiin ja muihin materiaaleihin (erityisesti betonituotteisiin). Kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat käsittävät kaikki seinärakennusmateriaalit, joita käytetään kantaviin seiniin, esimerkiksi tiilet, kalkkiahiekkakiven, höyrykarkaistun kevytbetonin, betonitiilet, betonista valmistetut seinäelementit ja mahdollisesti myös valubetonin. Markkinatutkimuksen tuloksen perusteella määritelmän ulkopuolelle olisi syytä jättää valubetonin, varsinkin tunnelimenetelmässä käytettävä. Määritelmästä ei ole kuitenkaan tarpeen tehdä lopullista päätöstä, koska se ei vaikuta yrityskeskittymän arviointiin. Ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat käsittävät näin ollen kaikki seinärakennusmateriaalit, joita käytetään ei-kantaviin seiniin, esimerkiksi kalkkiahiekkakiven, höyrykarkaistun kevytbetonin, kipsilaatat, kipsilevyt, teräspeltilevyt ja puun. Tämä päätelmä perustuu jäljempänä esitettäviin seikkoihin.

(30) Kaikki rakennusaineet, jotka sisältyvät Hanielin ehdottamaan markkinoiden määritelmään, soveltuvat seinien rakentamiseen, johon niitä myös tosiasiallisesti käytetään. Komission Alankomaissa tekemä markkinatutkimus on kuitenkin osoittanut, että kaikki nämä materiaalit eivät kilpaile keskenään.

⁽⁷⁾ Asiassa COMP/M.1866 – Preussag/Hebel, 29.3.2000 tehty päätös.

⁽⁸⁾ NMa:n asiassa 124, CVK Kalkzandsteen, 20.10.1998 tekemä päätös.

⁽⁹⁾ NMa:n asiassa 2427, NCD – Fernhout, 29.2.2000 tekemä päätös.

a) **Erilaisten seinärakennusmateriaalien ominaisuudet**

- (31) Edellä mainituilla seinärakennusmateriaaleilla on erilaisia ominaisuuksia, jotka on otettava huomioon valittaessa tiettyyn rakennushankkeeseen seinärakennusmateriaali.
- (32) Kalkkihiiekkakivi on edullinen rakennusaine, josta ei voida tehdä yhtä suuria osia kuin höyrykarkaistusta kevytbetonista mutta jonka enimmäiskoko, 900 × 625 × 300 mm, on kuitenkin suurempi kuin perinteisten muurauuskivien. Lisäksi kalkkihiiekkakiven pinta on höyrykarkaistun kevytbetonin tapaan tasainen, eikä sitä sen vuoksi tarvitse tasoittaa. Elementit voidaan liimata yhteen. Lisäksi kalkkihiiekkakivituotteet sahataan tehtaalla rakennusuunnitelmien mukaisesti, joten päätyelementit ja ikkuna-aukkoelementit saadaan rakennustyömaalle valmiina. Näiden seikkojen ansiosta aikaa tarvitaan vähemmän ja palkkakustannukset ovat pienemmät kuin esimerkiksi tiiliä käytettäessä. Kalkkihiiekkakiveä käytettäessä ei ole myöskään tarpeen tehdä suuria investointeja esimerkiksi raskaiden nostureiden hankkimiseksi, kuten betonielementtien tapauksessa, tai valumuottien hankkimiseksi, kuten valubetonin tapauksessa. Alankomaissa kalkkikiveä käytetään sen erinomaisen kantavuuden vuoksi kantaviin seiniin ja vähäisemmässä määrin ei-kantaviin seiniin. Noin [60–80]*(*)-[>80]* prosenttia rakentamiseen käytetystä kalkkihiiekkakivestä käytetään Alankomaissa kantaviin muurauksiin. Ei-kantaviin seiniin käytettäessä kalkkihiiekkakiven haittapuolena on sen suhteellinen painavuus (se on noin kaksi kertaa raskaampaa kuin höyrykarkaistu kevytbetoni). Sillä on kuitenkin hyvät äänieristysominaisuudet, ja se soveltuu varsinkin korkeisiin ei-kantaviin seiniin, joita tarvitaan usein muussa kuin asuntorakentamisessa. Kalkkihiiekkakivi on Alankomaissa perinteinen ja suosituin seinärakennusmateriaali.
- (33) Betonielementtejä käytettäessä muuraaminen ei ole tarpeen, koska elementit ovat jo valmiiksi halutun seinän kokoisia. Betoni on tuote, joka voidaan valmistaa melko yksinkertaisista raaka-aineista. Betonielementtien pystyttämiseen tarvitaan kuitenkin nostureiden kaltaisia suuria apuvälineitä, mistä aiheutuu investointikustannuksia. Keskisuurissa hankkeissa (vähintään 10 yksikköä) niiden avulla voidaan kuitenkin säästää kustannuksissa, koska seinä valmistetaan tehtaassa ja sen pystyttämiseen tarvitaan suhteellisen vähän henkilöstöä ja aikaa. Mitä suuremmasta hankkeesta on kyse, sitä pienemmät ovat valmiin seinän kustannukset.
- (34) Valubetonin käsittelystä aiheutuu rakennustyömaalla kaikista suurimmat investointikustannukset, mikä pätee varsinkin tunnelimenetelmään. Valamisessa tarvittavan, toistuvasti käytettävän muotin valmistus ja käyttö on niin kallista, että se kannattaa vasta rakennettaessa vähintään 30–50 asuntoa, jotka ovat samanmuotoisia ja samankokoisia. Käytettäessä valubetonia tunnelimenetelmässä joustavuus muodon ja koon suhteen on siis vähäinen. Alankomaissa kuitenkin pyritään joustavuuteen myös suurehkoissa hankkeissa yksitoikkoisuuden välttämiseksi. Lisäksi valubetonia käytetään rakennettaessa sekä yksittäisiä asuntoja että kerrostaloja, joiden kantavuus halutaan varmistaa valetulla betonirungolla, joka sitten täytetään ei-kantavilla seinärakennusmateriaaleilla.
- (35) Höyrykarkaistu kevytbetoni on kallis seinärakennusmateriaali. Sitä valmistetaan korkealuokkaisista, kalliista lähtöaineista suurin energiakustannuksin. Suuret elementit on vahvistettava teräksellä (raudoitettava), mikä nostaa hintaa entisestään, koska raudoitusten valmistamisesta aiheutuu huomattavia lisäkustannuksia. Höyrykarkaistun kevytbetonin raudoitus on, päinvastoin kuin betonin teräsvahvistuksissa, pinnoitettava syöpymistä estävällä aineella. Höyrykarkaistun kevytbetonin rakenteelliset ominaisuudet ovat jossain määrin heikkomat kuin kalkkihiiekkakiven, mutta siitä on kuitenkin mahdollista tehdä kantavat seinät enintään kahteen kerrokseen. Höyrykarkaistun kevytbetonin lämmöneristysominaisuudet ovat kuitenkin erinomaiset. Saksassa noin 80 prosenttia seinien rakentamiseen käytetyistä höyrykarkaistuista kevytbetonituotteista käytetään kantaviin seiniin ja vain 20 prosenttia ei-kantaviin seiniin. Alankomaissa taas tilanne on päinvastainen: siellä noin 80–85 prosenttia höyrykarkaistusta kevytbetonista käytetään ei-kantaviin seiniin.
- (36) Kipsi on kevyt materiaali. Tämän ominaisuuden vuoksi se soveltuu erinomaisesti ei-kantaviin seiniin. Lattian kantavuusvaatimukset ovat vähäisiä, ja tilaa säästyy. Puutteellisen kantavuuden vuoksi kipsiä voidaan käyttää ainoastaan ei-kantaviin seiniin.
- (37) Tiilet ovat seinärakennusmateriaalina suhteellisen pienikokoisia, ja koska niiden pinta on epätasainen, saumat on tasoitettava. Niinpä niiden käsittelyyn tarvitaan suhteellisen paljon aikaa ja palkkakustannukset ovat suhteellisen suuret, minkä vuoksi tiili ei sovellu teolliseen rakentamiseen.
- b) **Kantaviin seiniin ja ei-kantaviin seiniin käytettävien rakennusmateriaalien erottaminen toisistaan**
- (38) Markkinatutkimus osoitti, että sekä rakennuttaja, arkkitehti että rakennusyhtiö vaikuttavat päätökseen tiettyyn hankkeeseen valittavasta seinärakennusmateriaalista. Näiden kolmen henkilöryhmän vaikutusvalta seinärakennusmateriaalien valintaan vaihtelee tapauskohtaisesti.

(*) Tätä tekstiä on osin muokattu, jotta varmistetaan, ettei luottamuksellista tietoa paljasteta; nämä kohdat on kirjoitettu hakasulkuihin ja merkitty tähdellä.

- (39) Valintaa tehtäessä merkityksellisiä ovat rakennuttajan mieltymykset esimerkiksi esteettisten seikkojen ja rakennuskustannusten suhteen ja arkkitehdin laatimat rakennetta koskevat ohjeet. Seinärakennusmateriaalia valittaessa huomioon otettavia arviointiperusteita ovat laatu, rakenteelliset ominaisuudet, käytön joustavuus, ulkonäkö, materiaalin hinta ja käsittelykustannukset. Tällöin on otettava huomioon rakennushankkeen erityiset vaatimukset samoin kuin rakennuksen käyttötarkoitus, tarvittava kantavuus, vanhenemisenkestävyys, paloturvallisuus ja äänieristys, tekniset lisämahdollisuudet, aikataulu ym. sekä hankkeen kokonaiskustannukset. Mikäli rakennusyhtiöllä on tarjolla seinärakennusmateriaalien valintaa koskevia vaihtoehtoja, kustannukset ja rakennusaikataulu on otettava huomioon. Niihin puolestaan vaikuttavat rakennusyhtiön kokemus tietyistä rakennusaineista ja rakennusyhtiön käytettävissä olevat investointivarat ja apuvälineet (esimerkiksi nosturit). Kustannustekijän osalta on otettava huomioon, että materiaalikustannukset muodostavat aina vain osan seinän pystyttämisen kokonaiskustannuksista.
- (40) Tämän vuoksi komissio tiedusteli markkinatutkimukseensa kaikilta näiltä päätöksentekijöiltä, kuinka he toimivat valitessaan seinärakennusmateriaalin. Tietoja pyydettiin myös eri rakennusaineiden tuottajilta. Alankomaissa tutkimus osoitti, että rakennusaineiden valinnassa ratkaisevana seikkana on se, valitaanko rakennusaineita kantaviin seiniin vai ei-kantaviin seiniin.
- (41) Kantavien seinien ja ei-kantavien seinien erona on, kuten nimityksestäkin käy ilmi, seinärakennusmateriaalin kantavuus. Kantavat seinät varmistavat rakennuksen vakavuuden. Tällöin kyseessä ovat usein ulkoseinät, joskin myös sisäseinillä voi olla tämä tehtävä. Ne on pidettävä erillään rakennuksen sellaisista seinistä, jotka eivät vaikuta kantavuuteen vaan jotka ainoastaan toimivat tilanjakajina tai täyttävät kantavan rungon sisällä olevia välitiloja (ulko- ja sisäseinät). Kantavien seinien rakennusmateriaalien on täytettävä tietyt paineenkestoa, kantavuutta ja jäykkyyttä koskevat vaatimukset. Ei-kantaviin seiniin käytettäviä materiaaleja koskevat sen sijaan muut, mahdollisesti jopa päinvastaiset vaatimukset. Kevyempien ei-kantavien seinien etuna onkin se, että ne kuormittavat sisäkattojen kantavuutta vähemmän. Ohuet ei-kantavat seinät puolestaan ovat tilaa säästäviä.
- (42) Kantavien seinien ja ei-kantavien seinien erilaiset vaatimukset johtavat Alankomaissa siihen, että erilaisiin käyttötarkoituksiin valitaan erilaisia rakennusaineita. Alankomaissa kantaviin seiniin käytetään pääasiallisesti kalkkahiiekkakiveä. Kaikista kantavista seinistä [50–60]* prosenttia valmistetaan kalkkahiiekkakivestä. Rakennusaineista toiseksi eniten käytetään betonia. Kaikista kantavista seinistä 12 prosenttia valmistetaan valubetonista. Vähintään kaksi viidesosaa tästä rakennusaineesta käytetään tunnelimenetelmässä⁽¹⁰⁾. Betonisista seinäelementeistä valmistettujen kantavien seinien osuus on kahdeksan prosenttia. Sekä höyrykarkaistun kevytbetonin että tiilien merkitys on hyvin vähäinen: höyrykarkaistun kevytbetonin osuus on kaksi prosenttia ja tiilien osuus viisi prosenttia.
- (43) Ei-kantaviin seiniin sen sijaan käytetään pääasiallisesti kipsituotteita. Ei-kantavista seinistä 44 prosenttia valmistetaan kipsituotteista. Toiseksi eniten käytetään höyrykarkaistua kevytbetonia, jonka osuus on 20 prosenttia, ja kolmanneksi eniten kalkkahiiekkakiveä, jonka osuus on [15–20]* prosenttia.
- (44) Tällainen kysynnän rakenne on ominainen Alankomaille ja eroaa selkeästi kysynnästä muissa maissa, esimerkiksi Saksassa. Siellä kantaviin seiniin ja ei-kantaviin seiniin käytettävän höyrykarkaistun kevytbetonin osuudet ovat juuri päinvastaiset Alankomaihin verrattuna. Saksassa kaikista höyrykarkaistuista kevytbetonituotteista 80 prosenttia käytetään kantaviin seiniin, kun taas Alankomaissa 85–90 prosenttia niistä käytetään ei-kantaviin seiniin. Saksassa betonin käyttö kantaviin seiniin asuntorakentamisessa on vähäistä, sen sijaan tiiliä ja muita muurauskiviä käytetään edelleen paljon. Belgiassa betonitiiliä näkyy käytettävän huomattavasti enemmän kuin Alankomaissa, ja niitä käytetään perinteisesti seinärakennusmateriaalina. Valubetonin käyttö tunnelimenetelmässä on Saksassa ja Belgiassa paljon vähäisempää kuin Alankomaissa.
- (45) Kysynnän rakenteelliset erot johtuvat toisaalta rakennusperinteiden ja esteettisten näkemysten eroista, toisaalta pitkälle kehittyneestä teollisesta rakentamisesta Alankomaissa.
- (46) Alankomaissa suurhankkeet ovat tyypillisiä myös asuntorakentamiselle. Alle 20 prosenttia kaikista uusista asunnoista kuuluu omakotirakentamisen piiriin. Saksassa omakotirakentamisen osuus sen sijaan on yli 90 prosenttia. Alankomaissa hallitus hyväksyy suurten alueiden kaavoittamisen asuinalueiksi, joille rakennusteollisuus sitten rakentaa jopa tuhansia asuntoja (joita ovat esimerkiksi ns. VINEX locaties -asunnot). Tämän suuruisissa hankkeissa kannattaa valita rakennusmateriaaleja, joihin liittyvät investointikustannukset ovat suuria mutta palkkakustannukset pieniä, esimerkiksi tunnelimenetelmässä käytettävää valubetonia. Tämän vuoksi tiilien merkitys on lähes olematon; niiden käsittely rakennustyömaalla on hyvin työlästä (pieni koko ja saumojen tasoittamisen välttämättömyys), minkä vuoksi niistä aiheutuu suuret palkkakustannukset ja niiden käsittelyyn tarvitaan paljon aikaa.

⁽¹⁰⁾ Osapuolten mukaan tunnelimenetelmässä käytetyn valubetonin osuus on 40 prosenttia, mutta markkinatutkimuksen mukaan osuus voi olla suurempikin.

- (47) Kalkkihiekkakivi on Alankomaissa perinteisesti käytetty rakennusmateriaali, sillä se on suhteellisen halpaa ja sitä voidaan käyttää rakentamisessa erittäin joustavasti, nopeasti ja edullisesti (suuret elementit sahataan tehtaalla haluttuun muotoon, tasoittaminen ei tarpeen).
- (48) Höyrykarkaistu kevytbetoni, jota käytetään Saksassa hyvien lämmöneristysominaisuuksiensa vuoksi yleisesti kantaviin seiniin, ei Alankomaissa näistä ominaisuuksista huolimatta kestä vertailua kalkkihiekkakiveen huomattavasti korkeamman hintansa vuoksi. Saksassa kantaviin seiniin käytetään 30 senttimetrin paksuisia höyrykarkaistuja kevytbetonielementtejä. Elementit rappamalla ja maalaamalla saadaan valmis seinä, joka täyttää lämmöneristykseen liittyvät suuret vaatimukset. Julkisivumuurauksesta ja lisäeristeistä ei aiheudu kustannuksia. Sen sijaan Alankomaissa tasaiset rapatut ulkoseinät eivät ole yleisiä. Siellä suositaan julkisivuja, jotka näyttävät tiiliseinäiltä. Tämä toteutetaan muuratuilla julkisivuseinillä, jotka sijoitetaan kantavan seinän eteen. Tämä merkitsee sitä, että höyrykarkaistun kevytbetonin kustannukset menetetään; höyrykarkaistua kevytbetonia käytettäessä eristäminen ja julkisivumuuraus eivät ole tarpeen. Näin ollen höyrykarkaistu kevytbetoni on selvästi kalkkihiekkakiveä kalliimpi rakennusaine. Tämän vuoksi höyrykarkaistua kevytbetonia käytetään Alankomaissa kantaviin seiniin asuntorakentamisessa vain poikkeustapauksissa.
- (49) Koska höyrykarkaistu kevytbetoni kuuluu samaan hintaluokkaan kuin kipsiseinät ja on suhteellisen kevyttä mutta lämmöneristysominaisuuksiltaan parempi, höyrykarkaistuja kevytbetonituotteita käytetään Alankomaissa ei-kantaviin seiniin. Myös kalkkihiekkakiveä käytetään tähän tarkoitukseen. Ensinnäkin tällä rakennusaineella on erittäin hyvät äänieristysominaisuudet, mikä ehkä kompensoi sen painavuudesta aiheutuvia haittapuolia. Lisäksi se soveltuu rakenteellisten ominaisuuksiensa vuoksi varsinkin korkeisiin ei-kantaviin seiniin, joita tarvitaan usein muussa kuin asuntorakentamisessa.
- (50) Näin ollen kantaviin seiniin käytettävien tuotteiden ja ei-kantaviin seiniin käytettävien tuotteiden välinen kilpailu on Alankomaissa vähäistä. Tämän vuoksi komission on erotettava toisistaan kantavia seiniä koskevat tuotemarkkinat ja ei-kantavia seiniä koskevat tuotemarkkinat. Tämä ero on tehtävä huolimatta siitä, että eräitä seinärakennusmateriaaleja, jotka soveltuvat käytettäväksi kantaviin seiniin, voidaan käyttää myös ei-kantaviin seiniin ja päinvastoin. Tämä koskee erityisesti kalkkihiekkakiveä, joka on ainoa seinärakennusmateriaali, jota käytetään huomattavassa määrin sekä kantaviin että ei-kantaviin seiniin. Molempiin seinätyyppisiin soveltuvien tuotteiden valmistajat kilpailevat kantavia seiniä koskevilla markkinoilla paljolti muiden valmistajien kanssa, ja heidän kilpailuedellytyksensä ovat toisenlaiset kuin ei-kantavia seiniä koskevilla markkinoilla.
- (51) Koska CVK on Alankomaiden ainoa kalkkihiekkakiven tuottaja, sen hinnoittelua kantaviin seiniin käytettävien tuotteiden osalta eivät rajoita hinnat, joita markkinoilla pyydetään tuotteista, jotka on tarkoitettu ei-kantaviin seiniin. Komission markkinatutkimus osoittaa, että CVK tuntee hyvin tuotteidensa konkreettisen käytön⁽¹⁾ ja voinee sen vuoksi huomioida kalkkihiekkakivituotteidensa hinnoittelussa sen, käytetäänkö tuotteita kantaviin vai ei-kantaviin seiniin. Jos asianlaita ei ole näin, on syytä olettaa, että CVK:n hinnoittelu myötäilee ensisijaisesti kantavia seiniä koskevien markkinoiden vaatimuksia, koska CVK myy [>80]* prosenttia tuotteistaan kantavien seinien markkinoilla. Ei-kantavia seiniä varten myytyjen kalkkihiekkakivituotteiden vain kymmenen prosentin osuus CVK:n kokonaismyynnistä on liian vähäinen, jotta sillä voitaisiin olettaa olevan mainittavaa vaikutusta CVK:n hinnanmuodostukseen sen kantaviin seiniin tarkoitettujen tuotteiden myynnissä.
- (52) Markkinatutkimuksen tulos nostaa esiin kysymyksen, missä määrin myös valubetonin on katsottava kuuluvan kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoille. Tämä koskee erityisesti tunnelimenetelmässä käytettävää valubetonia. Kuten edellä jo todettiin, tästä rakennustavasta aiheutuu suuret kiinteät investointikustannukset, minkä vuoksi se on kannattava vasta rakennettaessa vähintään 30–50 asuntoa, jotka ovat samanmuotoisia ja samankokoisia. Toisin sanoen tätä menetelmää ei voida pitää vaihtoehtona pienissä hankkeissa eikä myöskään suurissa hankkeissa, joissa pyritään esteettisistä tai sosiaalisista syistä välttämään kaavamaisista rakennustapaa. Kuten edellä todettiin, tunnelimenetelmässä valmistetaan samalla kertaa sekä seinät että sisäkatot. Näistä syistä tunnelimenetelmän valitseminen ei ole niinkään hintaan vaan järjestelmään perustuva päätös. Kysymys valubetonin ja varsinkin tunnelimenetelmässä käytettävän valubetonin kuulumisesta kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoille voidaan kuitenkin jättää avoimeksi, koska sillä ei ole vaikutusta arvioinnin lopputulokseen.

4. TIIVISTELMÄ MERKITYKSELLISISTÄ TUOTEMARKKINOISTA

- (53) Edellä erityisesti 29–52 kappaleessa mainittujen seikkojen perusteella komissio katsoo, että arvioitaessa ilmoitettua yrityskeskittymää koskevaa ehdotusta Alankomaiden seinärakennusmateriaalien markkinat on jaettava kantavia seiniä koskeviin markkinoihin ja ei-kantavia seiniä koskeviin markkinoihin. Kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoiden osalta voidaan jättää avoimeksi kysymys, kuuluuko valubetoni ja erityisesti tunnelimenetelmässä käytettävä valubetoni näille markkinoille.

⁽¹⁾ Varsinkin erityistä käyttöä varten leikattujen elementtien ja erikoistoimitusten osalta; vrt. 32 kappale. Haniel on lisäksi ilmoittanut, että tietystä seinänlujuudesta lähtien on yleensä syytä olettaa, että tuotetta käytetään kantaviin seiniin.

(54) Mikäli muissa jäsenvaltioissa havaitaan päällekkäisyyttä Hanielin ja Felsin toiminnoissa, joita komissio edelleen tutkii siirrettyään osan asiasta Bundeskartellamtin käsiteltäväksi, merkityksellisten tuotemerkkinoiden täsmällinen määrittely voidaan jättää tekemättä, koska kilpailuongelmia ei ilmene riippumatta siitä, millä tavalla markkinat määritellään.

B. MERKITYKSELLISET MAANTIETEELLISET MARKKINAT

(55) Hanielin ja Felsin toiminnoissa on päällekkäisyyttä paitsi Saksassa myös Alankomaissa, Belgiassa ja mahdollisesti Ranskassa. Siltä osin kuin yrityskeskittymäasiaa ei ole siirretty Bundeskartellamtin käsiteltäväksi, päällekkäisyyden seurauksena on kilpailuoikeuden kannalta merkittävä markkinaosuuksien kasvu ainoastaan Alankomaissa.

(56) Haniel määrittelee Alankomaihin liittyvät merkitykselliset maantieteelliset markkinat valtakunnallisiksi. Vaikka eräät rakennusaineita myyvät yritykset toimivatkin alueellisesti, kuljetuskustannukset eivät Alankomaissa ole niin merkittäviä, että rakennusaineita ei voitaisi toimittaa ympäri maata. Seinänrakennusmateriaalit kuljetetaan kuorma-autoilla, yleensä tuotantopaikasta suoraan rakennustyömaalle.

(57) Tutkimukset ovat vahvistaneet, että Alankomaiden markkinat ovat valtakunnalliset. Komission markkinatutkimuksessa kävi ilmi, että useimpien seinänrakennusmateriaalien ilmoitettuihin hintoihin sisältyy rahti mihin tahansa osoitteeseen Alankomaissa, vaikka kuljetuskustannukset eivät olekaan merkitykselliset. Koska CVK on ainoa kalkkihiikkakiven tuottaja ja tarjoaja, se voi lisäksi toimittaa tuotteitaan mille tahansa Alankomaissa sijaitsevalle rakennustyömaalle lähimmästä kalkkihiikkakivitehtaastaan.

(58) On ilmeistä, että Alankomaiden rajaseuduille suuntautuu seinänrakennusmateriaalien tuontia Belgiasta ja Saksasta. Tämä tuonti on kuitenkin vähäistä, joten se ei ole riittävä peruste Belgian ja Saksan osien sisällyttämiseksi merkityksellisiin maantieteellisiin markkinoihin. Markkinatutkimus on osoittanut, että markkinoillepääsulle on olemassa esteitä, joita aiheutuu varsinkin erilaisista rakennus- ja työsuojelumääräyksistä. Esimerkiksi käsin työstettävät kivet saavat Alankomaissa painaa enintään 18 kilogrammaa, mikä ei päde muissa jäsenvaltioissa. Toisaalta esimerkiksi Saksassa vertailukelpoiset seinät ovat rakennusstandardien vuoksi paksumpia ja tästä johtuvan suuremman materiaalityöarvon vuoksi myös kalliimpia kuin Alankomaissa. Kaikki merkittävät yritykset, jotka toimivat Alankomaiden seinänrakennusmateriaalien markkinoilla, myös sijaitsevat Alankomaissa. Alankomaissa toimivat belgialaiset ja saksalaiset tuottajat toimivat myös alankomaalaisten tytäryhtiöiden kautta.

(59) Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella komissio katsoo, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat on Alankomaiden osalta tässä päätöksessä määriteltävä valtakunnallisiksi.

C. KILPAILUOIKEUDELLINEN ARVIOINTI

(60) Käsiteltävänä oleva yrityskeskittymä ei luo eikä vahvista millään asianomaisilla merkityksellisillä tuote- eikä maantieteellisillä markkinoilla sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua määräävää markkina-asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla olennaisesti estyisi.

(61) Hanielin ja Felsin toiminnoissa on päällekkäisyyttä Saksassa, jonka markkinoita komissio ei kuitenkaan tässä menettelyssä tutki, ja lisäksi Alankomaissa sekä vähäisessä määrin Belgiassa ja mahdollisesti Ranskassa.

1. ALANKOMAAT

a) *Hanielin määräysvalta CVK:ssa*

(62) Yrityskeskittymän arvioimiseksi kilpailuoikeudellisesti olennaista on se, katsotaanko osuuskunta CVK:n markkinaosuuksien kuuluvan Hanielille, jolla on välillinen 50 prosentin osakkuus CVK:ssa.

(63) Alankomaissa on yhteensä 11 kalkkihiikkakivitehdasta, jotka kaikki ovat osuuskunta CVK:n jäseniä. Näistä tehtaista Haniel omistaa viiden tehtaan kaikki osakkeet, alankomaalainen rakennusaineyhtymä Cementbouw omistaa kolmen muun tehtaan kaikki osakkeet, ja loput kolme tehdasta ovat puoliksi Hanielin ja puoliksi Cementbouw'n omistamia. Osuuskunta CVK:ssa ovat osakkeina siihen kuuluvat 11 kalkkihiikkakivitehdasta siten, että Hanielin kokonaan omistamalla tytäryhtiöillä ja Cementbouw'n kokonaan omistamalla tytäryhtiöillä yhdessä on yhtä suuret osakkuudet CVK:ssa, joten sekä Hanielilla että Cementbouw'lla on välillinen 50 prosentin osakkuus CVK:ssa.

(64) Vuonna 1999 tehdyllä yhteistyösopimuksella siirrettiin jäsenyritysten liikkeenjohtotehtävät CVK:lle, joka alun perin oli jäsenyritystensä yhteinen myyntiorganisaatio. Yhteistyösopimuksessa ja CVK:n säännöissä (statuten) määrätään muun muassa, että CVK:n jäsenyritysten on noudatettava CVK:n antamia ohjeita, emoyhtiöiden edustajien nimittämistä CVK:n elimiin on rajoitettu ja jäsenyrityksillä on velvollisuus ottaa CVK:n edustaja liikkeenjohtoon. Lisäksi on sovittu, että jäsenyritykset voivat nimittää liikkeenjohtoon ainoastaan yhden osakasyrityksen edustajan.

- (65) Osuuskunnan hallitus (Raad van Bestuur) tekee CVK:ta koskevat strategiset päätökset yksinkertaisella enemmistöllä. Hallituksen ja hallintoneuvoston (Raad van Commissarissen) jäsenten nimittämisestä ja erottamisesta päätetään jäsenkokouksessa yksinkertaisella enemmistöllä. Yhteistyösopimuksen ja osuuskunnan sääntöjen mukaan kenelläkään hallituksen jäsenellä ei saa olla tehtäviä CVK:n jäsenten emoyhtiöissä (Haniel ja Cementbouw) ja hallintoneuvostossa enemmistö ei saa olla henkilöillä, joilla on tehtäviä Hanielissa ja Cementbouw'ssa. CVK:n ja sen jäsenten johtamisesta vastaa hallitus; hallintoneuvostolla on sille Alankomaiden yhtiöoikeuden mukaisesti perinteisesti kuuluvat valvontaoikeudet mutta ei välitöntä oikeutta puuttua yrityksen strategisiin päätöksiin.
- (66) Haniel katsoo, että edellä kuvatun CVK:n yhtiöoikeudellisen rakenteen vuoksi osuuskunnassa määräysvaltaa käyttää Hanielin ja Cementbouw'n välillisistä 50 prosentin osakkuuksista huolimatta osuuskunta itse eivätkä sen jäsenyritykset ja/tai sen osakkaat.
- (67) Sulautuma-asetuksen 3 artiklan 3 kohdan mukaan yritystä koskevalla määräysvallalla tarkoitetaan mahdollisuutta käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä. Olennaista on se, voiko määräysvallan saanut henkilö tai voivatko määräysvallan saaneet henkilöt yksin tai yhdessä määrätä yrityksen strategisista päätöksistä. Tässä suhteessa ratkaisevia ovat yleensä sen elimen kokoonpano ja päätöksentekomenettelyt, joka tekee päätökset johdon nimittämisestä ja erottamisesta ja jonka suostumus mahdollisesti tarvitaan muihin strategisiin päätöksiin.
- (68) CVK:n tapauksessa hallitus yksin tekee yrityksen strategiset päätökset. Sillä, joka päättää hallituksen kokoonpanosta, on näin ollen yritystä koskeva määräysvalta, koska voidaan olettaa, että hallituksen jäsenet ottavat strategisia päätöksiä tehdessään huomioon sen henkilön tai niiden henkilöiden intressit, joka päättää tai jotka päättävät heidän nimittämisestään ja erottamisestaan. Koska CVK:n jäsenkokous nimittää hallituksen jäsenet yksinkertaisella enemmistöllä ja koska jäsenkokouksessa Hanielin kokonaan omistamien jäsenyritysten edustajilla ja Cementbouw'n kokonaan omistamien jäsenyritysten edustajilla on käytettävissään yhtä paljon ääniä, niiden jäsenyritysten edustajat, joissa sekä Hanielilla että Cementbouw'lla on 50 prosentin osakkuus, ovat ratkaisevassa asemassa; näin ollen sekä Haniel että Cementbouw voivat välillisesti estää hallituksen jäsenten nimittämisen ja erottamisen. Hallituksen jäsenen nimittäminen tai erottaminen edellyttää siis aina niiden yksimielisyyttä.
- (69) Tämä tarkoittaa, että Hanielilla ja Cementbouw'lla on sulautuma-asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu yhteinen määräysvalta CVK:ssa.
- (70) Tästä syystä komissio katsoo, että CVK:n markkinaosuudet on tätä päätöstä tehtäessä katsottava Hanielille kuuluviksi.
- b) **Kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat**
- (71) Koska Hanielilla on välillinen osakkuus Alankomaiden ainoassa kalkkihiekkakiven tuottajassa CVK:ssa, sillä on jo nyt määräävä asema kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla. Felsin ostaminen ei kuitenkaan vahvista tätä määräävää markkina-asemaa tuntuvasti. Tämä päätelmä perustuu jäljempänä esitettäviin seikkoihin.
- aa) **Markkinoiden rakenne**
- (72) Vuonna 2000 Alankomaiden kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoiden volyyymi oli 2,1 miljoonaa kuutiometriä ja arvo 356 miljoonaa euroa. Mikäli valubetonin ei katsota kuuluvan kantavia seiniä koskeville markkinoille, näiden markkinoiden volyyymi pienenee 1,8 miljoonaan kuutiometriin ja arvo 276 miljoonaan euroon. Mikäli näiden markkinoiden ulkopuolelle jätetään ainoastaan tunnelimenetelmässä käytettävä valubetoni, niiden volyyymi olisi 1,9 miljoonaa kuutiometriä ja arvo 322 miljoonaa euroa ⁽¹²⁾.

⁽¹²⁾ Luvut perustuvat oletukseen, jonka mukaan 40 prosenttia Alankomaissa käytetystä valubetonista käytetään tunnelimenetelmässä; vrt. alaviite 10.

- (73) Jäljempänä esitetään osapuolten ja niiden tärkeimpien kilpailijoiden markkinaosuudet (volyymin perusteella) ottaen huomioon kaikki kantavien seinien rakennusmateriaalit sekä vaihtoehtoisesti jättämällä valubetoni ja tunnelimenetelmässä käytettävä valubetoni markkinoiden ulkopuolelle ⁽¹³⁾:

Yritys	Rakennusaineet	Markkinaosuus prosentteina		
		Kantavien seinien rakennusmateriaalit, myös valubetoni	Kantavien seinien rakennusmateriaalit ilman tunnelimenetelmässä käytettävää valubetonia	Kantavien seinien rakennusmateriaalit ilman valubetonia
CVK (Haniel/Cementbouw)	Kalkkihiiekkakivi	[50–60]*	[50–60]*	[60–70]*
Fels	Höyrykarkaistu kevytbetoni	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
CVK + Fels		[50–60]*	[50–60]*	[60–70]*
Cementbouw	Betonista valmistetut seinäelementit Valubetoni	[2–5]*	[2–5]*	[2–5]*
Mebin	Valubetoni	[2–5]*	[2–5]*	0,0
NCD	Valubetoni	[0–2]*	[0–2]*	0,0
Ytong	Höyrykarkaistu kevytbetoni	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Wienerberger	Tiilet	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Hanson (Pioneer)	Tiilet Valubetoni	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
Oudenallen	Betonista valmistetut seinäelementit	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*
CRH	Tiilet	[0–2]*	[0–2]*	[0–2]*

⁽¹³⁾ Laskelma perustuu osapuolten arvioihin eri rakennusaineiden osuuksista seinärakennusmateriaalien kulutuksessa ja niiden jakautumisesta kantavien ja ei-kantavien seinien kesken. Mikäli kyseessä ovat sekä kantavissa että ei-kantavissa seinissä käytettävät rakennusmateriaalit (esimerkiksi kalkkihiiekkakivi, höyrykarkaistu kevytbetoni), huomioon on otettu vain kantaviin seiniiin käytettäväksi arvioitu osuus näistä rakennusaineista. Markkinatutkimuksensa perusteella komissio pitää näitä arvioita pääosin oikeina, joskaan käytettävissä ei ole täsmällisiä tilastotietoja.

- bb) **CVK:n (Hanielin) nykyinen määrävä markkina-asema**
- (74) Komissio katsoo, että Hanielilla on CVK-osakkuutensa vuoksi määrävä asema kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla Alankomaissa. Näin on asianlaita riippumatta siitä, katsotaanko valubetonin kuuluvan näille markkinoille vai ei.
- (75) Yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt määrävän markkina-aseman yrityksen taloudelliseksi valta-asemaksi, jonka ansiosta sillä on mahdollisuus estää tehokkaan kilpailun säilyminen merkityksellisillä markkinoilla ja joka antaa sille mahdollisuuden toimia riippumattomasti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaisiinsa sekä myös tuotteensa kuluttajiin. Tällainen markkina-asema ei sulje pois tietynasteista kilpailua, mutta se antaa tällaisessa asemassa olevalle yritykselle ainakin mahdollisuuden vaikuttaa huomattavasti kilpailuedellytyksiin, vaikkei se pystyisikään täysin määräämään niistä, ja joka tapauksessa mahdollisuuden toimia pitkälti tarvitsematta ottaa kilpailua huomioon, ilman että tällaisesta asenteesta aiheutuisi sille haittaa.
- (76) Määrävän markkina-aseman olemassaolo voi johtua useista tekijöistä, jotka yksinään eivät välttämättä ole ratkaisevia, mutta joista erittäin merkityksellinen tekijä on hyvin suuret markkinaosuudet. Merkittävä osoitus määrävän markkina-aseman olemassaolosta on keskittymään osallistuvien yritysten markkinaosuuksien ja niiden kilpailijoiden, varsinkin tärkeimmän kilpailijan, markkinaosuuksien välinen suhde⁽¹⁴⁾.
- (77) Hanielin (CVK:n) osuus kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoista on yli [50–60]* prosenttia. Hanielin tärkein kilpailija on Cementbouw⁽¹⁵⁾, jonka markkinaosuus on vajaat [2–5]* prosenttia. Tähän lukuun ei sisälly Cementbouw'n CVK-osakkuus, jonka tässä arvioinnissa on katsottu kuuluvan kokonaisuudessaan Hanielille. Cementbouw'n noin [2–5]* prosentin markkinaosuus perustuu yksinomaan sen toimintaan betonista valmistettujen seinäelementtien ja valubetonin alalla. Seuraavaksi tärkein kilpailija on valubetonia tuottava Mebin, jonka markkinaosuus on noin [2–5]* prosenttia. Seuraavien kilpailijoiden markkinaosuudet ovat enintään kahden prosentin suuruisia.
- (78) Hanielin (CVK:n) markkinaosuus on siis yli kymmenkertainen verrattuna tärkeimpään kilpailijaan. Hanielin ja Cementbouw'n läheisten rakenteellisten kytkösten ja yhteisten CVK:ta koskevien intressien vuoksi ei kuitenkaan ole lainkaan selvää, missä määrin Cementbouw ja Haniel kilpailevat keskenään. Tärkein kilpailija, joka ei ole etuyhteydessä Hanieliin, on noin [2–5]* prosentin markkinaosuudellaan huomattavasti pienempi; Haniel on [10–15]* kertaa suurempi kuin kyseinen kilpailija.
- (79) Siinä tapauksessa, että valubetonia ei sisällytetä kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoiden määrittelmään, Hanielin (CVK:n) markkinaosuus on [60–70]* prosenttia, sillä Haniel (CVK) ei tarjoa valubetonia. Lisäksi tämän oletuksen mukaisesti katsottaisiin, että tärkein riippumaton kilpailija Mebin ei toimi merkityksellisillä tuotemarkkinoilla. Tällöin jäljelle jäisi ainoastaan pieni joukko huomattavasti pienempiä kilpailijoita, joiden markkinaosuudet olisivat alle [0–2]* prosenttia, osalla jopa huomattavasti tätä pienempiä. Mikäli ainoastaan tunnelimenetelmässä käytettävä valubetoni jätetään markkinoiden määrittelmän ulkopuolelle, Hanielin (CVK:n) markkinaosuus on [50–60]* prosenttia.
- (80) Yksikään Alankomaissa toimivista Hanielin (CVK:n) kilpailijoista ei toimi kalkkiihiekkakivialalla. CVK on Alankomaissa ainoa tämän rakennusaineen tuottaja ja tarjoaja. Kalkkiihiekkakivi on Alankomaissa kuitenkin edellä mainituista syistä perinteinen ja selvästi suosituin seinärakennusmateriaali. Lisäksi se on ainoa seinärakennusmateriaali, jota käytetään huomattavassa määrin sekä kantaviin että ei-kantaviin seiniin.
- (81) Markkinoillepääsulle on olemassa huomattavia esteitä. CVK:n määräysvaltaan kuuluvat kaikki Alankomaissa toimivat kalkkiihiekkakivitehtaat ja selvästi tärkeimpien merkityksellisille tuotemarkkinoille kuuluviksi katsottavien seinärakennusmateriaalien tuotanto. Komission markkinatutkimus on osoittanut, että muiden seinärakennusmateriaalien tuottajien on käytettävä runsaasti aikaa ja tehtävä runsaasti investointeja voidakseen ryhtyä harjoittamaan kalkkiihiekkakivituotteiden valmistusta; sama pätee myös muihin seinärakennusmateriaaleihin kuten höyrykarkaistuun kevytbetoniin. Eri seinärakennusmateriaalien tuotantoprosessit ja siten myös tuotantopaikat eroavat toisistaan. Tuotannon uudelleensuuntaaminen kalkkiihiekkakiveen riippuu myös kalkkiesiintymien lousintaan tarvittavien viranomaislupien saamisesta. Näistä syistä kilpailijoiden tuotannon uudelleensuuntaamista ei pidetä vakavasti otettavana mahdollisuutena.

⁽¹⁴⁾ Asiassa 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, 13.2.1979 annettu tuomio, Kok. 1979, s. 461 (39 kohta); ks. myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-102/96, Gencor v. komissio, 25.3.1999 antama tuomio, Kok. 1999, s. II-753 (201 ja 202 kohta).

⁽¹⁵⁾ Cementbouw oli vuoden 2001 puoliväliin asti alankomaalaisen rakennuskonserni NBM Amstelland NV:n tytäryhtiö. Cementbouw-yhtymä myytiin alkuvuodesta CVC Capital Inc. -nimiselle sijoittajalle.

- (82) CVK:n (Hanielin) asiakkailla ei ole neuvotteluvoimaa. Yksikään asiakkaista ei ole CVK:n liikevaihtoon verrattuna merkittävä ostaja. Kalkkihiekkakivelle, joka on selvästi tärkein merkityksellisille tuotemarkkinoille kuuluvaksi katsottava seinärakennusmateriaali, ei ole vaihtoehtoisia tarjoajia.
- (83) Näin ollen Hanielin markkina-asema voidaan esittää tiivistäen seuraavasti: Hanielin (CVK:n) reilusti yli [50–60]* prosenttiin markkinaosuus on selvästi suurin, ja se on CVK:n kautta etuyhteydessä tärkeimpään kilpailijaan, joka on yli kymmenen kertaa sitä pienempi. Loput markkinoista ovat pirstaleiset ja jakautuvat kilpailijoiden kesken siten, että osuudet ovat muutamien prosenttien suuruista. Lisäksi Hanielin määrävältään kuuluu CVK:n myötä ainoa alankomaalainen tärkeimmän seinärakennusmateriaalin tarjoaja Alankomaissa. Vastapuolen neuvotteluvoima ei tasapainota Hanielin (CVK:n) käytävissä olevaa markkinavoimaa. Kun otetaan huomioon kaikki nämä tekijät, voidaan todeta, että Hanielilla (CVK:lla) on määrävävä asema kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla Alankomaissa.
- cc) **Hanielin (CVK:n) määrävävä markkina-asema ei vahvistu yrityskeskittymän seurauksena**
- (84) Komissio katsoo kuitenkin, että yrityskeskittymä ei vahvista Hanielin (CVK:n) määrävävää asemaa kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla Alankomaissa. Tältä osin ratkaisevia ovat seuraavat näkökohdat:
- (85) Yrityskeskittymän seurauksena Hanielin (CVK:n) markkinaosuus kasvaa vain [0–2]* prosenttia nousten [50–60]* prosenttiin. Mikäli valubetonin ei katsota kuuluvan kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoille, Hanielin (CVK:n) markkinaosuus kasvaisi [0–2]* prosenttiin verran [60–70]* prosenttiin; mikäli merkityksellisten markkinoiden ulkopuolelle jätetään ainoastaan tunnelimenetelmässä käytettävä valubetoni, markkinaosuus kasvaisi [0–2]* prosenttia ja yhteinen markkinaosuus olisi [50–60]* prosenttia.
- (86) Hanielin (CVK:n) olemassa olevan määrävävän markkina-aseman mahdollista vahvistumista ei kuitenkaan voida arvioida pelkästään markkinaosuuden kasvun suuruuden perusteella. Tämä pitää paikkansa ennen kaikkea suhteessa siihen, että Alankomaiden kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat ovat jo niin vakiintuneet, että hyvin rajoitettu kilpailu on enää mahdollista ja näin ollen Hanielin markkina-aseman pienikin vahvistuminen voi mahdollisesti johtaa kilpailijoiden jäljellä olevien mahdollisuuksien häviämiseen. Erityisesti se, että määrävävässä asemassa oleva yritys varmistaa markkina-asemaansa lujittamalla olemassa olevia tai luomalla uusia markkinoille pääsyn esteitä tai laajentamalla muulla tavoin liikkumavaraansa (esimerkiksi tuotevalikoiman laajentaminen) siten, että kilpailijoiden käytävissä olevat toimintamahdollisuudet kaventuvat, voi tapauksen mukaan olla sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ratkaiseva määrävävän markkina-aseman vahvistuminen.
- (87) Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa komission markkinatutkimus on kuitenkin osoittanut, että Felsin myynti Hanielille ei johda tässä mielessä olennaiseen Hanielin (CVK:n) määrävävän markkina-aseman varmistumiseen ja vahvistumiseen.
- (88) Felsin ostamalla Haniel kylläkin laajentaa tuotevalikoimaansa. Ennen keskittymää Hanielilla (CVK:lla) oli tarjonnassaan vain yksi seinärakennusmateriaali, kalkkihiekkakivi, joka kylläkin on kantavissa seinissä ylivoimaisesti yleisin seinärakennusmateriaali mutta jonka asema ei-kantavien seinien osalta (markkinaosuus [15–20]* prosenttia) ei ole sen vahvempi kuin kipsillä tai höyrykarkaistulla kevytbetonillakaan. Fels sitä vastoin valmistaa viimeksi mainittuja tuotteita. Yrityskeskittymän seurauksena Haniel (CVK) ja Fels pystyvät tarjoamaan kaikkia kolmea tuotetta ja näin ollen tyydyttämään suurimman osan kantavien seinien ja ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien tarpeesta.
- (89) Fels ei kuitenkaan kuulu Alankomaiden johtaviin kipsin eikä höyrykarkaistun kevytbetonin tarjoajiin. Myös kantavissa seinissä käytävissä olevan höyrykarkaistun kevytbetonin osalta johtava tarjoaja on Ytong. Vastavasti läheisillä ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla, joilla höyrykarkaistulla kevytbetonilla on merkittävämpi osuus kuin tässä yhteydessä käsitellyillä kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla, Felsillä on vain [5–10]* prosenttiin osuus, kun taas Ytongilla on näillä markkinoilla [15–20]* prosenttiin osuus. Markkinatutkimus on osoittanut, että Ytong on vakiintunut varsinkin suurimpien rakennusainekaupan ryhmittymien keskuudessa ja että sen vuoksi Felsillä on vaikeuksia tuotteidensa toimittamisessa näille ryhmittymille. Tämän vuoksi Fels on nykyisin riippuvainen niin sanotuista vapaista kauppiaista, joiden myynti on muita vähäisempää ja joiden taloudelliset resurssit ovat muita heikommat. Felsillä ei ole Alankomaissa myöskään omaa tuotantolaitosta, vaan se toimii markkinoilla ainoastaan tuonnin kautta. Näin ollen ei ole riittävällä varmuudella odotettavissa, että pelkästään ostamalla Felsin Hanielilla olisi mahdollisuus saada ostajat merkittävässä määrin tilaamaan kaikki tarvitsemansa seinärakennusmateriaalit itseltään ja siten rajoittaa muiden tarjoajien toimintamahdollisuuksia entisestään. Niinpä markkinatutkimukseen osallistuneet ostajat viittasivat kyllä Hanielin tarjoaman tuotevalikoiman laajenemiseen mutta ilmoittivat samalla, etteivät ole huolissaan huomattavien hinnankorotusten mahdollisuudesta niin kauan kuin Ytong säilyy markkinoilla höyrykarkaistun betonin riippumattomana tarjoajana.
- (90) Näin ollen itsenäisenä kilpailijana toimivan Felsin poistuminen markkinoilta ei johda komission näkemyksen mukaan Hanielin (CVK:n) olemassa olevan määrävävän aseman vahvistumiseen, vaikka otetaankin huomioon jo merkittävästi alentunut kilpailutaso.

c) **Ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinat**

- (91) Vuonna 2000 Alankomaiden ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoiden volyymi oli 1,7 miljoonaa kuutiometriä ja arvo 282 miljoonaa euroa. Jäljempänä olevassa taulukossa esitetään osapuolten ja niiden tärkeimpien kilpailijoiden markkinaosuudet (volyymin perusteella) ottaen huomioon kaikki ei-kantavien seinien rakennusmateriaalit ⁽¹⁶⁾:

Yritys	Rakennusaineet	Markkinaosuus prosentteina
		Ei-kantavien seinien rakennusmateriaalit
CVK (Haniel/Cementbouw)	Kalkkihiiekkakivi	[15–20]*
Fels	Höyrykarkaistu kevytbetoni, kipsi	[5–10]*
CVK + Fels		[20–30]*
Ytong	Höyrykarkaistu kevytbetoni	[15–20]*
GIBO	Kipsilevyt/-laatat	[10–15]*
Lafarge	Kipsilevyt/-laatat	[10–15]*
Gyproc	Kipsilevyt/-laatat	[5–10]*
Wienerberger	Tiilet	[0–2]*
Hanson (Pioneer)	Tiilet	[0–2]*
CRH	Tiilet	[0–2]*

- (92) Haniel (CVK) on näin ollen [15–20]* prosenttien markkinaosuudellaan kyllä markkinajohtaja ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoilla ja – kuten edellä jo todettiin – ainoa yritys, joka tarjoaa kalkkihiiekkakiveä, joka on tärkein sekä kantaviin että ei-kantaviin seiniin

⁽¹⁶⁾ Mikäli kyseessä ovat sekä kantavissa että ei-kantavissa seinissä käytettävät rakennusmateriaalit (esimerkiksi kalkkihiiekkakivi, höyrykarkaistu kevytbetoni), huomioon on otettu vain ei-kantaviin seiniin käytettävä osuus näistä rakennusaineista.

käytettävä rakennusaine. Ytong, joka on johtava höyrykarkaistun kevytbetonin tuottaja, ylittää kuitenkin [15–20]* prosenttien osuudellaan ei-kantavien seinien rakennusmateriaalien markkinoista hyvin lähelle Hanielin (CVK:n) markkina-asemaa, ja myös kolme tärkeintä kipsintuottajaa eli GIBO, Lafarge ja Gyproc ylittävät huomattaviin markkinaosuuksiin, jotka vaihtelevat [5–10]* prosentista [10–15]* prosenttiin. Koska markkinoiden rakenne on tällainen, ei voida katsoa, että Hanielilla (CVK:lla) olisi määräävä markkina-asema.

- (93) Fels on [5–10]* prosenttien markkinaosuudellaan merkittävä höyrykarkaistun kevytbetonin ja kipsin tarjoaja, vaikka sen markkinaosuus jääkin huomattavasti Ytongia ja edellä mainittuja kipsintuottajia pienemmäksi eikä sillä ole Alankomaissa omaa tuotantolaitosta, joten sen kanssa toteutettavan yrityskeskittymän myötä Hanielin markkinaosuus nousee [20–30]* prosenttiin ja samalla kasvaa ero kilpailijoihin. Hanielin tuotevalikoima laajentuu höyrykarkaistulla kevytbetonilla ja kipsillä, jotka ovat tärkeitä ei-kantaviin seiniin käytettäviä tuotteita. Ottaen huomioon vahvat kilpailijat ei voida kuitenkaan olettaa, että Haniel voisi Felsin ostamisen myötä laajentaa liikumavaraansa kilpailussa siinä määrin, että yrityskeskittymän seurauksena syntyisi määräävä markkina-asema.

d) **Tulos**

- (94) Komissio tulee näin ollen siihen tulokseen, että yrityskeskittymä ei johda määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen millään merkityksellisillä tuotemarkkinoilla Alankomaissa.

2. MUUT KANSALLISET MARKKINAT

- (95) Saksan, joiden markkinoita komissio ei tarkastele tässä menettelyssä, ja Alankomaiden lisäksi yrityskeskittymä johtaa markkinaosuuksien kasvuun myös Belgiassa ja mahdollisesti Ranskassa.

- (96) Belgiassa Hanielilla on yksi kalkkihiiekkakivitehdas. Fels (Hebel) myy Belgiassa seinärakennusmateriaaleja, mutta sillä ei ole siellä omia tuotantolaitoksia. Hanielin ja Felsin yhteinen osuus muurauksessa käytettävien rakennusaineiden myynnistä on [2–5]* prosenttia, kaikkien seinärakennusmateriaalien myynnistä (betonielementit ja valubetoni mukaan luettuina) alle [2–5]* prosenttia. Vaikka tehtäisiin ero kantavien seinien ja ei-kantavien seinien rakennusaineiden välillä, voidaan päätellä, että markkinaosuudet eivät yllä kilpailun kannalta kriittiselle tasolle.

- (97) Ranskassa Haniel on osakkaana valmisbetonitehtaissa. Felsillä (Hebelillä) on Ranskassa kolme höyrykarkaistua kevytbetonia tuottavaa tehdasta. Markkinaosuudet kasvavat vain sovellettaessa laajempaa seinärakennusmateriaalien markkinoiden määritelmää, joka käsittää myös betonielementit ja valubetonin. Tällöin yhteinen markkinaosuus on noin [0–2]* prosenttia. Vaikka tehtäisiin ero kantavien seinien ja ei-kantavien seinien rakennusaineiden välillä ja/tai vaikka määriteltäisiin mahdolliset alueelliset markkinat, voidaan päätellä, että markkinaosuudet eivät yllä kilpailun kannalta kriittiselle tasolle.
- (98) Näin ollen yrityskeskittymä ei johda Belgiassa eikä Ranskassa määräävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen.

VI PÄÄTELMÄ

- (99) Edellä esitetyistä syistä voidaan katsoa, että suunniteltu yrityskeskittymä ei luo eikä vahvista määräävää markkina-asemaa, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoilla tai niiden merkittäväällä osalla olennaisesti

estyisi. Yrityskeskittymä voidaan sen vuoksi julistaa yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan sekä ETA-sopimuksen 57 artiklan mukaisesti,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Ilmoitettu yrityskeskittymä, jossa Haniel Baustoff-Industrie Zuschlagsstoffe GmbH hankkii sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua yksinomaisen määräysvalan Fels-Werke GmbH:ssä, julistetaan yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraavalle:

Haniel Baustoff-Industrie Zuschlagsstoffe GmbH
Franz-Haniel-Platz 6–8
D-47119 Duisburg-Ruhrort

Tehty Brysselissä 21 päivänä helmikuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 27 päivänä marraskuuta 2002,****valtiontuesta, jonka Saksa on myöntänyt Ambau Stahl- und Anlagenbau GmbH:lle***(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4483)***(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)**

(2003/261/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon sopimuksen Euroopan talousalueesta ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa⁽¹⁾ ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Saksa on ilmoittanut komissiolle 29 päivänä joulukuuta 1999 päivätyllä kirjeellä EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti valtiontuesta, joka on myönnetty Ambau Stahl- und Anlagenbau GmbH:lle (Ambau). Asia kirjattiin numerolla NN 11/2000. Komissio pyysi lisätietoja 21 päivänä tammikuuta, 15 päivänä toukokuuta ja 26 päivänä lokakuuta 2000 päivätyillä kirjeillä. Saksa vastasi 4 päivänä huhtikuuta, 22 päivänä kesäkuuta ja 14 päivänä joulukuuta 2000 päivätyillä kirjeillä.
- (2) Komissio ilmoitti Saksalle 16 päivänä maaliskuuta 2001 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa tämän tuen osalta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely ja kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa⁽²⁾. Asia kirjattiin numerolla C 15/2001. Saksan esittämät huomautukset on päivätty 19 ja 20 päivänä kesäkuuta 2001. Tuensaajan esittämät huomautukset on päivätty 28 päivänä kesäkuuta 2001. Komissio ilmoitti Saksalle 28 päivänä joulukuuta 2001

päivätyllä kirjeellä, että se on laajentanut menettelyä hyväksytyjen tukiohjelmien perusteella hyväksytyihin toimiin, ja kehotti asianomaisia esittämään uudet huomautuksensa⁽³⁾. Saksan menettelyn laajentamiseen liittyvä huomautus on päivätty 7 päivänä helmikuuta 2002. Komissio esitti lisäkysymyksiä 16 päivänä syyskuuta 2001 päivätyllä kirjeellä, johon Saksa vastasi 17 päivänä lokakuuta päivätyllä kirjeellä. Tuensaajan toinen huomautus on esitetty 23 toukokuuta 2002 päivätyssä kirjeessä.

II KUVAAUS**1. Tuensaaja**

- (3) Asia koskee uusissa osavaltioissa rakennusteollisuuden alalla toimivaan Ambau-yritykseen kuuluvan Gräfenhainichenin liiketoimintayksikön rakenneuudistukseen liittyviä rahoitustoimia. Ambaulla on kaksi tuotantolaitosta uusissa osavaltioissa. Toinen niistä on Sperrenbergissä Brandenburgin osavaltiossa, toinen Gräfenhainichenissa Sachsen-Anhaltin osavaltiossa.
- (4) Gräfenhainichenissa toimiva liiketoimintayksikkö kuului aiemmin Anhaltiner Stahl- und Anlagenbaule (ASTA), entiselle valtionyritykselle. Vuonna 1990 ASTA siirtyi Treuhandanstaltin (THA) haltuun ja yksityistettiin yritystoston (MBO) kautta vuonna 1992. ASTA teki vuonna 1996 7,5 miljoonaa Saksan markkaa tappiota, ja se joutui hakemaan konkurssia. Selvitysmies piti ASTAn toiminnan käynnissä vuoden 1997 loppuun asti.
- (5) Joulukuussa 1997 Ambau otti vastattavakseen ASTAn tuotannosta sekä työllisti 92 työntekijää aiemmassa 270:stä. Ennen sitä Ambaussa oli 42 työntekijää

⁽¹⁾ EYVL C 179, 23.6.2001, s. 6 ja EYVL C 105, 1.5.2002, s. 7.⁽²⁾ Katso alaviite 1.⁽³⁾ Katso alaviite 1.

Sperrenbergissä. ASTAn toiminnan haltuunoton jälkeen Ambaussa oli siis noin 130 työntekijää. Työntekijöiden määrä ei ole juuri noussut sen jälkeen. Tilikaudella 2000/2001 Ambau työllisti 139 henkilöä, heistä 25 Sperrenbergissä ja 114 Gräfenhainichenissa. Ambaun omistavat puoliksi kaksi yksityistä liikemiestä.

- (6) Ambau teki selvitysmiehen kanssa vuokrasopimuksen ASTAn liikeomaisuudesta 4 päivänä joulukuuta 1997. Tammikuussa 1998 julkinen yhtiö GSA Grundstücksfonds Sachsen-Anhalt (GSA) hankki liikeomaisuuden selvitysmieheltä ja teki myöhemmin pitkäaikaisen vuokrasopimuksen Ambaun kanssa. Sopimuksen mukaan se voidaan purkaa kymmenen ensimmäisen vuoden aikana vain Saksan siviililaissa (BGB) tarkoitetuissa "poikkeuksellisissa oloissa" ⁽⁴⁾. Tässä alkuvaiheessa Ambaulla on myös mahdollisuus ostaa liikeomaisuus. Sopimuksen mukaan Ambau on vastuussa yrityksen hoitamisesta ja uudistamisesta. Vaikka sijoittajien alkuperäisenä tavoitteena oli uuden yrityksen perustaminen, Gräfenhainichenissa toimiva yritys liitettiin velkojen toivomuksesta Ambau GmbH:hon.

2. Rakenneuudistus

- (7) ASTAn vaikeuksiin johtaneet pääasialliset ongelmat olivat puutteellinen liikkeenjohto ja selkeän tuoteprofiilin puuttuminen. Saksan toimittamien tietojen mukaan

ASTA otti vastaan lähes kaikki saatavilla olleet tilaukset ottamatta huomioon niiden kannattavuutta ja kehittämättä selkeää toiminta-ajatusta.

- (8) Rakenneuudistussuunnitelma kattoi kolmen vuoden ajanjakson vuodesta 1998 vuoteen 2001. Uuden toiminta-ajatuksen mukaan Ambaun Gräfenhainichenin liiketoimintayksikön oli tarkoitus erikoistua muutamaaan päätoimialaan. Kestävien energianlähteiden kasvavan merkityksen vuoksi sen piti keskittyä ensinnäkin tuulienergian kaltaisten uusien teknologioiden komponenttien valmistukseen. Toiseksi oli tarkoitus valmistaa voimalaitosten muita komponentteja, kuten turbiineja ja poistokaasujärjestelmiä. Lisäksi yrityksen piti erikoistua metallurgisen ja kemian teollisuuden yritysten uunien asentamiseen ja siltojen ja tornien kaltaisten suurten teräsrakenteiden valmistamiseen.
- (9) Uusi tuoteprofiili vaati käyttöpääoman (varastojen) lisäämistä ja uuden asiakaskannan kehittämistä. Lisäksi oli korvattava vanhentuneet koneet uusilla ja pienennettävä ylimitoitettua infrastruktuuria, joka oli alun perin syynä liian suuriin kiinteisiin kustannuksiin.
- (10) Rakenneuudistuksen suurimmat investoinnit koskivat tuotantolaitosten nykyaikaistamista, joidenkin koneiden korvaamista ja huoltoa sekä uusien tietojenkäsittelylaitteiden ja ohjelmistojen käyttöönottoa. Rakenneuudistuskustannuksiksi arvioitiin alun perin 11 249 000 Saksan markkaa.

- (11) Suunnitelman mukainen liiketoiminnan kehitys näytti alun perin tältä:

	(Saksan markkaa)		
	1998/1999	1999/2000	2000/2001
Liikevaihto	13 700 000	16 700 000	18 500 000
Materiaalikulut	4 679 000	5 797 000	6 420 000
Henkilöstökulut	4 480 000	4 490 000	4 781 000
Muut liikekulut	2 171 000	2 727 000	3 020 000
Tulos ennen veroja	- 164 000	494 000	676 000
Voitto/tappio	- 352 000	208 000	390 000

⁽⁴⁾ Olot, jotka tekevät sopimuksen jatkamisen mahdottomaksi toiselle osapuolelle, esimerkiksi sopimuksessa asetettujen veloitteiden vakava rikkominen tai sopimuksessa sovitun kohteen hyödyntämisen mahdottomuus (BGB:n 543 ja 569 §, lainmuutoksen jälkeen 542 § ja sitä seuraavat pykälät).

3. Rakenneuudistukseen liittyvät valtion rahoitustoimet

- (12) Ennen muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen (jäljempänä 'menettelyn aloittamispäätöksen') tekemistä Saksa ilmoitti seuraavien toimenpiteiden tulleen rahoitetuiksi rakenneuudistukseen myönnettyistä julkisista varoista sen jälkeen, kun Ambau oli ottanut ASTAn toiminnan haltuunsa vuonna 1997:

Taulukko 1

Alun perin julkisista varoista rahoitetuiksi merkityt toimenpiteet

		(Saksan markkaa)
1.	BvS:n(*) myöntämän lainan takaisinmaksuvelvoitteesta luopuminen toukokuussa 1999;	1 000 000
2.	Alueelliset investointiavustukset, joiden väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽⁵⁾ (yhteisen puiteohjelman mukaiset avustukset);	545 000
3.	DKB:n(**) 4 miljoonan Saksan markan lainalle annettu Sachsen-Anhaltin osavaltion takaus, joka kattaa 80 % lainasta ja jonka väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽⁶⁾ .	3 200 000
4.	BfG:n(***) myöntämille 1,7 miljoonan Saksan markan lainoille annettu Sachsen-Anhaltin osavaltion takaus, joka kattaa 80 % lainoista ja jonka väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽⁷⁾ .	1 260 000
5.	Vakauttamislaina, jonka väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽⁸⁾ .	500 000
6.	DKB:n myöntämälle 1,5 miljoonan Saksan markan lainalle annettu Sachsen-Anhaltin osavaltion takaus, joka kattaa 56 % lainasta ja jonka väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽⁹⁾ .	840 000
7.	WSA:n(****) äänivallaton osakkuus, josta päätettiin vuonna 1999 ja jonka väitettiin perustuvan hyväksytyyn tukiohjelmaan ⁽¹⁰⁾ .	1 500 000
Yhteensä		8 845 000

(*) Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (THA:n seuraaja).

(**) Deutsche Kreditbank.

(***) Bank für Gemeinwirtschaft.

(****) Wagnisbeteiligungsgesellschaft Sachsen-Anhalt (riskipääomayhtiö).

⁽⁵⁾ SG(99) D/3472, 17.5.1999 (C 84/98).

⁽⁶⁾ SG(99) D/15633, 8.8.1991 (C 431/91).

⁽⁷⁾ Katso alaviite 6.

⁽⁸⁾ SG(97) D/9273, 10.11.1997 (C 452/97).

⁽⁹⁾ SG(91) D/13344, 15.8.1991 (C 297/91).

⁽¹⁰⁾ SG(97) D/9273, 10.11.1997 (C 452/97).

4. Muista lähteistä saadut rahoitusosuudet

- (13) Saksan ennen menettelyn aloittamispäätöstä antamien tietojen mukaan tuettu yritys ja yksityiset rahoituslähteet osallistuivat rakenneuudistuksen rahoitukseen seuraavin osuuksin:

Taulukko 2

Alun perin yksityisellä rahoituksella rahoitetuiksi merkityt toimenpiteet

		(Saksan markkaa)
8.	Pääoman korotus, joka tapahtui osittain DtA:n (*) varoin.	300 000
9.	Sijoittajien takaama Sparkasse Teltowin laina, joka myönnettiin 8,5 %:n korolla vuonna 1995 (tämä laina liitettiin kesäkuussa 1999 Gräfenhainichenissa toimivan yhtiön rakenneuudistukseen).	204 000
10.	20 %:n varaus taulukon 1 kohdassa 3 mainitusta lainasta.	800 000
11.	20 %:n varaus taulukon 1 kohdassa 4 mainituista lainoista.	440 000
12.	44 %:n varaus taulukon 1 kohdassa 6 mainitusta lainasta.	660 000
Yhteensä		2 404 000

(*) Deutsche Ausgleichsbank.

5. Markkina-analyysi

- (14) Ambaun Gräfenhainichenissa toimiva liiketoimintayksikkö toimii määrittelemättömään käyttöön tarkoitettujen koneiden alalla (NACE Rev. 1-toimialaluokituksen kohdat 29.1 ja 29.2) sekä tiettyjen teollisuudenalojen koneiden (NACE Rev. 1-toimialaluokituksen kohdat 29.4 ja 29.5) alalla.
- (15) Alustavien tietojen mukaan 30 prosenttia Ambaun liikevaihdosta vuosina 1998–1999 tuli Saksasta ja 70 prosenttia suorasta ja epäsuorasta viennistä. Ambaun markkinaosuus tuulienergialaitosten rakentamisessa Saksassa oli vuoden 1998 lopussa 2,5 prosenttia ja metallurgisen ja kemian teollisuuden laitteissa 0,089 prosenttia. Saksan toimittamien tietojen mukaan Ambaun markkinaosuus Euroopassa ei ole riittävän suuri prosenttein ilmoitettavaksi. Yksittäisten alojen osuudet 18,5 miljoonan Saksan markan liikevaihdosta tilivuonna 2000/2001 olivat seuraavat: voimalaitosturbiniit 35 prosenttia; tuulivoimat 35 prosenttia; metalliteollisuuden ja koneenrakennuksen koneet sekä korjaukset 30 prosenttia.
- (16) Uusimpien tietojen mukaan Gräfenhainichenin tuotantokapasiteetti pysyy ennallaan.

6. Päätökset EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamisesta ja laajentamisesta

- (17) Menettelyn aloittamispäätöksessä tukea arvioitiin valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1994 annettujen yhteisön suuntaviivojen⁽¹¹⁾ (vuoden 1994 suuntaviivat) nojalla, koska tuki oli myönnetty ennen uusien suuntaviivojen⁽¹²⁾ julkaisemista vuonna 1999 (vuoden 1999 suuntaviivat).

⁽¹¹⁾ EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

⁽¹²⁾ EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2.

- (18) Komissio oli menettelyn aloittamispäätöksen mukaan epätietoinen seuraavista asioista:
- a) Sisältyikö GSA:n ja sijoittajien väliseen vuokrasopimukseen tukia, koska GSA on julkinen yhtiö, eikä komissiolla ollut käytettävissään riittävästi tietoa sen arvioimiseksi, tehtiinkö vuokrasopimus markkinaehdoilla.
 - b) Oliko yritykselle myönnetty väliaikainen tuki vuoden 1994 suuntaviivojen edellytysten mukaista. Erityisesti on kyse seuraavista asioista:
 - i) onko tuensaaja oikeutettu rakenneuudistustukeen;
 - ii) oliko rakenneuudistussuunnitelma sopiva tapa palauttaa yrityksen elinkelpoisuus koh-
tuullisessa ajassa – kun otetaan huomioon yrityksen rajalliset resurssit ja erityisesti
pienten oma pääoma;
 - iii) väärivistäkö tuet kilpailua tavalla, jota ei voi hyväksyä, koska menettelyn aloittamispää-
töksen tekemisajankohtana käytettävissä olleiden markkinatietojen perusteella ei voitu
sulkea pois sitä, että Ambaun oli vähennettävä kapasiteettiaan, ja tuona ajankohtana
ilmoitettiin ainoastaan, ettei kapasiteettia lisätä;
 - iv) oliko tuki oikeassa suhteessa rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan
hyötyyn, koska oli kyseenalaista, pitikö taulukon 2 toimenpiteet 8 ja 9 arvioida
tuensaajan omista varoista vai ulkopuolisesta rahoituksesta koostuviksi osuuksiksi.
Toimenpide 8 – DtA:n rahoittama laina – rahoitettiin ilmeisesti osittain julkisilla varoilla,
joten se saattoi sisältää tukea. Samoin ei ollut selvää, käytettiinkö toimenpidettä 9 –
Sparkassen lainaa – Sperrenbergin vai Gräfenheinichenin liiketoimintayksikön hyväksi.
- (19) Koska ei myöskään ollut selvää, olivatko Sachsen-Anhaltin osavaltion 56 prosenttia lainasta kattava takaus (taulukon 1 toimenpide 6) ja WSA:n äänivallaton osakkuus (toimenpide 7⁽¹³⁾) niiden määräysten mukaisia, joiden perusteella ne Saksan esittämien tietojen mukaan myönnettiin, komissio määräsi Saksaa esittämään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽¹⁴⁾ 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua lisätiedot.
- (20) Sen jälkeen Saksa toimitti tukiohjelmien soveltamista koskevat lisätiedot. Lainan kokonaissummasta 56 prosenttia kattavasta takauksesta (toimenpide 6⁽¹⁵⁾) Saksa ilmoitti komissiolle, että se myönnettiin Ambaulle vuonna 1996, siis ennen Gräfenhainichenissa toimivan ASTAn hankkimista, ja siksi takausta ei myönnetty vaikeuksissa olevalle yritykselle. Äänivallattomasta osakkuudesta (toimenpide 7⁽¹⁶⁾) Saksa kertoi komissiolle, että tämä toimenpide toteutettiin tosiasiaa toisen tukiohjelman perusteella kuin alun perin ilmoitettiin⁽¹⁷⁾. DtA-lainan (toimenpide 8⁽¹⁸⁾) osalta, joka aluksi ilmoitettiin tuensaajan osuudeksi, Saksa korjasi antamia tietoja ja totesi, että tämä toimenpide rahoitettiin tukiohjelman⁽¹⁹⁾ perusteella, minkä vuoksi se on katsottava voimassa olevaksi tueksi.
- (21) Muodollisen tutkintamenettelyn laajentamista koskevassa päätöksessä komissio totesi 56 prosenttia lainasta kattavasta takauksesta (toimenpide 6⁽²⁰⁾), ettei sitä tarvitse enää tarkastella, koska lisätietojen mukaan se ilmeisesti täyttää kyseisen ohjelman ehdot. Lisäksi komissio oli sitä mieltä, että äänivallaton osakkuus (toimenpide 7) ei täytä Saksan ilmoittaman ohjelman ehtoja, koska se kumuloituu muiden rakenneuudistustoimenpiteiden kanssa; siksi se on katsottava tapauskohtaiseksi

⁽¹³⁾ Vrt. taulukko 1.

⁽¹⁴⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Vrt. taulukko 1.

⁽¹⁶⁾ Vrt. taulukko 1.

⁽¹⁷⁾ SG(97) D/6976, 12.8.1997 (C 337/97).

⁽¹⁸⁾ Vrt. taulukko 2.

⁽¹⁹⁾ SG(99) D/9273, 28.1.1999 (N 463/98).

⁽²⁰⁾ Vrt. taulukko 1.

tueksi. Myös DtA-laina (toimenpide 8) on sen mielestä katsottava tapauskohtaiseksi tueksi, koska sen korkotasoa on alempi kuin Saksan ilmoittamassa tukiohjelmassa edellytetään, eikä toimenpidettä ole toteutettu neljän ensimmäisen vuoden aikana yrityksen perustamisesta, kuten ohjelmassa määrätään.

- (22) Siksi myös nämä kaksi toimenpidettä on katsottava tässä päätöksessä yksittäisiksi tuiksi.

III SAKSAN JA TUENSAAJAN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

- (23) Muodollisen tutkintamenettelyn aikana Saksa toimitti seuraavat uudet tai muutetut tiedot. Ne sisältävät myös tuensaajan huomautukset, jotka se esitti menettelyn aloittamista ja laajentamista koskevien päätösten tekemisen jälkeen.
- (24) Saksa esitti Ambaun ja GSA:n uudesta vuokrasopimuksesta asiantuntijalausannon, jonka mukaan vuokran määrää arvioitaessa on otettava huomioon, että Ambau velvoitettiin sopimuksessa kunnostamaan ja huoltamaan erittäin huonossa kunnossa ollutta rakennusta, ja että Ambau otti hoitaakseen myös rakennuksen sellaisten osien hallinnon ja huollon, joita se ei itse käyttänyt.
- (25) Saksa katsoo, että Ambau oli ennen ASTAn Gräfenhainichenin liiketoimintayksikön hankkimista hyvin pieni yritys, jolla oli rajalliset resurssit ja alle 50 työntekijää. Ambaun keskimääräinen voitto vuosien 1993 ja 1997 välillä oli noin 20 000 Saksan markkaa 10 miljoonan Saksan markan vuosittaisella liikevaihdolla. Lisäksi Saksa kertoo, että alkuperäinen toiminta Sperrenbergissä vaati vain vähän pääomaa, koska siihen kuului ennen kaikkea asennustöitä. Gräfenhainichenin uusi toimipaikka sitä vastoin vaati huomattavasti suurempaa käyttöpääomaa, jota Ambau ei olisi kyennyt rahoittamaan pelkin omin varoin. Lisäksi ASTAn jo saatujen tilausten hoitaminen aiheutti 1,2 miljoonan Saksan markan tappiot. Siksi ASTAn toiminnan jatkaminen johti Ambaun oman pääoman vähenemiseen ja velkojen kasvamiseen.
- (26) Lisäksi Saksa toimitti tietoja, joiden mukaan kaikkia valtion rahoitustoimia käytettiin ainoastaan Gräfenhainichenin liiketoimintayksikön rakenneuudistukseen.
- (27) Rakenneuudistussuunnitelman toteutettavuudesta Saksa toteaa, että Ambaun omavaraisuusaste on suurempi kuin yritystiedoista käy ilmi, koska saatu tuki on kirjattava taseeseen aluksi velaksi, kunnes komissio hyväksyy sen.
- (28) Lisäksi Saksa toimitti seuraavat tiedot Ambaun liiketoiminnan todellisesta kehityksestä:

	1997/1998 ^(*)	1998/1999	1999/2000	2000/2001
Liikevaihto	(...)* (*)	(...)*	(...)*	(...)*
Materiaalikulut	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Henkilöstökulut	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Muut käyttökulut	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Tulos ennen veroja	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
Voitto/tappio	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

^(*) Ennen ASTAn haltuunottoa.

^(*) Tätä tekstiä on osin muokattu, jotta varmistetaan, ettei luottamuksellista tietoa paljasteta; nämä kohdat on kirjoitettu hakasulkuihin ja merkitty tähdellä.

- (29) Mahdollisesta kilpailun vääristymisestä Saksa toimitti lisää markkinatietoa, jonka mukaan laitosrakentamisen ja erityisesti tuulienergian markkinat ovat kasvussa. Saksa katsoo, että Gräfenhainichinissa tehdyn rakennemuutoksen jälkeen mahdollisten työtuntien kokonaismäärä vähenee verrattuna mahdollisiin työtunteihin ASTassa ennen sen hankkimista. Sperrenbergin kapasiteetti säilyy ennallaan. Ambaun todelliset markkinaosuudet sen tärkeimmillä toiminta-aloilla ovat Saksan mukaan seuraavat:

Markkinaosuus rakentamisessa	Voimalat	Tuulienergia	Sillanrakennus
Saksa	< 0,1 %	2,5 %	< 0,1 %
EU	< 0,1 %	1 %	< 0,1 %

- (30) Sen kysymyksen osalta, onko tuki oikeassa suhteessa rakennemuutoksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn nähden, Saksa kertoi komissiolle, että todelliset rakennemuutostukustannukset ovat 15,3 miljoonaa Saksan markkaa ja koostuvat seuraavista osista (miljoonina Saksan markkoina):

<i>(miljoonaa Saksan markkaa)</i>		
1.	Tappiontasaus	3,19
2.	Investoinnit ja käyttöomaisuus	1,72
3.	Käyttöpääoma (jota uusi tuoteprofiili vaati)	5,96
4.	Varaukset takauksista	4,00
5.	Sekalaiset	0,45
Yhteensä		15,32

NB: Taulukko sisältää pyöristettyjä lukuja

- (31) Sparkasse Teltowin (toimenpide 9⁽²¹⁾) lainasta Saksa toteaa, että se käytettiin Gräfenhainichenin rakennemuutokseen. Tästä syystä se olisi katsottava kuuluvan tuensaajan osuuteen rakennemuutoksesta.
- (32) Lisäksi henkilökunta on suostunut tekemään työehtosopimuksesta poikkeavan sopimuksen, joka vastaa 1 919 000 Saksan markan säästöä, ja Ambaun tavarantoimittajat ovat myöntyneet yhteensä 2 150 000 Saksan markan maksuaikojen pidennyksiin. Saksan mielestä molempien katsottava kuuluvan tuensaajan osuuteen rakennemuutoksesta.
- (33) Sen kysymyksen osalta, onko taulukon 2 toimenpide 7 – WSA:n äänivallaton osakkuus – Saksan esittämän tukiohjelman ehtojen mukainen, Saksa korjaa niitä aiemmin esittämiään tietoja, joiden mukaan ne on katsottava voimassa olevaksi tueksi, ja toteaa nyt, että tämä toimenpide on katsottava tapauskohtaiseksi tueksi.

(21) Vrt. taulukko 2.

- (34) Sen kysymyksen osalta, onko DtA-laina (taulukon 2 toimenpide 8) Saksan esittämän tukiohjelman ehtojen mukainen, Saksa toteaa, että ohjelman säännöissä sallitaan poikkeustapauksissa neljän vuoden määräajan ylittäminen tuen myöntämisessä. Lisäksi ohjelman yhteydessä sovellettavat korot ovat joustavia ja ovat tosiasiaa alentuneet. Siksi lainaehdot eivät vielä ylitä ohjelman sallimaa tuki-intensiteettiä.
- (35) Uusien tietojen mukaan rakenneuudistus rahoitettiin seuraavasti:

Taulukko 3

Menettelyn aloittamispäätöksen jälkeen julkisista varoista rahoitetuiksi merkityt toimenpiteet ⁽²²⁾

(Saksan markkaa)

1.	BvS:n myöntämän lainan takaisinmaksuvelvoitteesta luopuminen	1 000 000
2.	Alueelliset investointituet	550 000
3.	DKB:n myöntämälle lainalle annettu takaus, joka kattaa 80 % lainasta	3 200 000
4.	BfG:n myöntämälle lainalle annettu takaus, joka kattaa 80 % lainasta	1 260 000
5.	Vakauttamislaina	500 000
6.	DKB:n myöntämälle lainalle annettu takaus, joka kattaa 56 % lainasta	840 000
7.	WSA:n äänivallaton osakkuus	1 500 000
8.	DtA:n laina (ilmoitettu aiemmin yksityiseksi osuudeksi; vrt. taulukko 2)	300 000
	Yhteensä	9 150 000

⁽²²⁾ Vrt. myös taulukko 1.

Taulukko 4

Menettelyn aloittamispäätöksen jälkeen yksityisellä rahoituksella rahoitetuiksi merkityt toimenpiteet ⁽²³⁾

(Saksan markkaa)

9.	Sparkasse Teltowin laina	204 000
10.	20 %:n varaus DKB:n lainan johdosta	800 000
11.	20 %:n varaus BfG:n lainojen johdosta	440 000
12.	44 %:n varaus DKB:n lainan johdosta	660 000
13.	Henkilöstön kanssa sovittu työehtosopimuksesta poikkeava sopimus (uusi osuus)	1 910 000
14.	Tavarantoimittajien myöntämät maksuaikojen pidennykset (uusi osuus)	2 150 000
	Yhteensä	6 164 000
	Taulukot 3 ja 4 yhteensä	15 314 000

⁽²³⁾ Vrt. myös taulukko 2.

IV TUEN ARVIOINTI

- (36) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet, jotka eivät ole voimassa olevia tukia, eivät yleensä sovellu yhteismarkkinoille, jollei niihin voida soveltaa 87 artiklan 2 tai 3 kohdan poikkeusmääräyksiä.
- 1. Valtiontuet**
- (37) Saksan toimittamista lisätiedoista ja erityisesti Ambaun ja GSA:n uutta vuokrasopimusta koskevasta asiantuntijalausunnosta, jonka mukaan vuokrassa otettiin huomioon vuokrauskohteen epätavalliset rahoitusvaikeudet, komissio toteaa, että ne poistivat komission epäilykset siitä, että sopimus sisältäisi valtiontukea.
- (38) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa Saksan kaikkiin muihin edunsaajayritykseen kohdistuviin rahoitustoimenpiteisiin. Komissio toteaa, että Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgabenin (BvS) tehtävänä on sen edeltäjän THA:n tavoin toteuttaa uusien osavaltioiden valtionyritysten yksityistäminen. BvS on osa liittovaltion hallintoa ja sille tilivelvollinen. Siksi sen suorittamat toimenpiteet on katsottava valtion toimenpiteiksi.
- (39) Kaikki Saksan hyväksymät rahoitustoimenpiteet antavat jollekin yritykselle taloudellista etua, jota se ei olisi saanut yksityisestä rahoituslähteestä. Siksi nämä toimenpiteet on katsottava tuiksi. Tällaiset tuet ovat luonteeltaan sellaisia, että ne vääristävät kilpailua. Kun otetaan huomioon tukien luonne ja se tosiseikka, että sen alan kauppa, jolla edunsaajayritys toimii, on pääasiassa sisämarkkinakauppaa, hyväksytyt rahoitustoimenpiteet kuuluvat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.
- (40) Koska BvS:n myöntämän miljoonan Saksan markan lainan takaisinmaksuvelvoitteesta luopumisesta (toimenpide 1⁽²⁴⁾) ei ilmeisesti päätetty komission hyväksymän tukiohjelman perusteella, se on tässä päätöksessä katsottava tapauskohtaiseksi tueksi.
- (41) Niistä valtiontuista, joiden väitettiin perustuvan hyväksytyihin tukiohjelmiin, on todettava, että toimenpiteet 2–6⁽²⁵⁾ sekä toimenpide 8⁽²⁶⁾ näyttävät erityisesti Saksan toimittamien lisätietojen nojalla täyttävän vastavaan tukiohjelman ehdot. Näitä toimenpiteitä ei tarvitse enää tarkastella tässä päätöksessä.
- (42) WSA:n 1,5 miljoonan Saksan markan äänivallattomasta osakkuudesta (toimenpide 7⁽²⁷⁾), joka Saksan aiemmin toimittamien tietojen mukaan on myönnetty hyväksytyyn tukiohjelman perusteella, Saksa ilmoitti komissiolle, että toimenpide ei ole alun perin mainitun ohjelman määreysten mukainen. Siksi sekin on katsottava tapauskohtaiseksi tueksi.
- (43) Näin ollen tässä päätöksessä on tutkittava 2,5 miljoonan Saksan markan tukien (toimenpiteiden 1 ja 7⁽²⁸⁾) soveltuvuus yhteismarkkinoille.
- (44) Komissio katsoo lisäksi, että Saksa ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan, joiden mukaan sen olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle ajoissa tukien käyttöönottoa koskevista suunnitelmistaan. Virallisesti on siis kyse lainvas-
taisista tuista. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille. Siksi on tutkittava, ovatko yksittäiset toimenpiteet EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaisia.
- 2. EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan poikkeusmääräykset**
- (45) Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa vahvistetaan edellytykset, joilla tuet soveltuvat yhteismarkkinoille tai niitä voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina. Käsiteltävänä olevaan asiaan on sovellettava 87 artiklan 3 kohdan c alakohtaa, koska kyseisten tukien tarkoituksena oli tuensaajayrityksen rakenneuudistus eikä ole esitetty tai ei voida soveltaa mitään muuta 2 tai 3 kohdassa mainittua poikkeusta.
- (46) Valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa komissio on vahvistanut yksityiskohtaiset edellytykset tuen hyväksymiselle perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohtan nojalla. Koska kaikki tuensaajalle myönnetty arvioitavat tuet on Saksan toimittamien tietojen mukaan myönnetty ennen vuoden 1999 suuntaviivojen julkaisemista, näihin tukiin sovelletaan vuoden 1999 suuntaviivojen 101 kohdan mukaisesti vuoden 1994 suuntaviivoja.

⁽²⁴⁾ Vrt. taulukot 1 ja 3.⁽²⁵⁾ Vrt. taulukot 1 ja 3.⁽²⁶⁾ Vrt. taulukot 2 ja 3.⁽²⁷⁾ Vrt. taulukot 1 ja 3.⁽²⁸⁾ Vrt. taulukot 1 ja 3.

(47) Komissio ei ollut menettelyn aloittamispäätöksessä varma siitä, ovatko seuraavat vuoden 1994 suuntaviivoissa esitetyt edellytykset täyttyneet.

a) *Kelpoisuusehdot rakenneuudistustukien saamiseen*

1) *Vaikeuksissa olevat yritykset*

(48) Vuoden 1994 suuntaviivojen mukaan rakenneuudistustukea voivat saada yritykset, jotka ovat vaikeuksissa eivätkä pysty omin voimin tai omistajien varoin tai vieraan pääoman turvin välttymään toiminnan lopettamiselta. Vuoden 1994 suuntaviivoissa ei määritellä yksiselitteisesti vaikeuksissa olevaa yritystä. Niissä kuvataan kuitenkin vaikeuksissa olevien yritysten tyypillisiä oireita: aleneva kannattavuus tai lisääntyvät tappiot, aleneva liikevaihto, kasvavat varastot, ylikapasiteetti, pienentyvä kassavirta, lisääntyvä velkaantuminen ja korkorasitus sekä alhainen nettokirjanpitoarvo. Akuuteissa tapauksissa yritys on jo maksukyvytön tai on hakeutunut konkurssiin (vuoden 1994 suuntaviivojen 2.1 kohta).

(49) Aluksi on todettava, että ennen kuin Ambau jatko ASTAn toimintaa, ASTAlla oli useita vuoden 1994 suuntaviivojen 2.1 kohdassa mainituista oireista, jotka pakottivat yrityksen lopulta ilmoittamaan maksukyvyttömyydestä ja johtivat sittemmin konkurssiin. Siksi ASTA olisi ollut oikeutettu rakenneuudistustukiin, ennen kuin sen toiminta siirrettiin Ambaulle. Toisaalta on todettava, että Ambau oli terve yritys, ennen kuin se hankki ASTAn toiminnan. Tässä päätöksessä arvioitavat toimenpiteet toteutettiin sen jälkeen, kun ASTAn toiminta oli siirretty Ambaulle. Siksi on tutkittava, oliko Ambau oikeutettu rakenneuudistustukeen toiminnan siirtämisen jälkeen.

(50) Järkevältä sijoittajalta, joka yhdistää toisen yrityksen omaan yritykseensä, voidaan yleensä odottaa, että hän rahoittaa rakenneuudistuksen omilla varoillaan tai ulkopuolisella rahoituksella. Sen tähden järkevä sijoittaja, joka yhdistää vaikeuksissa olevan yrityksen omaan yritykseensä eikä ole itse vaikeuksissa, ei periaatteessa voi saada rakenneuudistustukea.

(51) Vuoden 1994 suuntaviivat (3.2.4 kohta) eivät kuitenkaan rajoita pk-yritysten rakenneuudistustukia näin tiukasti. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa ilmeisesti vain pk-yrityksen erityisongelmat vaativat rakenneuudistuksen kohteena olevan yrityksen oikeudellista yhdistämistä

toiseen yritykseen. Ambau on rajallisin resurssien varustettu erittäin pieni yritys, joka oli yhdistämisen aikaan jopa huomattavasti ASTAa pienempi. Yhdistämisen jälkeenkin Ambau säilyi edelleen pk-yrityksenä, jonka on vaikea saada ulkopuolista rahoitusta ja jonka sijoittajia ovat kaksi yksityishenkilöä, joilla ei ole suuremman ryhmän tukea.

(52) Saksan toimittamien tietojen mukaan tuki käytettiin ainoastaan Gräfenhainichenissa toimivan liiketoimintayksikön (entisen ASTAn) rakenneuudistukseen eikä yrityksen muun toiminnan rahoitukseen. Itsenäisenä yrityksenä Gräfenhainichenin liiketoimintayksikkö olisi voitu katsoa rakenneuudistustukiin oikeutetuksi yritykseksi. Gräfenhainichenissa toimivan yrityksen oikeudellinen yhdistäminen Ambauhun tapahtui ainoastaan velkojien toivomuksesta, jotta myönnettyille lainoille saataisiin riittävät vakuudet. Yhdistäminen johtui Ambaun erittäin vähäisistä resursseista. Molemmat sijoittajat osallistuiivat rahoitussuunnitelmaan jo takauksilla, jotka koskivat heidän henkilökohtaista omaisuuttaan. Sijoittajilla ei siis ollut käytettävissään muun ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi muita vakuuksia kuin Sperrenbergin yrityksenä tuotto. Lisärahoitus oli kuitenkin välttämätöntä, koska Ambaulla ei ollut ASTAn hankkimisen aikaan riittävästi pääomaa Gräfenhainichenin uuden liiketoimintayksikön rahoitukseen ja rakenneuudistukseen.

(53) Tämän tapauksen erityisolissa yhdistäminen ei siis tapahtunut yritysten toimintojen yhdistämiseksi vaan ainoastaan ulkoisista syistä eli ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi. Vain pk-yrityksen erityisongelmat ovat ilmeisesti vaatineet periaatteessa tukikelpoisen yrityksen yhdistämistä sijoittajien yritykseen, jotta vakuudet olisivat parantuneet. Tällaista tilannetta voitaisiin verrata vaikeuksissa olevan yrityksen omistajan vaihtumiseen. Vuoden 1994 suuntaviivojen mukaan omistajan vaihtuminen ei kuitenkaan vaikuta yrityksen tukikelpoisuuteen.

(54) Kun otetaan huomioon erityisolot, joihin yritys pk-yrityksenä joutui, Ambaun Gräfenhainichenissa toimivan liiketoimintayksikön rakenneuudistustukea voidaan arvioida vuoden 1994 suuntaviivojen perusteella.

2) *Vaikeuksissa olevan yrityksen hankkiminen*

(55) Konkurssia hakeneen ASTAn toiminnan siirtäminen Ambaulle on katsottava uuden yrityksen syntymiseksi konkurssin seurauksena. Uusi yritys ei periaatteessa voi saada rakenneuudistustukea, vaikka se olisi vaikeuksissa alusta alkaen. Uusien osavaltioiden erityisolujen vuoksi komissio soveltaa kuitenkin käytännössä vuoden 1994

suuntaviivoja näissä osavaltioissa toteutettuihin niin sanottuihin pelastussuunnitelmiin (Auffanglösungen)⁽²⁹⁾, mikäli ne on laadittu ennen joulukuun viimeistä päivää vuonna 1999. Tätä poikkeusta sovelletaan, jos yrityksen toimintaa jatketaan eikä kyseessä ole vain yksittäisten omaisuuserien myynti⁽³⁰⁾.

- (56) Gräfenhainichenissa toimivan yrityksen siirto on taloudellisessa mielessä hyvin paljon niin sanottujen pelastussuunnitelmien kaltainen, koska sijoittajat ottivat haltuunsa ASTAn koko toiminnan ja suuren osan henkilökunnasta. Koska Ambau on tällä hetkellä kuitenkin vain vuokrannut Gräfenhainichenissa toimivan yrityksen liikeomaisuuden, herää kysymys, voiko tätä katsoa vaikeuksissa olevan yrityksen hankkimiseksi.
- (57) Sijoittajien tarkoituksena oli alun perin ostaa Gräfenhainichenin yrityksen liikeomaisuus. Ambaun erittäin rajallisten resurssien vuoksi se ei kuitenkaan ollut mahdollista liikeomaisuuden siirron aikaan, koska käytettävissä olevat varat oli jo käytetty kokonaan muihin rakenneuudistustoimenpiteisiin. Tässä yhteydessä todetaan lisäksi, ettei Ambau ole saanut mitään tukia liikeomaisuuden oston, vaikka se olisi ollut sallittua komission vuoden 1994 suuntaviivoissa vahvistetun käytännön mukaan. Siksi Ambau teki koko yrityksestä sellaisen pitkäaikaisen vuokrasopimuksen, joka tarjoaa sille mahdollisuuden myös liikeomaisuuden ostamiseen. Sopimusvelvoitteiden, kuten rajoitetun irtisanomisoikeuden ja huoltovollisuuden, tarkoituksena oli sitoa sijoittajat yritykseen pitkäaikaisesti. Sen jälkeen Ambau investoi yrityksen kunnostukseen 1,7 miljoonaa Saksan markkaa. Ambau otti vastattavakseen ASTAn jo saamat tilaukset, jotka aiheuttivat sille 1,2 miljoonan Saksan markan tappiot. Lisäksi sijoittajat osallistuivat rakenneuudistukseen Sperenbergissä sijaitsevalla yrityksellään ja omavelkaisilla takauksilla.
- (58) Liikeomaisuutta koskevaa vuokrasopimusta ei näin ollen tehty sijoittajien rakenneuudistukseen kohdistuneen kiinnostuksen puutteen vaan rajallisten varojen vuoksi. Sijoittajat hankkivat vuokrasopimuksellakin koko yrityksen eikä vain yksittäisiä omaisuuseriä. Sijoittajien kiinnostuksen yritykseen vahvistavat myös pitkäaikainen

vuokrasopimus, johon sisältyy ostomahdollisuus, sekä investoinnit ja työvoiman siirtäminen Gräfenhainicheniin. Lisäksi alkuperäistä toimintaa siihen liittyvine vaikeuksineen jatkettiin, kun vastattiin ASTAn tappiota tuottaneista tilauksista. Sijoittajat ottivat lisäksi huomattavia henkilökohtaisia riskejä, jotka liittyvät rakenneuudistuksen onnistumiseen. Ambau on näin ollen todella hankkinut vaikeuksissa olevan yrityksen, vaikka siitä ei tullut liikeomaisuuden omistajaa.

- (59) Kaiken tämän perusteella Ambau oli vuoden 1994 suuntaviivojen nojalla oikeutettu Gräfenhainichenista hankittuun vaikeuksissa olevan yrityksen rakenneuudistukseen.

b) *Elinkelpoisuuden palauttaminen*

- (60) Vuoden 1994 suuntaviivojen mukaan rakenneuudistustuen pitäisi palauttaa yrityksen elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa, jonka jälkeen yritys voi kilpailla markkinoilla omin voimin. Tämä on saatava aikaan ennen kaikkea yrityksen sisäisin toimenpitein, ja niihin olisi sisällyttävä rakenteellisesti alijäämäisistä toiminta-aloista luopuminen.
- (61) Rakenneuudistussuunnitelman toteuttavuuden osalta ei oltu varmoja, kykenikö yritys saavuttamaan suunnitelman tavoitteet, koska sen oma pääoma oli pienentynyt. Saksa on toimittanut lisätietoja, joiden mukaan alhainen omavaraisuusaste johtuu siitä, että tuki kirjataan velaksi, kunnes komissio on hyväksynyt sen. Lisäksi omavaraisuusaste ei ole tärkein tekijä suunnitelman onnistumismahdollisuuksia arvioitaessa. Tällä hetkellä on todettava, että Gräfenhainichenin liiketoimintayksikön henkilöstömäärän huomattava vähentäminen, tuotantolaitosten nykyaikaistaminen ja muutamaan avaintoimialaan keskittyminen on ilmeisesti ollut sopiva tapa korjata ne ongelmat, jotka pääasiassa johtivat ASTAn vaikeuksiin. Siksi voidaan olettaa, että rakenneuudistussuunnitelma, jonka tavoitteena oli, että Gräfenhainichen olisi taas kannattava kahden kolmen vuoden päästä sen hankkimisesta, onnistui palauttamaan yrityksen elinkelpoisuuden.
- (62) Komission menettelyn alussa ilmaisema epävarmuus siitä, onnistutaanko rakenneuudistussuunnitelmalla palauttamaan yrityksen elinkelpoisuus, on näin ollen poistunut. Yrityksen liiketoiminnan todellinen kehitys ilmeisesti vahvistaa tämän päätelmän.

(29) Uudet yritykset, jotka ovat syntyneet konkurssimenettelyn seurauksena ja jatkavat konkurssimenettelyssä olevan yrityksen toimintaa.

(30) Poikkeus on vahvistettu nyt nimenomaisesti vuoden 1999 suuntaviivojen alaviitteessä 10: "Ainoat poikkeukset tähän sääntöön muodostavat Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgabenin käsittelemät asiat, jotka liittyvät sen tehtäviin Saksan uusien osavaltioiden yritystoiminnan yksityistämisen, tai muut vastaavat näitä osavaltioita koskevat asiat niiden yritysten osalta, jotka on perustettu ennen 31 päivää joulukuuta 1999 aikaisemmin toimineen yrityksen selvitystilän jälkeen tai hankkimalla yrityksen kaikki omaisuuserät."

c) Kilpailun perusteettoman vääristymisen välttäminen

- (63) Vuoden 1994 suuntaviivoissa toisena edellytyksenä oli se, että kilpailuun kohdistuvia haitallisia vaikutuksia lievennettäisiin mahdollisimman paljon. Sen tulisi johtaa yrityksen kapasiteetin vähentämiseen, mikäli yritys toimii markkinoilla, joilla on ylikapasiteettia.
- (64) Ennen menettelyn aloittamispäätöstä käytettävissä olleiden tietojen nojalla ei voitu päätellä, oliko Ambaulla velvollisuus vähentää kapasiteettiaan.
- (65) Saksa on toimittanut lisätietoja, joiden mukaan Ambaun markkinaosuus on hyvin vähäinen. Lisäksi uusista tiedoista voi päätellä, että Ambau toimii kasvavilla markkinoilla ja että yritys on todella jonkin verran vähentänyt kapasiteettiaan. Siksi epäilykset siitä, että Ambaulle myönnetty tuki olisi vääristänyt kilpailua perusteettomasti, ovat poistuneet.

d) Tuen oikeasuhteisuus rakenneuudistuksen kustannuksiin ja siitä saatavaan hyötyyn nähden

- (66) Vuoden 1994 suuntaviivojen mukaan tuen määrä on rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Siksi tuensaajan on osallistuttava merkittävällä tavalla rakenteen uudistamista koskevan suunnitelman rahoitukseen omilla varoillaan tai ulkopuolisella rahoituksella. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan ulkopuolista markkinaehtoista rahoitusta.
- (67) Rakenneuudistuskustannukset ovat uusimpien tietojen mukaan 15,3 miljoonaa Saksan markkaa. Saksa ilmoittaa, että tuensaajan osuus näistä kustannuksista on 6,2 miljoonaa Saksan markkaa, siis noin 40 prosenttia. Osuudet on esitetty taulukossa 4 toimenpiteinä 9–14.
- (68) Menettelyn aloittamispäätöksessä komissio oli kuitenkin epävarma siitä, voidaanko DtA:n laina (toimenpide 8⁽³¹⁾) ja Sparkassenin laina (toimenpide 9⁽³²⁾) katsoa tuensaajan osuudeksi.
- (69) Viimeksi toimittamissaan tiedoissa Saksa on itsekin sitä mieltä, että DtA:n laina on katsottava tueksi, minkä vuoksi sitä ei voida ottaa huomioon tuensaajan osuudessa.

(70) Sparkassenin lainan osalta oli epävarmaa, voidaanko se katsoa tuensaajan osuudeksi, koska ei ollut selvää, käytettiinkö se Gräfenhainichenin rakenneuudistukseen. Saksa on toimittanut lisätietoja lainan käytöstä Gräfenhainichenin liiketoimintayksikköön ja ehdoista, joilla se myönnettiin. On todettava, että Sparkasse on valtion rahoituslaitos. Kun otetaan huomioon, että Ambau oli lainan myöntämisen aikaan erittäin pieni yritys ja että laina taatiin pelkillä omavelkaisilla takauksilla, ei ole yksiselitteisen selvää, vastasiko 8,5 prosentin korko todella markkinaehtoja ja voidaanko laina näin ollen hyväksyä ulkopuoliseksi rahoitukseksi. Vaikka tätä toimenpidettä ei voitaisi katsoa tuensaajan ulkopuolisesta rahoituksesta koostuvaksi osuudeksi, sillä ei ole kuitenkaan mitään vaikutusta oikeasuhteisuuden arvioinnin tulokseen.

(71) Työehtosopimuksesta poikkeamisesta (toimenpide 13⁽³³⁾), joka mainittiin ensimmäistä kertaa menettelyn aloittamispäätöksen jälkeen toimitetuissa tiedoissa, komissio toteaa, että työntekijöiden osuuden ei voida katsoa kuuluvan sen enempää sijoittajan kuin julkisen rahoituksenkaan osuuteen, jolleivät työntekijät ole itse yrityksen rahoittajia.

(72) Siitä, että tavarantoimittajat myöntäisivät antamaan Ambaulle lisää maksuaikaa, komissio toistaa muodollisen tutkintamenettelyn laajentamista koskevassa päätöksessä esittämänsä kannan, jonka mukaan on syytä epäillä sitä, voidaanko tällaista lyhytaikaista siirtoa pitää rakenneuudistuksen ulkopuolisena rahoituksena. Vaikka tätä toimenpidettä ei otettaisi huomioon, sillä ei olisi kuitenkaan mitään vaikutusta oikeasuhteisuuden arvioinnin tulokseen.

(73) Tuensaajan osuus, joka koostuu omista varoista tai ulkopuolisesta rahoituksesta, on näin ollen 1,9 miljoonaa Saksan markkaa eli 12,41 prosenttia. Lisäksi Ambau on tukialueella toimiva pk-yritys, jossa on tällä hetkellä noin 140 työntekijää. Aiemmin komissio on erityisoloissa hyväksynyt sellaiset pk-yritysten tuet, joissa sijoittajan oma osuus on ollut pieni⁽³⁴⁾. Lisäksi sijoittajat ovat panneet peliin Sperrenbergissä toimivan alkuperäisen yrityksensä ja henkilökohtaisen omaisuutensa, koska

⁽³¹⁾ Vrt. taulukot 2 ja 3.

⁽³²⁾ Vrt. taulukot 2 ja 4.

⁽³³⁾ Vrt. taulukko 4.

⁽³⁴⁾ Valtiontukien alalla KHK Verbindetechnik GmbH Brotterode (11,5 %), EYVL L 31, 1.2.2002, s. 80; GMB Magnete Bitterfeld (12 %), EYVL C 50, 17.2.1998, s. 6; Stahl- und Maschinenbau Rostock (12 %), EYVL C 365, 18.12.1999, s. 9; Draiserwerke (11 %), EYVL L 108, 27.4.1999, s. 44.

yritykselle myönnetty pankkilaina taattiin myös sijoittajien omavelkaisilla takauksilla. Sijoittajat ovat siis ottaneet huomattavia henkilökohtaisia riskejä, jotka liittyvät rakenneuudistuksen onnistumiseen. Lisäksi yrityksen maksuvalmius ei parantunut tuen ansiosta, mikä olisi voinut johtaa kilpailijoita haittaavaan kilpailua vääristävään käyttäytymiseen.

- (74) Näistä syistä komissio katsoo, että sijoittajien osuus voidaan katsoa vuoden 1994 suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla merkittäväksi ja että vuoden 1994 suuntaviivojen 3.2.2 kohdan iii alakohdassa tarkoitetut oikeasuhteisuusedellytykset täyttyvät.
- (75) Saksan muodollisen tutkintamenettelyn aikana toimittamat lisätiedot hälventävät näin ollen alkuperäisen epäilyn siitä, että tuki ei olisi vuoden 1994 suuntaviivojen edellytysten mukaista.

Tehty Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2002.

V PÄÄTELMÄT

Komissio toteaa, että Saksa on myöntänyt 2,5 miljoonan Saksan markkaa tukea EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti. Komissio pääättelee kuitenkin ilmoitettujen tietojen perusteella, että nämä tukitoimenpiteet soveltuvat yhteismarkkinoille,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka Saksa on myöntänyt Ambau Stahl- und Anlagenbau GmbH:lle ja jonka määrä on 1,28 miljoonaa Saksan markkaa, soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen

KOMISSION PÄÄTÖS,**tehty 27 päivänä marraskuuta 2002,****matkanjärjestäjille Kreikassa maksettavia palkkioita koskevasta järjestelmästä***(tiedoksiannettu numerolla K(2002) 4488)***(Ainoastaan kreikankielinen teksti on todistusvoimainen)****(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)**

(2003/262/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

Kreikan viranomaisten ilmoituksen mukaan kyseessä oleva järjestelmä tuli voimaan ennen kuin komissio oli ottanut siihen kantaa, se kirjattiin ilmoittamattomien tukien rekisteriin.

- (3) Komissio ilmoitti Kreikalle 26 päivänä huhtikuuta 2002 päivätyllä kirjeellä SG(2002) D/229610, että tutkittuaan tiedot, jotka Kreikan viranomaiset olivat toimittaneet kyseisestä matkanjärjestäjiä koskevasta palkkiojärjestelmästä, se on päättänyt Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan sekä Euroopan talousyhteisöstä tehdyn sopimuksen 61 ja 62 artiklan nojalla aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn. Samassa yhteydessä komissio kehotti Kreikkaa esittämään huomautuksensa ja kyseisen toimenpiteen arvioimisen kannalta hyödylliset tiedot kuukauden kuluessa edellä mainitun kirjeen vastaanottamisesta.

I MENETTELY

- (1) Saksan valtiovarainministeriö tiedusteli 26 päivänä syyskuuta 2001 päivätyllä kirjeellään, jonka komissio vastaanotti 1 päivänä lokakuuta 2001, Kreikassa mahdollisesti sovellettavasta matkanjärjestäjiä koskevasta palkkiojärjestelmästä. Saksan viranomaiset pyysivät erityisesti komissiota ilmoittamaan, voidaanko katsoa, että kyseinen järjestelmä on valtioneutua, ja onko Kreikka ilmoittanut sen.

- (2) Komissio pyysi Kreikan pysyvälle edustustolle 24 päivänä lokakuuta 2001 lähettämällään kirjeellä nro D/54388 tietoja kyseisestä palkkiojärjestelmästä, jotta se voisi arvioida järjestelmän valtioneutua koskevien sääntöjen perusteella. Kreikan viranomaiset vastasivat pyyntöön 21 päivänä marraskuuta 2001 Kreikan pysyvän edustuston lähettämällä kirjeellä, jonka komissio vastaanotti 27 päivänä marraskuuta 2001, sekä kahdenvälisten kokouksessa 11 päivänä helmikuuta 2002. Koska

- (4) Komission päätös muodollisen menettelyn aloittamisesta matkanjärjestäjiä koskevan palkkiojärjestelmän johdosta julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa edellä mainitusta toimenpiteestä kuukauden kuluessa edellä mainitusta julkaisupäivämäärästä.
- (5) Kreikan viranomaiset toimittivat huomautuksensa komissiolle 7 päivänä kesäkuuta 2002 päivätyllä Kreikan pysyvän edustuston kirjeellä, jonka komissio vastaanotti 13 päivänä kesäkuuta 2002.

- (6) Komissio ei ole saanut huomautuksia asianomaisilta.

II KUVAUS TOIMENPITEESTÄ, JOTA KOSKEVAN MENETTELYN KOMISSIO ON ALOITTANUT

- (7) Kreikan matkailujärjestön (EOT) presidentin päätöksellä 503820/18-10-01 täytäntöönpannun järjestelmän ehtojen mukaan matkanjärjestäjille, jotka tuovat ulkomaisia turisteja Kreikkaan lokakuun puolivälistä marraskuun

(1) EYVL C 129, 31.5.2002, s. 13.

(2) Katso alaviite 1.

loppuun sekä maaliskuun alusta huhtikuun puoliväliin ulottuvilla ajanjaksoilla, maksetaan 40 euron palkkio matkustajaa kohden. Kyseisestä järjestelmästä julkaistiin kiinnostuksenilmaisupyyntö Kreikan matkailualan yrityksille ja järjestelmää sovelletaan vuoden 2001 syksystä vuoden 2004 kevääseen. Järjestelmän soveltaminen voidaan lisäksi ulottaa koskemaan koko sesongin ulkopuolista kautta, mikäli tämä voidaan perustella maahan tuotujen matkailijoiden määrällä.

- (8) Kreikan viranomaisten mukaan kyseisen toimenpiteen tarkoituksena on tasoittaa matkailukysyntää Kreikan eri paikkakunnilla siten, että matkailu lisääntyisi varsinaisen matkailukauden ulkopuolella. Kreikan viranomaisten mukaan järjestelmän soveltaminen aiheuttaisi kuluttajahintojen laskua, minkä vuoksi ne katsovat, ettei kyseinen järjestelmä olisi matkanjärjestäjille myönnettyä tukea. Tässä yhteydessä Kreikan viranomaiset ilmoittivat kuitenkin, ettei palkkioita ole vielä maksettu.
- (9) Ottaen huomioon kyseisen matkanjärjestäjiä koskevan palkkiojärjestelmän ominaispiirteet komissio huomautti ensinnäkin, että hyötyä saavien yritysten mahdollisia etuja voidaan tarkastella kahdella tasolla: matkanjärjestäjien tasolla ja Kreikan matkailualan toimijoiden tasolla.
- (10) Komissio toteaa tässä yhteydessä erityisesti, että kun kyseistä toimenpidettä tarkastellaan matkanjärjestäjien tasolla, ei näytä olevan taattua, että kaikki matkanjärjestäjät pystyvät hyötymään kyseisistä palkkioista ja että palkkioiden myöntäminen ei riipu käytetystä liikennevälineestä. Kyseinen järjestelmä vaikuttaakin olevan suunnattu yksinomaan matkanjärjestäjille (package tour operators), jotka tarjoavat pakettimatkoja markkinoilla, joiden ne ollettavat olevan tuottoisia. Toisaalta, koska toimivaltaisten viranomaisten ja kyseisten matkanjärjestäjien välillä ei näytä olevan minkäänlaista sopimusta, ei myöskään näytä olevan taattua, että palkkioiden myöntäminen johtaa vastaavasti matkailijoilta perittyjen hintojen laskemiseen. Tämän vuoksi tässä vaiheessa ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että kyseessä oleva järjestelmä antaa tietyille yrityksille suoria taloudellisia etuja.
- (11) Tarkasteltaessa kyseistä toimenpidettä Kreikan matkailualan toimijoiden tasolla, komissio huomauttaa erityisesti, kuten se totesi Sisilian alueellisen lain N:o 25/93 työllisyttä Sisiliassa edistävästä erityistoimenpiteistä komission päätöksessä 25/93⁽³⁾, matkailualan yritykset hyötisivät joka tapauksessa välillisesti kysynnän lisääntymisestä

sestä mainittujen palkkioiden myöntämisen ansiosta. Komissio katsoo tässä vaiheessa, että tällaiset palkkiot vahvistavat matkailualan yritysten rahoitusasemaa ja toimintamahdollisuuksia verrattuna kilpailijoihin, jotka eivät saa palkkioita.

- (12) Ottaen huomioon nämä tekijät ja sen, että tukien myöntäminen olisi jatkuvaa ja pienentäisi yritysten juoksevia menoja, komissio katsoo toistaiseksi, että kyseessä olevat tuet on luokiteltava toimintatuiksi. Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen mukaan⁽⁴⁾ juoksevien menojen kattamiseen käytettävät tuet (toimintatuot) ovat periaatteessa kiellettyjä, lukuun ottamatta alueilla, joihin sovelletaan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeusta ”edellyttäen, että tuki edistää alueellista kehitystä, myöntäminen on perusteltua tuen laadun vuoksi ja että tuen taso on suhteessa niihin haittoihin, joita sillä pyritään lievittämään” (edellä mainittujen suuntaviivojen 4.15 kohta). Lisäksi suuntaviivojen mukaan ”jäsenvaltion on osoitettava haittojen olemassaolo ja arvioitava niiden suuruus, ja toimintatuen on oltava ajallisesti rajoitettua ja alenevaa”.
- (13) Komissio katsoo, etteivät Kreikan viranomaiset ole toimittaneet sille mitään näyttöä, joka osoittaisi, että kyseisiä matkanjärjestäjille tarkoitettuja palkkioita voitaisiin perustella aluekehityksen edistämiseksi ja tuen luonteella tai että niiden määrä olisi suhteessa ongelmiin, joita niiden avulla pyritään lievittämään. Ei myöskään näytä siltä, että toimintatukien alenemista koskeva ehto täyttyisi. Komissio huomauttaa lisäksi, että jos Kreikan ulkopuolelle sijoittautuneet matkanjärjestäjät saisivat osan myönnettävistä palkkioista, tukea tulisi alueille, jotka eivät kuulu perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan soveltamisalaan. Tämän vuoksi komissio ei voi tässä vaiheessa katsoa, että matkanjärjestäjille maksettavia palkkioita koskeva järjestelmä noudattaa alueellisia valtiontukia koskevia suuntaviivoja, mikä johtaa epäilyihin sen yhdenmukaisuudesta perustamissopimuksen kanssa.
- (14) Lisäksi komissio epäilee sitä, noudattaako järjestelmä yleistä vientitukien kieltä, joka vahvistetaan uudelleen

⁽³⁾ EYVL L 32, 5.2.1999, s. 18

⁽⁴⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9 ja muutettuna EYVL C 258, 9.9.2000, s. 5.

alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen 4.17 kohdassa. Mainitut palkkiot maksetaan nimittäin matkanjärjestäjille, jotka myyvät (suoraan tai välillisesti tarjottujen pakettien luonteen mukaan) matkailualalla Kreikassa toimivien yritysten (erityisesti hotellien ja ravintoloiden) kansainvälisillä markkinoilla tarjoamia tuotteita. Ottaen huomioon toimenpiteen odotetut vaikutukset (matkailijoiden määrän kasvu ja sen seurauksena matkailualalla toimivien yritysten tulojen kasvu), ei tässä vaiheessa voida sulkea pois mahdollisuutta, että järjestelmän täytäntöönpano merkitsee tukia välittäjille, jotka toimivat jakelualalla (tässä tapauksessa matkanjärjestäjille) ja tuet ovat suhteessa tuloksiin tietyn tuotteen (matkailutuotteen) viennistä.

III KREIKAN VIRANOMAISTEN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

- (15) Kreikan viranomaiset huomauttivat muodollisen tutkintamenettelyn yhteydessä ensinnäkin, että Kreikassa, vaikkakin matkailuala on kehittynyt, ei ole vielä onnistuttu laajentamaan matkailukysyntää sesonkien ulkopuolelle, ja se on muita Euroopan maita riippuvaisempi matkanjärjestäjistä erityisesti, koska Kreikka sijaitsee kaukana tärkeimmistä markkinoista. Kreikan viranomaisten mukaan tämä selittää sen, että kysynnän lisäämiseen matkailukauden ulkopuolella tähtäävät toimenpiteet sisältyvät operatiiviseen kilpailukykyohjelmaan 2000–2006, jonka komissio on hyväksynyt.
- (16) Kreikan viranomaiset huomauttavat tässä yhteydessä erityisesti, että Kreikan viranomaiset eivät katso matkanjärjestäjiä koskevan palkkiojärjestelmän muodostavan valtiontukea, minkä vuoksi järjestelmästä ei ole ilmoitettu komissiolle.

Tällainen järjestelmä oli ehdottoman tarpeellinen, jotta voitaisiin kilpailla Välimeren alueen kolmansien maiden kanssa, koska kyseiset maat rahoittavat eurooppalaisia matkanjärjestäjiä, jotta ne voivat tarjota matkailupaketteja erittäin edullisin hinnoin.

Kreikan viranomaisten mukaan ei olisi mahdollista suosia vain tiettyjä yrityksiä, sillä kaikki kyseisen järjestelmän kelpoisuusvaatimukset täyttävät matkanjärjestäjät ovat oikeutettuja hakemaan kyseisiä palkkioita, jotka

myönnetään riippumatta käytetystä liikennemuodosta (sen osalta Kreikan viranomaiset katsovat myös, että matkailupakettien hinnan lasku hyödyttää nimenomaan kuluttajia, koska ainoastaan erityisen edullinen hinta pystyy kääntämään matkailuvirran uusiin kohteisiin).

- (17) Vaikka Kreikan viranomaiset uskovat, että kyseinen järjestelmä on ainoa tapa saavuttaa tavoitteet, ne vakuuttavat kuitenkin, ettei kyseisiä palkkioita ole toistaiseksi maksettu, ja toteavat samalla, että veloista, joihin matkanjärjestäjät ovat tällä välin joutuneet, huolehditaan EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12 päivänä tammikuuta 2001 annetun komission asetuksen (EY) N:o 69/2001⁽⁵⁾ säännösten mukaisesti.

IV ARVIOINTI TOIMENPITEESTÄ

- (18) Komissio on tarkastellut huomautuksia, joita Kreikan viranomaiset ovat esittäneet kyseisen toimenpiteen johdosta aloitetun muodollisen menettelyn puitteissa.
- (19) Komissio katsoo, että tarkasteltavana olevan matkanjärjestäjille tarkoitetun järjestelmän palkkiot ovat luonteeltaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa sekä Euroopan talousyhteisöstä tehdyn sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Kyse on valtion varoista myönnettyistä tuista, jotka alakohtaisuutensa vuoksi suosivat tiettyjä matkailualan yrityksiä vähentäen niiden talousarvioon normaalisti sisältyviä kustannuksia ja, siltä osin kuin matkailutoiminnassa vallitsee kansainvälinen kilpailu, ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja uhkaavat vääristää kilpailua hyödyttäen tiettyjä yrityksiä.
- (20) Tässä yhteydessä komissio toteaa erityisesti, että kaikkiin rakennerahastojen kautta myönnettäviin yhteisön toimenpiteitä koskeviin päätöksiin liittyy valtiontukia koskeva varaus. Tämä merkitsee sitä, ettei operatiivisen kilpailukykyohjelman hyväksyminen vapauta jäsenvaltioita asiaa koskevista velvollisuuksistaan. Komissio kiinnitti lisäksi 16 päivänä heinäkuuta 2001 päivätyllä kirjeellään Kreikan viranomaisten huomion siihen, että toteutettaessa matkailutoiminnan alueellisuuden vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä (operatiivisen kilpailukykyohjelman toimenpide 5.3) on varmistettava kilpailusääntöjen noudattaminen.

⁽⁵⁾ EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30.

Siitä huolimatta, kuten Kreikan viranomaiset väittävät, että matkailijoiden mielenkiinto saattaisi siirtyä kolmansiiin maihin, mikäli kansainvälisessä kilpailussa huonommassa asemassa olevat jäsenvaltiot eivät toteuta korvaavia toimenpiteitä, jäsenvaltioiden matkailualalla myöntämät tuet vaikuttavat todennäköisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Jos ja siinä määrin kuin myönnettyt palkkiot vaikuttavat matkailijoiden tekemiin valintoihin ja saavat heidät suosimaan Kreikkaa matkailukohteena, matkailijavirrat yhteisössä muuttuvat.

Se, ettei erityyppisten matkanjärjestäjien välille tehdä eroa, ei poista toimenpiteen vaikutusta tiettyihin toimialoihin eikä siis sen valikoivaa luonnetta. Koska toimivaltaisten hallintoviranomaisten ja kyseisten matkanjärjestäjien välillä ei ole minkäänlaista asiaa koskevaa sopimusta, ei myöskään ole taattua, että palkkioiden myöntäminen johtaa vastaavasti matkailijoilta perittyjen hintojen laskemiseen. Ei siis voida sulkea pois mahdollisuutta, että mainittu järjestelmä tarjoaa välitöntä taloudellista etua tietyille yrityksille.

(21) Näin ollen ja huomioon ottaen, että kyse on jatkuvasta tuesta, joka pienentää yritysten juoksevia menoja, komissio katsoo, että kyseiset palkkiot ovat toimintatukia, ja vaikka niitä myönnettäisiin alueella, joihin voidaan vuoden 2006 loppuun asti soveltaa perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohtaa, niitä ei voida hyväksyä, jolleivät ne noudata aluetukia koskevien suuntaviivojen säännöksiä. Ne on erityisesti voitava perustella aluekehityksen edistämisen sekä niiden laadun perusteella, ja niiden määrän on oltava suhteessa ongelmiin, jotka on tarkoitus ratkaista. Niiden soveltamisajanjakson on lisäksi oltava rajoitettu, ja määrää on vähennettävä asteittain.

(22) Kreikan viranomaiset eivät ole esittäneet komissiolle kyseisten palkkioiden asianmukaisuuden arvioimista varten uusia seikkoja, jotka osoittaisivat, että järjestelmä edistäisi aluekehitystä (erityisesti, että ne olisivat suhteessa ongelmiin, jotka on tarkoitus ratkaista, ja että niiden määriä vähennettäisiin asteittain), eivätkä ne ole esittäneet huomautuksia komission menettelyä aloittaessaan ilmaisemista epäilyistä, jotka koskivat palkkiojärjestelmän vaikutuksia matkailualan markkinoihin sekä palkkioiden mahdollista myöntämistä alueilla, jotka eivät kuulu perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen poikkeussäännön soveltamisalaan. Tämän vuoksi komissio katsoo edelleenkin, ettei kyseinen palkkiojärjestelmä ole mainittujen suuntaviivojen 4.15 kohdan säännösten mukainen. Komissio katsoo, etteivät edellä mainitut tuet sovellu yhteismarkkinoille

perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen poikkeussäännön mukaisesti.

(23) Komissio toteaa myös, etteivät mainitut tuet ole minkään muunkaan perustamissopimuksen määräyksissä tarkoitettujen poikkeussäännön mukaisia. Koska palkkiot ovat selkeästi luonteeltaan toimintatukia, ei voida katsoa, että ne ovat tukea tietyntaloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, joka ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla (perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohta). Ne eivät ole myöskään yksittäisille kuluttajille myönnettävää sosiaalista tukea (perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan a alakohta), tukea luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aineuttaman vahingon korvaamiseksi (87 artiklan 2 kohdan b alakohta), tukea sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut (87 artiklan 2 kohdan c alakohta), tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen (87 artiklan 3 kohdan b alakohta), tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen (87 artiklan 3 kohdan d alakohta) tai muuta tukea, josta neuvosto päättää (87 artiklan 3 kohdan e alakohta).

(24) Komissio toteaa lopuksi, ettei palkkioita ole toistaiseksi maksettu, ja ottaa huomioon Kreikan viranomaisten sitoutumisen noudattamaan kyseisten palkkioiden myöntämisessä asetuksen (EY) N:o 69/2001 säännöksiä. Näin ollen ja ottaen huomioon, että käsiteltävänä olevasta palkkiojärjestelmästä voi olla ainoastaan välillisiä ja koko Kreikan matkailualalla erittäin hajanaisia vaikutuksia, minkä ansiosta voidaan päätellä, ettei kyseisillä palkkioilla ole suoraa yhteyttä vientimääriin, komissio katsoo, ettei ole syytä soveltaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽⁶⁾ 14 artiklaa, jonka mukaan sääntöjenvastaisesti myönnetty tuki voidaan periä takaisin tuensaajalta.

V PÄÄTELMÄT

(25) Komissio toteaa, että Kreikka on ottanut käyttöön matkanjärjestäjille tarkoitettujen palkkiojärjestelmän sääntöjenvastaisesti ja rikkonut siten perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohtaa. Komissio katsoo lisäksi edellä olevan tarkastelun ja erityisesti aluetuen suuntaviivojen perusteella, että kyseiset palkkiot eivät täytä edellytyksiä, joiden mukaan ne voitaisiin katsoa yhteismarkkinoille soveltuviksi,

⁽⁶⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

3 artikla

1 artikla

Matkanjärjestäjille tarkoitettu palkkiojärjestelmä, joka otettiin käyttöön Kreikan matkailujärjestön presidentin 18 päivänä lokakuuta 2001 tekemällä päätöksellä nro 503820, ei sovellu yhteismarkkinoille.

Kreikan on on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

2 artikla

Kreikan on kumottava 1 artiklassa tarkoitettu palkkiojärjestelmä.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Helleenien tasavallalle.

Tehty Brysselissä 27 päivänä marraskuuta 2002.

Komission puolesta

Mario MONTI

Komission jäsen
